

Møte onsdag den 12. juni 2013 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 96):

1. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Dele for å skape. Demokrati, rettferdig fordeling og vekst i utviklingspolitikken (Innst. 420 S (2012–2013), jf. Meld. St. 25 (2012–2013))
2. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endring i lov 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Innst. 301 L (2012–2013), jf. Prop. 86 L (2012–2013))
3. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om samtykke til sletting av Myanmars gjeld til Norge og inngåelse av garantier for helsetiltak i utviklingsland (Innst. 382 S (2012–2013), jf. Prop. 110 S (2012–2013))
4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Ta heile Noreg i bruk – Distrikts- og regionalpolitikken (Innst. 414 S (2012–2013), jf. Meld. St. 13 (2012–2013))
5. Referat

Presidenten: Representanten Ine M. Eriksen *Søreide*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Karin S. *Woldseth* fra og med 12. juni og inntil videre.

Denne søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Hordaland fylke, Torkil *Åmland*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget i tiden fra og med 12. juni til og med 14. juni, under representanten Karin S. *Woldseth*'s permisjon, av velferdsgrunner.

Denne søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Vararepresentanten, Helge André *Njåstad*, foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden. – Det anses vedtatt.

Helge André *Njåstad* er til stede og vil ta sete.

Statsråd Heikki *Eidsvoll Holmås* overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Sak nr. 1 [10:01:46]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Dele for å skape. Demokrati, rettferdig fordeling og vekst i utviklingspolitikken (Innst. 420 S (2012–2013), jf. Meld. St. 25 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 1 time og 30 minutter og fordeles slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Snorre Serigstad Valen (SV) [10:02:44] (ordfører for saken): Dette er en veldig flott dag, og det er fordi regjeringens og de rød-grønnes politikk for demokrati, likestilling og rettferdig fordeling blir behandlet i en egen stortingsmelding, Meld. St. 25 for 2012–2013, Dele for å skape.

I de mer polemiske øyeblikkene av politisk debatt er det enkelte av mine politiske motstandere som pleier å hevde at SV er mer opptatt av å fordele verdier enn å skape dem. Det er jeg ikke enig i. Jeg mener tvert imot at samfunn som klarer å fordele i alle ledd av verdiskapingen, av produksjonen og av samfunnslivet, skaper mer. Det er også tankegangen bak denne stortingsmeldingen: Land med mindre økonomiske forskjeller, land med lønnsdannelsessystemer som gjør det mulig med mindre forskjeller, land med et skattesystem som gjør at alle bidrar, og med et skattesystem som er gjennomsiktig og transparent, slik at man kan vite at alle bidrar, er også land der folk stoler mer på hverandre, der kriminaliteten ofte er lavere, der folk ofte har bedre helse, men først og fremst og aller viktigst: Folk har større tillit til hverandre. Og den viktigste bestanddelen i et demokrati er tillit. En sentral forutsetning for demokrati er gjennomsiktighet og tillit.

Denne stortingsmeldingen representerer for meg et oppgjør med 1990-tallet. 1990-tallet var et traurig tiår. 1990-tallet sto for dårlig musikk, stygge klær og nyliberal økonomisk politikk: troen på at vekst alene er nok for at et land skal ha det bra, troen på at hvis noen bare vokser veldig fort og tjener masse penger, drypper det på alle andre. De eksperimentene som ble gjennomført i en rekke utviklingsland på 1990-tallet, motbeviste jo den påstanden på det mest sørgelige vis. I mange av landene som har hatt størst vekst i økonomien de siste ti–tjue årene, er forskjellene nå størst. Det er en kjempetragedie, for ikke bare betyr det stor urettferdighet i dag, men det betyr også at man har forspilt en kjempesjanse til mer fordeling, mer rettferdighet og mer demokrati.

En av de flotteste tingene med Norge er at politikken består av mer enn valg. Det er mange land i verden som er demokratier, det er mange land i verden som gjennomfører regelmessige valg, og det er mange land i verden som har flotte legitime regjeringer som gjennomfører politikk de har gått til valg på, men det er langt fra alle land i verden der sivilsamfunnet spiller en så stor rolle som i Norge. Antall medlemmer i frivillige organisasjoner i Norge er mange millioner mer enn antall innbyggere, og det tyder

på at befolkningen vår er en veldig aktiv befolkning i sivilsamfunnet. Men også noen av de viktigste bestanddelene i systemet vårt styres av andre enn oss folkevalgte politikere. Lønnsdannelsen vår er f.eks. et partssamarbeid mellom partene i arbeidslivet. Grunnen til at det er mulig, er at man har en fagbevegelse som er sterk nok til å kunne være gode representanter i møte med dem som eier – de som eier produksjonsmidlene, og de som eier arbeidskraften. Det er flott med Norge.

Det er ingen tvil om at fagbevegelsen og måten vi har organisert arbeidslivet på, i veldig stor grad har bidratt til at landet vårt ser ut som det gjør, at det er så godt fordelt i landet vårt, med små forskjeller, og at vi er et land der folk stoler på hverandre.

Det er historisk, og det er veldig gledelig at vi i dag behandler en stortingsmelding som har som siktemål også å gjøre den politikken mulig for flere land som ønsker det. Det gjør meg glad.

Et par endringer i innstillingen: På side 9, andre kolonne, skal «dette medlem» erstattes av «dette flertall». Så har Fremskrittspartiet ved en inkurie falt ut av merknaden på side 14, femte avsnitt. De skal være med der.

Jeg gleder meg til dagens debatt, både fordi et flertall i Stortinget har slått fast en linje for norsk utviklingspolitikk som er basert på solidaritet og ikke veldedighet, og også fordi jeg tror debatten for mange vil synliggjøre viktige politiske forskjeller i denne salen, som kan gi noen hint om hvem man bør støtte i høstens valg om man er opptatt av rettferdig fordeling, ikke bare i Norge, men globalt.

Presidenten: De korreksjoner som saksordføreren gjorde rede for, vil bli tatt inn i referatet.

Eva Kristin Hansen (A) [10:08:07]: Økonomisk utvikling, maktforskyvning, klimaendringer, befolkningsvekst, press på naturressurser og store migrasjonsstrømmer endrer verden og derfor også rammene for vår utviklingspolitikk.

Her om dagen leste jeg en veldig interessant kronikk på NRK Ytring av Henrik Thune fra NUPU og Leiv Lunde om nettopp det. De skriver at Norges politikk har endret seg fra bistands- til utviklingspolitikk, og at det neste steget må være å ha en globaliseringspolitikk som tar opp i seg at verden er i endring, at vi trenger flere og nye virkemidler, og at det er behov for å tenke nytt. Videre mener de at utviklingspolitikken må være en del av utenrikspolitikken, og jeg er helt enig i at det henger sammen. De mente for øvrig også at posten som utviklingsminister bør legges ned som en konsekvens av det, men det er jeg ikke enig i.

Poenget mitt med å vise til denne kronikken er at vi opplever endringer som helt åpenbart påvirker politikken som føres, og at det er en viktig debatt som nå pågår.

Da jeg som ung AUF-er begynte å engasjere meg i internasjonale spørsmål, var det en litt annen diskusjon vi hadde om bistand og utvikling enn i dag – og det var jo på dette traurige 1990-tallet, som saksordføreren snakket om. Da handlet diskusjonen stort sett om den grove urettferdigheten ved at fattigdommen og rikdommen var skeivt

fordelt mellom land i sør og land i nord. I dag har vi også sånne forskjeller, men nå ser vi at mange av de landene vi tidligere snakket om, som var veldig fattige land, nå har opplevd stor økonomisk vekst. Problemet er bare at fattigdommen ikke har forsvunnet som en konsekvens av det. 70 pst. av de 1,2 milliarder mennesker som lever i ekstrem fattigdom, befinner seg i mellominntektsland. Den økonomiske veksten har blitt skeivt fordelt. Det er store ulikheter innad i land.

Stortingsmeldingen vi har til debatt nå, tar nettopp tak i dette og legger opp en strategi for å få en mer bærekraftig vekst og en mer rettferdig fordeling.

Norge har en historie der velferd skapes i fellesskap, og der vi deler godene. Vi har bygd opp et samfunn der folk er i arbeid, der inntektene fra naturressursene skal komme alle til gode, og der vi har et skattesystem for fordeling.

I går feiret vi stemmerettsjubileet i Stortinget. Da må jeg få rose presidenten for den glimrende talen han holdt, men det var også en annen som holdt en veldig god tale i går, nemlig statsministeren. I sin tale la han vekt på hva kvinners inntreden i arbeidslivet har betydd for nasjonalformuen. Mange tror at vi har høy velferd i Norge kun fordi vi har olje. Nei, den er fin å ha, men vi har bygd velferden i fellesskap, gjennom at folk jobber, gjennom at også kvinner jobber og skaper vekst og bidrar gjennom skattesystemet. Vi kan aldri påtvinge andre vår samfunnsmodell, men vi kan dele de erfaringene vi har når det gjelder hvordan man kan bygge opp robuste skattesystemer, hvordan naturressurser kan forvaltes, og hvor viktig det er at folk er i arbeid.

Alle land har ansvar for egne innbyggere – for at folk sikres rett til skole, til helse og elementære tjenester. Det vektlegges selvfølgelig i utviklingspolitikken. Ikke minst vektlegges demokrati. Demokrati er en forutsetning for å få mer og bedre fordeling. Det at folk blir hørt, at man har muligheten til å stemme ved valg, at man har muligheten til å organisere seg og har tilgang til frie medier, er viktig. Stortingsmeldingen legger derfor vekt på viktigheten av å støtte sivilsamfunn, fagbevegelse, frie medier og andre som kjemper for demokrati og rettigheter i samfunnet sitt.

Historien har vist at endringer kan skapes nedenfra, og da er det viktig å gi folk muligheten til nettopp det. Jeg synes det er bra at meldingen legger stor vekt på at folk skal ha tilgang til energi. Når 20 pst. av verdens befolkning ikke har tilgang på elektrisitet, sier det seg selv at utvikling er vanskelig. Så vet vi at mange land har store naturressurser som ikke blir godt forvaltet, ikke blir utnyttet, og som heller ikke kommer folk til gode.

Meldingen tar også opp i seg betydningen av matvaresikkerhet og et bærekraftig landbruk. Vi vet at det er et stort press på matjorden i verden, og klimaendringene gjør det svært krevende for matvareproduksjonen. Derfor er det bra at dette er satt høyere opp på dagsordenen.

Som jeg har sagt fra denne talerstolen før: Vi har en stor kvinnedimensjon i landbruket. Vi vet at i Afrika står kvinner for 80 pst. av produksjonen av lokal mat. Men de mangler grunnleggende rettigheter, som f.eks. rett til eien-

dom og arv. Likestilling er derfor også viktig for mer rettferdig fordeling. Jeg er stolt over at likestilling er prioritert høyt i bistands- og utviklingspolitikken.

Det er bred enighet i komiteen om at vi har en utfordring ved at mange land som har økonomisk vekst, fortsatt har enorm fattigdom i eget land. Men det er et ideologisk skille i komiteen når vi kommer til en del av analysene og løsningene. Høyre og Fremskrittspartiet har lagt seg på en linje der man f.eks. ikke kan si at økonomisk vekst alene ikke utrydder fattigdom. De legger vekt på at markedsøkonomi er en forutsetning for demokrati, og de vil ikke være med på å si at mange land får lite igjen for utvinning av egne naturressurser på grunn av privatisering og dårlige kontrakter med store internasjonale selskaper. Regjeringspartiene mener det faktisk er et problem, mens de mener det er korrupsjon som er hovedproblemet. Alle er enige om at korrupsjon skal bekjempes, men vi mener det også er andre faktorer som spiller inn når land får lite igjen for ressursene sine.

I meldingen legges det stor vekt på å bekjempe kapitalflukt, korrupsjon og skatteunndragelser. Det tas også til orde for å støtte arbeidet med internasjonal valutaavgift – som for øvrig også var en kampsak da jeg var ung AUF-er. Dette er jeg nemlig veldig for. Men også her velger Høyre og Fremskrittspartiet en annen retning, fordi de mener at en sånn avgift vil få konsekvenser for frihandel.

Så har vi den stadige diskusjonen om bistand til land i Latin-Amerika, der særlig Høyre går i bresjen for at de skal strykes fra listen – noe jeg er veldig imot. Det vil gå direkte ut over støtte til f.eks. organisasjoner som kjemper for kvinners rettigheter, og for menneskerettigheter generelt. De er også imot å være med på merknader som handler om pengeoverføringer til svake grupper, altså å satse på sosiale sikkerhetsnett, slike som man har erfaring med fra f.eks. volds- og familieprogrammet i Brasil, som mange av oss mener er veldig spennende og interessant.

Så komiteen skiller lag i mange spørsmål.

Jeg er stolt over at regjeringen fører an i arbeidet for å bekjempe urettferdig fordeling. Den meldingen og den innstillingen vi skal diskutere i dag, fører utviklingspolitikken videre i en viktig og riktig retning.

Tom Staahle (FrP) [10:15:15]: Stortinget behandler i dag meldingen Dele for å skape.

Strengt tatt kunne vi latt kronikken som ble publisert av Henrik Thune og Leiv Lunde på NRKs Ytring tirsdag 10. juni, være det eneste som ble sagt og vedtatt i denne saken i dagens debatt.

Etter min mening er denne kronikken en meget god beskrivelse av hva som bør kjennetegne en bistandsdebatt, og hvordan Norge bør innrette sin bistand i årene som kommer.

La meg gripe fatt i noen momenter i kronikken som viser at bistandspolitikken er moden for endring, men en endring i en annen retning enn den som ligger i meldingen:

«Verden står ved begynnelsen av det vi kaller den «Den fjerde globale bølgen», en gedigen historisk forskyving av politisk, kulturell og økonomisk makt i ver-

den – den største på flere hundre år – bort fra Vesten, og sørover og østover på jorden, og nedover til nye grupper på gaten i Midtøsten, til internett og medier, som er i ferd med å forandre verdenspolitikkenes dypeste grunnforhold.»

Slik sies det i kronikken. Det er godt sagt, og det illustrerer at vi må tenke radikalt nytt i bistandspolitikken. Som det så korrekt sies i kronikken, er norsk bistandspolitik for noen et adelsmerke på hva som er norsk ved Norge i verden. Det er ingen tvil om at noen i denne forsamlingen er særdeles høye og mørke og slår seg på brystet over hva Norge bidrar med – dog uten å reflektere særlig mye over hva vi faktisk oppnår.

Hvorvidt det er selvfølelsen som belønnes, eller om det er mottakerlandene av bistand som kommer best ut, er ikke godt å si, men det er all grunn til å reflektere over det spørsmålet.

Videre i kronikken skriver forfatterne at

«(...) hvis norske ressurser skal være effektive i årene framover, må innholdet i utviklingspolitikken legges om. Norsk (og andre vestlige lands) utviklingspolitikk utfordres for tiden av en global revolusjon som raskt gjør verden til en helt annet sted enn da norsk bistand i sin tid ble unnfanget.»

Det er usedvanlig godt skrevet. De peker på to sentrale forandringer for å underbygge påstanden. Det er en rask forskyvning av økonomisk makt øst- og sørover i verden, som langt fra bare handler om Kina og Asia. Av de ti raskest voksende landene i verden de siste ti årene, befinner seks seg i Afrika. Og det er en framvekst av en ny gigantisk middelklasse. Historisk sett vet vi at denne middelklassen alltid har tilhørt Vesten. Slik er det ikke lenger. Halvparten av middelklassen i verden er i dag ikke-vestlig, og Vestens andel vil krympe til knapt en femtedel i løpet av de neste tiårene.

I 2002 bodde 93 pst. av de fattige i verdens fattigste land. Ti år senere bor rundt 70 pst. av de fattige i såkalte mellominntektsland – som Kina, India og Indonesia. Da blir det jo interessant når regjeringen i sin stortingsmelding skriver at mellominntektslandene «må forberede seg på at bistanden tar slutt».

Problemet er bare at det ikke er angitt noen tidslinje for når dette skal skje. Det er heller ikke gitt konkrete krav og satt klare målsettinger med hensyn til hva som skal til. Det er bemerkelsesverdig. Men skal vi anta at tallene som framkommer i kronikken er korrekte, og at regjeringens påstand om at bistand til mellominntektsland skal ta slutt, ja da kan vi vel anta at den samlede norske bistanden må gå kraftig ned i årene som kommer.

I kronikken spår forfatterne videre at framtidens fattige kommer til å befinne seg i store og ressursrike land som ikke trenger bistand, og i deler av Afrika og Midtøsten der det råder uorden og fattigdom, og der man bare kan gjøre seg nytte av begrensede midler. Hovedproblemet der er vanstyre og krig, ikke først og fremst mangel på penger. Konsekvensen av dette er at mye av den tradisjonelle bistanden, både stat til stat og gjennom FN-systemet, vil miste sin relevans og effekt. Dette skjer allerede. Vi ser at vekst og utvikling ikke skapes av statlige overfø-

ringer fra vestlige land, men av investeringer som skaper nye arbeidsplasser, og dessuten av god statlig styring, inntektsutjevning, kontroll med skattesystemer, forvaltning av naturressurser og hjelp til å blegge konflikter.

Dette er som å lese Fremskrittspartiets politikk. Kort oppsummert er det verdt å påpeke følgende:

Økonomisk vekst har de siste 50 årene vært skjevt fordelt. Det sies fra flertallet at en fordelingspolitikk vil bekjempe fattigdom, og dette sies fra det samme flertallet som er imot frihandel, og som bygger tollmurer – eksempelvis til Norge – på tross av det faktum at vi vet at handel gir utvikling, handel gir inntekter, handel skaper arbeidsplasser, og handel skaper velstand.

I verden i dag er det ingen demokratier uten markedsøkonomi. Selv Russland skjønnte at planøkonomiens tid var død. Vi vet at frihandel og eiendomsrett er grunnleggende faktorer for vekst.

Vi vet at dersom Afrika fikk økt sin eksport med 1 pst., ville det gi opp mot 70 milliarder dollar per år, ifølge en redegjørelse fra Oxfam.

Vi vet at utviklingsland taper opp mot 160 milliarder dollar i året som følge av skatteunndragelser. Hadde man internasjonalt gjort en bedre jobb med å forhindre dette, kunne Norge med fordel redusert sitt bistandsprogram.

I meldingen sier regjeringen at de vil bruke bistanden strategisk for å oppnå bærekraftig vekst og bedre den økonomiske fordelingen. Hva som egentlig menes med dette, kan man strengt tatt spekulere i, men at det er mer frihet og mer åpenhet, tror jeg neppe.

Vi ser at autoritære regimer opp gjennom årene har mottatt enorme beløp i bistand – også fra Norge. Dette har bidratt til å svekke menneskerettighetene, skape enda større skille mellom fattig og rik og bidratt til våpenkjøp og vold mot sivilbefolkningen – med andre ord, en massivt feilslått bistandspolitikk som ikke har bidratt til å bedre situasjonen for dem bistanden egentlig er ment å dekke. Det må vi tenke litt over.

Vi ser at for at verdens fattigste skal komme seg ut av fattigdom, er de avhengig av utdanningstiltak, og de er avhengig av å få en bedre helsetilstand. Her synes jeg meldingen er lite konkret med hensyn til konkrete forslag på hvordan man skal bedre disse tiltakene.

Vi ser også regimer som har ødelagt sine land på tross av formidable naturressurser. Et eksempel er Zimbabwe, et land som er kjørt i senk av en aldrende diktator med null respekt for sitt land og sitt folk, men som samtidig har nytt godt av bistand fra verdenssamfunnet, deriblant Norge. Forstå det den som kan.

I meldingen er det som sagt ikke nevnt utdanning og helse som momenter som man vil kjempe for i de nye utviklingsmålene. Det er synd, da vi vet at utdanning nettopp bidrar til å løfte folk ut av fattigdom, og det må jo være noe av intensjonen med det å drive med bistandstiltak.

Dagens bistand har ifølge økonomiske eksperter liten eller ingen virkning i mottakerlandene, fordi u-hjelpen gis til de landene som har den dårligste økonomiske politikken. Da er det et tankekors at denne meldingen ikke tar opp i seg hvordan man skal bedre denne situasjonen i årene som kommer, all den tid vi leg-

ger veldig mye penger på bordet i form av bistandsmidler.

Til slutt: Det er jo sagt av en statsråd i tidligere debatter at man skulle se på hvordan man bruker Statens pensjonsfond utland med tanke på å investere. Det vi ser i dag, er at man bruker Statens pensjonsfond utland til å investere eksempelvis i handlegater i London eller i aksjer i Coca Cola osv. Hvorfor bruker man ikke heller innretningen på Statens pensjonsfond utland til å skape nye arbeidsplasser, eksempelvis i dagens mottakerland av bistand, for at det skal bidra til vekst og utvikling i de landene, og slik at ikke intensjonen med denne meldingen hadde vært å skape for å dele, men å skape for å høste?

Peter Skovholt Gitmark (H) [10:23:06]: Utvikling skapes først og fremst av en sunn nasjonal politikk. Internasjonale forhold har betydning, men det helt avgjørende er hvordan landene velger å møte globaliseringen og egne innbyggers ønske om en bedre hverdag. Politiske institusjoner og prosesser som sikrer maktfordeling i rettsstat, demokrati og menneskerettigheter, er sentrale. I tillegg kommer åpenhet mot omverdenen, som stimulerer til handel og investeringer.

Høyre vil legge til rette for mer lokalt innhold i utviklingen av egen økonomi. En åpen økonomi med stabile rammebetingelser som fremmer lokale og utenlandske investeringer og økt handel, er en forutsetning for å skaffe skatteinntekter for det offentlige og for å kunne vokse ut av fattigdom. Alle stater – også fattige stater – har hovedansvaret for å innfri politiske, sivile, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter for alle sine innbyggere.

Det har vært en hovedlinje i norsk bistands- og utviklingspolitikk å fremme en samfunnsutvikling som kommer brede, fattige befolkningslag til gode. Sentrale elementer i en slik strategi har vært bærekraftig vekst i verdiskapingen, økt sysselsetting, reduksjon av under- og feilernæring og utbygging av sentrale offentlige tjenester. Utdanning og helsetilbud for alle er grunnleggende tjenester som per definisjon skal inkludere fattige og marginaliserte grupper. Fordelingsaspektet har derfor vært et sentralt premiss. Det har også vært forankret i prinsippet om fattigdomsorientering, som både skulle bidra til større internasjonal rettferdighet og bedre intern fordeling i utviklingslandene. Jeg er derfor forundret over å høre at enkelte mener at meldingen er en foregangsmelding om fordeling, for det har vi vært enige om i lang tid.

Mens både Høyre og Arbeiderpartiet har arbeidet, og arbeider hardt, for å skape for å dele, viser SV en annen politisk retning. Å dele for å skape er utvilsomt et ønske fra SV, men langt fra realiteter. La meg for ordens skyld legge til at i de land som har ført en politikk lengst ut på den ytterste venstre fløy, har fordelingen vært alt annet enn rettferdig. Vanlige folk har hatt lite eller ingenting, og eliten har hatt alt eller svært mye.

I et samfunn eller land hvor alle har lite eller ingenting, er det ikke fordeling som skaper vekst. I Tanzania er gjennomsnittet 4,65 dollar per dag når en justerer for PPP. Det er åpenbart at vekst – og langvarig vekst – må til for

at landet og befolkningen kan arbeide seg ut av fattigdom. Fordeling alene vil ikke gi mer.

Når det er sagt, er det en viktig erkjennelse av at økonomisk vekst øker når fordelingen av samfunnets ressurser er jevnere. Fordeling er viktig, men alene skaper ikke dette vekst – økonomisk vekst med god fordelingspolitikk, med økt handel, med likestilling, med kamp mot korrupsjon, respekt for miljøet, demokrati og realisering av menneskerettighetene. Det er derfor Høyre ikke utelukkende snakker om noen av disse, men om alle.

Til slutt: Rettighetsbegrepet viser ikke bare til sosiale og økonomiske rettigheter og fordeling av materielle goder, det inkluderer også de sivile og politiske rettighetene som er helt avgjørende for et fritt og demokratisk samfunn.

Jeg drister meg til to spørsmål til bistandsministeren. Beklageligvis mener jeg at denne saken viser at statsrådets portefølje hovedsakelig består av bistand. Evnen og muligheten for en bred utviklingspolitikk er tydeligvis ikke til stede hos de rød-grønne. Spørsmålet mitt er enkelt: Hvorfor er ikke handelspolitikken potensial for å skape rettferdig fordeling overhodet nevnt i meldingen? Det er ingen tvil om at meldingens verdi ville ha vært større om det også hadde blitt gitt tilsvarende rom for analyse av fordelingseffekter for handel og investeringer, bl.a. fordi fordelingseffekter gjennom lønnsom næringsvirksomhet og lønnet sysselsetting er helt nødvendig i en bærekraftig strategi for fordeling.

Mitt andre spørsmål er knyttet til at statsråden tidligere har tatt til ordet for å investere mer av Statens pensjonsfond utland i verdens fattigste land. En samlet opposisjon forventet i det minste en analyse og en drøftelse av SPU's investeringer i et utviklingsperspektiv. Kan statsråden forklare hvorfor dette temaet heller ikke har fått plass i meldingen?

Sannheten er at verden har hatt en fantastisk velstandsutvikling. Først og fremst på grunn av økonomisk vekst har 450 millioner mennesker arbeidet seg ut av fattigdom de siste 15 årene. De siste 50 årene har gjennomsnittsinntekten i verden blitt tredoblet. Fellesnevneren er en mer åpen økonomi og utstrakt internasjonal handel. Handel er den sterkeste drivkraften for økonomisk vekst og dermed muligheten for å skape arbeidsplasser og økonomisk velstand. Det er økonomisk vekst som har vært den viktigste faktoren for at det store flertallet av mennesker har kunnet arbeide seg ut av fattigdom. Det er derfor et hovedmål for Høyre at vår utviklingspolitikk skal bidra til økt økonomisk vekst. De økonomiske forskjellene mellom land går generelt ned, fordi fremvoksende økonomier vokser raskere enn de mest utviklede økonomiene. Men her er det store ulikheter. Samtidig øker forskjellene internt i en rekke land både med hensyn til inntekt og tilgang til grunnleggende velferdstjenester. Diskriminerte og fattige befolkningsgrupper får i de fleste regioner ikke ta del i den økonomiske veksten. Veksten må selvsagt fordeles for å innfri rettigheter til de fattigste og marginaliserte. Men det er en rekke årsaker til dårlig fordeling utover manglende fordelingspolitikk eller dårlig fordelingspolitikk. Diskriminering og manglende reguleringer er ofte to viktige årsaker.

Det er viktig å påpeke sammenhengen mellom fordeling og økt vekst. For Høyre er det viktig at hvert enkelt samarbeidsland skal ha størst mulig eierskap til egen økonomisk utvikling. Flertallet av verdens fattige befinner seg i mellominntektsland – en stor endring bare de siste ti årene. Dette er først og fremst en fordelingsutfordring, ikke et utviklingsproblem. Demokratisering, lik rett til utdanning og styrket sivil samfunn er bedre egnede virkemidler for å ta tak i denne problematikken. I tillegg kommer nasjonal fordelingspolitikk. Det er fremdeles altfor mange fattige, men samtidig er det grunn til å glede seg over at andelen fattige er på det laveste noen gang. Et helt annet sentralt utviklingstrekk er at både antallet demokratier og andelen av befolkning i demokratier øker. Ifølge Freedom House er tre fjerdedeler av alle verdens land frie eller delvis frie. Antall demokratier har fordoblet seg de siste 30 årene. Det finnes ingen demokratier uten markedsøkonomi. Åpenhet og valgfrihet er fundamentalt for å gi mennesker makt og innflytelse. Frihandel og eiendomsrett er sentrale komponenter for å få det til. Lukkede land klarer bare i begrenset grad å få til økonomisk vekst – og dermed også å fordele ressurser internt i egen befolkning.

Det er viktig å vektlegge samstemthet i utviklingspolitikken, dvs. å bidra til at all norsk politikk overfor andre land trekker i samme retning, enten det gjelder handelspolitikk, bistand, utdanningspolitikk eller helsepolitikk. Høyre vil føre en samstemt utviklingspolitikk med mål om økt demokratisering og respekt for menneskerettighetene, og bidra til at mennesker arbeider seg varig ut av fattigdom. Målene skal også være førende for norsk handelspolitikk. Parallelt med en betydelig bistandsinnsats har Norge opprettholdt høye tollmurer og forsvart en handelspolitikk som skaper effektive barrierer mot utviklingslandenes eksportmuligheter. Dette er en påfallende selvmotsigelse i norsk politikk, og den bidrar til mindre fordeling og skjevare fordelt velstand. OECD har beregnet at landbruksstøtten i industriland utgjør 300 mrd. dollar per år. Det er nær tre ganger så mye som all offisiell bistand. Å bedre utviklingslands muligheter til å delta i den globale økonomien er en forutsetning for at mennesker skal kunne arbeide seg ut av fattigdom på varig basis. Handel og økonomisk vekst er de sterkeste drivkreftene for at mennesker skal kunne arbeide seg ut av fattigdom – og er dermed sterke komponenter for fordeling.

Korrupsjon er en betydelig hemsko for økonomisk utvikling. Korrupsjon undergraver rettsstat og demokrati, fører til at avgjørelser strider mot fellesskapets interesser, og virker avskrekkende på investorer. Dessverre er det de fattigste som rammes hardest av korrupsjon. Det er de som ikke har råd til å betale bestikkelser for å sikre sine rettigheter, og som må bære hovedbyrden av de konsekvenser korrupsjon har på samfunnsøkonomi, sysselsetting og miljø. Befolkningen i en rekke land får lite igjen for utvinning av verdifulle naturressurser som mineraler og petroleum. Korrupsjon stjeler ressurser, og mange steder blir store gevinster høstet av kretsen rundt dem som sitter med makten. I noen tilfeller sikres gevinsten til utvalgte gjennom skjevt utformede privatiseringstiltak. I andre tilfeller medvirker dårlige kontrakter med store internasjonale sel-

skaper til at befolkningen sitter igjen med uforholdsmessig lite.

Det er feil det som representanten Eva Kristin Hansen sa. Merknadene knyttet til internasjonal gruvevirksomhet og petroleumsvirksomhet når det gjelder fordeling og anti-korrupsjon – både privatiseringstiltak og kontrakter – er både bedre formulert og mer omfattende hos opposisjonen enn hos posisjonen. Derfor står opposisjonen samlet, og posisjonen nøyer seg med en kort merknad. Kampen mot korrupsjon ble således en avgjørende del av kampen mot fattigdom, og er et meget viktig verktøy for å gi individer mer makt over eget liv. Antikorrupsjon er god fordelingspolitikk.

For å gjøre innsatsen mot fattigdommen mer effektiv trengs det mer målrettet innsats – spesielt mot utsatte grupper. Det er avgjørende for å demme opp mot stadig økende forskjeller, også i mellominntektsland. Jenter og kvinner, særlig de som bor på landsbygden, tilhører mange steder utsatte grupper. 70 pst. av verdens fattige er jenter og kvinner. Verdensbanken viste i sin årsrapport for 2011 at diskriminering av kvinner bremser økonomisk vekst, og at satsingen på likestilling er et av de mest effektive verktøy i kampen mot fattigdom. La meg legge til, som mange har gjort før meg, at den norske velstanden først og fremst kommer av alle dem som bidrar i det norske arbeidsmarkedet. Uten en så stor andel kvinner i det norske arbeidsmarkedet hadde Norges velstand vært vesentlig lavere enn den er i dag. Det bør være den fremste vekstkomponenten når vi snakker norsk politikk. Det handler om inkludering i arbeidslivet.

Verdensbanken sier videre at politisk deltakelse fra kvinner fører til bedre offentlige tjenester – det gjelder vannforsyning, skolegang og at det blir mindre korrupsjon. FNs generalsekretær har hevdet at manglende likestilling bremser utviklingen innen alle de åtte tusenårsmålene. Jeg er helt enig.

En evaluering fra 2012 viste at Norge i praksis ikke i tilstrekkelig grad har inkludert barn med funksjonshemninger i utdanningsbistanden. Det er derfor gledelig at en samlet komité mener at det bør innføres klare retningslinjer som bidrar til at funksjonshemmede barn får ivaretatt sin rett til skolegang, og at det også må settes av egne midler til dette arbeidet. Selv om en større andel av barna i mange lavinntektsland begynner på grunnskolen, foregår det ofte i overfylte klasserom uten tilstrekkelig undervisningsmaterieell og med en akutt mangel på kvalifiserte lærere. Det er et enormt behov for bistand for å forbedre læringsmiljøet, og dermed det faglige utbyttet av skolen, i mange lavinntektsland. Jeg er stolt av at Norge over lang tid har brukt ikke bare mye penger, men kunnskap og ressurser på utdanning i bistanden. Det skal vi fortsette å gjøre. Ett av de skillene som er mellom dagens regjering og en samlet opposisjon, er at opposisjonen ønsker å forsterke den innsatsen.

Til slutt: Norge har som mål å iverksette regler for såkalt land-for-land-rapportering fra 1. januar 2014. Komiteen understreker at det er viktig å være tidlig ute med dette arbeidet selv om andre land kommer etter. Det er jeg svært glad for, og komiteens flertall, altså Fremskrittspar-

tiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, ønsket å vise til at en arbeidsgruppe nedsatt av Finansdepartementet for å utrede krav til land-for-land-rapportering i norsk lovgivning, foreslår en mer omfattende rapportering enn det som følger av forslaget til EU-regler. Flertallet her mener, i likhet med arbeidsgruppen, at kravene om rapportering i tillegg til betaling til myndigheter også må omfatte krav til annen rapportering av investeringer – salgsinntekter, produksjon mv. – fordelt på det enkelte land hvor de rapporteringspliktige driver sin virksomhet, og at det må gis opplysninger om de rapporteringspliktige datterselskapene samt hvor informasjonen viser at datterselskapene er hjemmehørende.

Dette er viktig, og et samlet storting står bak det. Jeg mener det vil ha en effekt internasjonalt.

Aller sist: Takk til Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet. Denne meldingen har vist at vi deler mye felles tankegodt. Jeg er overbevist om at muligheten for å utarbeide en felles utviklingspolitikk etter valget vil være stor.

Lars Peder Brekk (Sp) [10:38:31]: I går feiret vi 100-årsjubileet for den allmenne stemmeretten. En av de viktigste premisene for at Norge kunne bli et av verdens første land hvor kvinner fikk rett til å stemme ved valg til nasjonalforsamlingen, var de små forskjellene vi har hatt i det norske samfunnet. En fri bondestand, en liten overklasse og ingen adel ga muligheter for framvekst av demokratiet.

Å dele for å skape har vært en tittel flere av oss har snublet litt i – la oss understreke det. Vanligvis legger vi vekt på å skape for å dele, men små forskjeller er et mål i seg selv. Derfor er det avgjørende at fordeling får en stadig viktigere rolle i vår utviklingspolitikk.

Fra Senterpartiets side er jeg særlig glad for at landbruk og økt matvaresikkerhet tillegges så stor vekt i stortingsmeldingen. Landbruket utgjør i mange utviklingsland en svært stor andel av brutto nasjonalprodukt. Vekst og utvikling av landbrukssektoren er avgjørende viktig både for matsikkerhet og fattigdomsbekjempelse. Hvert land har rett og plikt til å produsere mat til egen befolkning. Vi vet at handel også kan bidra til vekst, men handel må komme i tillegg til den nasjonale produksjonen. Eksport fra utviklingsland må ikke komme i veien for landets egen matsikkerhet. Komiteen retter i sin innstilling oppmerksomheten mot ressursmangel, press på matjord og klimaendringer som utgjør en trussel mot en god utvikling for verdens matproduksjon. Det er grunn til å gjenta at 1 pst. vekst i jordbrukssektoren vil være omtrent fire ganger mer effektivt i å redusere fattigdom enn vekst i andre sektorer av økonomien. Likevel går bare ca. 4 pst. av verdens totale bistand til utvikling av jordbruket i utviklingsland.

Regjeringen har lagt fram en egen strategi for matsikkerhet som legger opp til en økning i støtten til matsikkerhet på 500 mill. kr over en periode på tre år. Norge gir i dag nesten 1 mrd. kr årlig til ulike tiltak innenfor matsikkerhet. Matstrategien legger vekt på økt matproduksjon, særlig ved å styrke klimarobust småskalalandbruk. Målet er å redusere effekten av klimavariasjon og erosjon og å øke avlingene.

La oss understreke at det antakelig er nok mat i verden.

Problemet er dels urettvis fordeling, dels manglende distribusjonsmuligheter. En tredjedel av maten kommer aldri fram til dem som trenger den. Det aller meste av maten i verden er lokal mat. En svært liten del av maten som produseres, er på verdensmarkedet – mellom 10 pst. og 15 pst.

Landbruket er den sektoren som i sterkeste grad blir påvirket av klimaendringene. Oppmerksomheten om mat er nå mye større internasjonalt enn den var for noen få år siden, og vi mener det er særdeles viktig at alle land i størst mulig grad produserer sin egen mat. Stortinget har nylig vedtatt at matproduksjonen i Norge skal økes med 20 pst. Det er en refleksjon av de store utfordringene vi har også i Norge. Meld. St. 9 for 2011–2012, Velkommen til bords, reflekterer akkurat denne balansen mellom utviklingen internasjonalt og det at vi også i Norge skal ta ansvar for å produsere mat for egen befolkning. Det mener i alle fall regjeringen veldig klart. Regjeringen ønsker å stimulere til økt næringslivsengasjement og forskning i afrikanske land og til mindre svinn i matproduksjonen.

Multilateralt samarbeid er et annet viktig punkt. Samarbeidet med FAO skal holde fram og styrkes. Det skal bli en større innsats for genetiske ressurser og mer støtte til småskalaproducenter i utviklingsland i deres arbeid for bærekraftig utvikling. Norsk støtte til samvirkeetableringer skal videreføres og økes.

Til slutt: Landbruket har mange steder en spesiell rolle fordi kvinner står for en svært stor andel av produksjonen. Landbruket må derfor tillegges større politisk vekt og ses i et klima-, fordelings- og kjønnsperspektiv. Kvinner i Afrika står for opp mot 80 pst. av produksjonen av lokal mat, men er sterkt underrepresentert i bondeorganisasjoner og representative organisasjoner.

La meg også understreke at jeg synes vi får et paradigmeskifte med denne stortingsmeldingen. Det er en samlet komité og et samlet storting som understreker behovet for å støtte utviklingen av lokale småbønders muligheter til å produsere egen mat. Det står alle partier samlet om i litt ulike merknader. Det er et sterkt og viktig signal til at dette – uansett regjering – må være en viktig arbeidsform i framtiden; at man innenfor utviklingspolitikken styrker muligheten til å produsere mat rundt omkring i verden. Da blir det for meg et paradoks at Høyres representant, Skovholt Gitmark, nå fokuserer på eksportmulighetene. Det kan jeg komme tilbake til i et senere innlegg. Eksport løser ikke utfordringene for småskalaproduksjon, det løser ikke fattigdomsutfordringene, men det løser problemene for eksportindustrien i USA og EU.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [10:43:56]: Bekjempelse av fattigdom og en mer rettferdig fordeling har alltid stått sentralt i norsk utviklingssamarbeid. Prinsippet om fattigdomsorientering er et uttrykk for det. Vi skal konsentrere oss om de fattigste landene, altså lavinntektslandene, og ikke mellominntektslandene. Innad i samarbeidslandene skal tiltakene løfte fattige folkegrupper, ikke bare hjelpe eliten til å øke den økonomiske veksten.

Kristelig Folkeparti er glad for at utviklingsminister Eidsvoll Holmås i den nye stortingsmeldingen igjen løfter

fram fattigdoms- og fordelingsperspektivet. Det er bra at han kritiserer troen på «trickle down»-teorien etter at hans forgjenger gjentatte ganger gjorde det motsatte og stilte spørsmålsteget ved fattigdomsorienteringen. Slik sett bringer meldingen på ny regjeringens utviklingspolitikk nærmere den linjen Kristelig Folkeparti hele tiden har fastholdt.

«Dele for å skape» er en fin spissformulering. Svært mye i meldingen er det bred enighet om. Meldingens styrke er drøftingen av hvordan utviklingssamarbeidet kan styrke offentlige inntekter og fordelingsystemer i samarbeidslandene. Den er svakere på tiltak for økt verdiskapning og på anvisning av hvordan verdiskapningen og fordelingen kan fremmes gjennom handel og investeringer. Skal fattige utviklingsland finansiere sine offentlige budsjetter selv, må verdiskapningen økes og statens inntektsgrunnlag styrkes. Myndighetene mister årlig enorme beløp bl.a. p.g.a. svakheter i skattelovgivningen, korrupsjon og svak kontroll med kapitalstrømmene.

Gjennom bistanden tar vi fatt i disse problemene. Norske programmer som Skatt for utvikling og Olje for utvikling er to eksempler, kampen mot korrupsjon et tredje. Atter andre er støtte til lokalt sivilsamfunn, til uavhengige media og til styrking av rettsstatsprinsipper.

Kristelig Folkeparti mener fordelingsperspektivet er viktig, men det må ikke brukes til å legitimere en tyngdeforskyvning av norsk bistand; bort fra de fattige utviklingslandene og over til ressursrike mellominntektsland.

For å være helt konkret: Når Brasil nå har passert Storbritannia og er verdens sjette største økonomi, blir det feil å prioritere Brasil framfor lavinntektsland. Brasil har ved å bruke under en halv prosent av brutto nasjonalprodukt på fordelingsprogrammer som Bolsa Familia løftet mange ut av dyp fattigdom. Brasil har store ressurser selv, og slike fordelingsreformer hjelper. Det må vi støtte politisk og faglig, men ikke ved å nedprioritere bistanden til de fattigste landene.

Innstillingen viser at det er enighet om mye, men også noen dissenser. I noen saker danner Kristelig Folkeparti flertall sammen med regjeringspartiene. Det gjelder bl.a. arbeidet for nye globale finansieringsordninger – herunder valutaskatten – og det gjelder støtte til å bygge opp utviklingslandenes egen kapasitet til å innføre bedre sosiale sikkerhetsnett for utsatte grupper. Her vil vi – som sagt – ha en sterkere konsentrasjon om lavinntektslandene enn regjeringspartiene. Når bistanden skal fordeles, må vi prioritere de fattige lavinntektslandene framfor de rike mellominntektslandene som har store budsjettmidler selv.

I andre saker er det dissens fordi opposisjonen er mer offensiv enn regjeringen. La meg nevne to eksempler: For det første har utviklingsministeren tidligere vært positiv til å investere mer av oljefondet i utviklingsland, men her er meldingen innholdsløs. For å rette opp dette går Kristelig Folkeparti – sammen med resten av opposisjonen – inn for å opprette et slikt investeringsprogram innen Statens pensjonsfond utland, SPU, med en målsetting om en samlet investeringsramme på opptil 10 mrd. kr. Det kan bidra til større verdiskapning, flere jobber og bedre fordeling.

La meg til slutt nevne arbeidet for å innføre regler for

såkalt land-for-land-rapportering som er viktig for å sikre myndighetenes innsyn i kapitalstrømmer, og hindre ulovlig kapitalflyt og skatteunndragelser. Opposisjonen går inn for mer omfattende og offensive regler for land-for-land-rapportering enn det regjeringen gjør.

Utviklingspolitikken kan stadig bli bedre, mer målrettet og mer resultatorientert. Det vil Kristelig Folkeparti være en pådriver for.

Helt til slutt: Da saksordføreren nevnte noe om en oppretting, var det noe som var feil da han snakket om der hvor det står «dette medlem» i stedet for «dette flertall». Der skal det faktisk være enda en oppretting: Det skal stå 10 mrd. kr og ikke 20 mrd. kr, som det altså står på side 9 i innstillingen.

Presidenten: Da vil opprettingen av opprettingen gå fram av protokollen.

Trine Skei Grande (V) [10:49:21]: Den siste rettelser er egentlig en god inngang til mitt første poeng. Utviklingspolitikk er et viktig tema i Det norske storting, fordi vi er en stormakt på dette feltet. Vi er en stormakt sjøl med en trykkfeil her, om det står 10 mrd. eller 20 mrd. Det gir oss stor innflytelse, men det gir oss her i salen også et enormt stort ansvar for hvordan den makta som Norge har som bistandspolitisk stormakt, blir brukt.

Venstre er i all hovedsak enig i hovedgrepene som presenteres i meldinga og de «fire linjer» som skisseres, men vi har sett at utviklinga de siste tiårene har ført til at langt flere av verdens borgere bor i mellominntektsland i stedet for i lavinntektsland. Det er fordi vi har sett en stor økonomisk vekst spesielt i de landene som tidligere har vært lavinntektsland, fordi man har innført en markedsøkonomi. Her ser vi altså at det å få på plass en markedsøkonomi, en økonomi som fungerer, en økonomi som er mer reell og rettferdig, fører også til å legge grunnlaget for demokrati. Så det er ikke sånn at en av disse tingene kommer helt alene; det er faktisk sånn at en god og fungerende markedsøkonomi også kan legge grunnlaget for et godt fungerende demokrati.

I likhet med Høyre og Kristelig Folkeparti er vi ikke helt enig i forsøket på å kalle denne meldinga «et viktig skille» i utviklingspolitikken. Vi ser nok heller på meldinga slik at den bygger videre på en lang tradisjon. Fordeling, mener jeg, har alltid vært sentralt i norsk bistand – det har jo vært selve grunnlaget for norsk bistand.

Så til Venstres hovedutgangspunkt i utviklingspolitikken: Jeg vil først understreke at også vi har programfestet at 1 pst. av BNI skal gå til bistand. Men bistand alene er ikke nok. Når vi utvikler utviklingspolitikken vår, må vi i mye større grad se helheten mellom det å fremme næringsutvikling og handel, støtte opp om rettsstaten og rettsstatens prinsipper, og se på det internasjonale rammeverket for å få i gang marked som fungerer også for de fattige landene.

I likhet med resten av opposisjonen savner jeg en større vektlegging og analyse i meldinga av hvordan handelspolitikk og investeringer kan være med på å legge grunnlaget for fordeling også innad i land.

Alle kaker bør selvsagt fordeles best mulig, men det er

først når kaka når en viss størrelse, at fordeling vil bidra vesentlig til å bekjempe fattigdom. Mange land er så fattige at om inntektene ble fordelt helt likt, ville alle innbyggerne levd nær fattigdomsgrensa, og det ville knapt være noe igjen til å drive landet og drive utvikling. Derfor er økonomisk vekst en forutsetning for å redusere fattigdom.

Vi er også enig i at det er viktig å satse mye mer på samstemtheten i utviklingspolitikken. Det må være en sammenheng mellom statlige investeringer, tollvernet, næringsinteresser, klimasamarbeidet – alle de delene av norsk politikk som også påvirker hvordan vi fordeler midler i utlandet.

Vi hadde nok ønsket oss mye mer av noe som knapt er berørt i meldinga, nemlig å se på hvordan vi kan bruke oljeformuen vår på en bedre måte, med bedre fordelingsvirkning. Venstre vil at det skal settes av kapital fra oljefondet til investeringer innenfor særlig to områder. Den ene delen skal ha et utviklingsmandat og investere i infrastruktur og selskaper som kan bidra til bærekraftig vekst i utviklingsland der det er gode avkastningsmuligheter og akseptabel risiko for norske penger. Den andre delen skal ha et klimamandat og investere i fornybar energi og annen klimavennlig virksomhet både i rike og fattige land.

Jeg er glad for at opposisjonen synes å være på linje med oss i spørsmålet om at deler av vår oljeformue må brukes mye mer aktivt i fattige land. Det er både solidarisk og høyst sannsynlig også meget fornuftige investeringer.

Det er også viktig for Venstre at vi understøtter det sivile samfunnet. Utdanning og likestilling, og spesielt satsing på kvinner, er viktig for at vi skal klare å oppnå målene våre i bistandspolitikken. Jeg vil også understreke at det er viktig at vi støtter det sivile samfunnet gjennom barne- og ungdomssektoren, der barne- og ungdomsbevegelser er sjølve basen for å føre til større barne- og ungdomsdeltakelse.

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [10:54:40]: Joseph Stiglitz, nobelprisvinner i økonomi, har sagt:

«Før trodde vi at om vi bare skapte rikdom i et samfunn, så ville den automatisk sildre ned, komme alle til gode og gjøre slutt på fattigdommen.»

Nå vet vi at det er det komplette nonsens.

St.meld. nr. 25 for 2012–2013, Dele for å skape – Demokrati, rettferdig fordeling og vekst i utviklingspolitikken, er et oppgjør med illusjonen om at bare vi får økonomisk vekst, så forsvinner fattigdommen av seg selv. Solidaritet og rettferdig fordeling er et verdivalg som er moralsk riktig, men det er også lønnsomt: God fordelingspolitikk bidrar i seg selv til vekst – derfor tittelen «Dele for å skape».

I tillegg er stortingsmeldingen et oppgjør med myten om at det ikke er så viktig med demokrati, at det viktigste er at økonomisk utvikling skjer også for de fattigste og for hele folket. Jeg er uenig i dette. Du kan nok finne eksempler gjennom historien på at du har hatt én folkekjær diktator, som har vært opptatt av vekst og hele folkets ve og vel, men du har aldri funnet tre på rad, og du har aldri fått en positiv utvikling over tid hvis du ikke også har hatt utvikling av menneskerettigheter og demokrati.

En annen myte er at alle verdens fattigste mennesker

bor i verdens fattigste land. Dette er feil. Over 70 pst. av de fattigste bor i mellominntektsland. Den globale trenden er at ulikhet innad i land er økende.

Det går godt økonomisk i mange utviklingsland – ikke minst i Afrika, som mange har vært inne på. Mange land har stor økonomisk vekst, men den dårlige nyheten er at forskjellene øker – ikke litt, men kraftig. En akselererende ulikhet undergraver veksten på lengre sikt, og kampen mot fattigdom tapes.

I FNs rapport over utviklingen i verdens land blir nettopp dette framhevet – hvordan økende ulikhet i mange land kan slå i hjel og true de gode og positive resultatene som er oppnådd, både innen utdanning og bedre helse for befolkningen, nettopp fordi ulikhet er et onde, en gift i samfunnet.

Dette vet vi jo fra Norge: Samfunn med små forskjeller er gode samfunn. Det er rettferdig fordeling som har brakt Norge til topps på FNs Human Development Index. Vi er blant de landene i verden med minst ulikhet, og den nordiske modellen som vi sverger til, kombinerer økonomisk vekst med jevn fordeling, rett til velferdsordninger, samarbeid mellom partene i arbeidslivet og høy kvinnelig yrkesdeltakelse. Det er viktig for meg å understreke at forskjellene i Norge er blitt mindre etter at den rød-grønn regjeringen overtok, nettopp fordi vi har hatt dette som et selvstendig politisk mål – i motsetning til høyresiden.

Den nordiske modellen er utviklet gjennom politisk kamp og kompromisser. Den kan ikke kopieres, og vi skal være forsiktige med å «misjonere», men den *er* en inspirasjonskilde internasjonalt, og den *er* en utenriks- og utviklingspolitisk ressurs for oss. Som jeg alltid sier når jeg er ute og reiser i andre land: «There are two things you can learn from Norway: High wages and high taxes» – «high wages» fordi det styrker produktiviteten og sørger for god fordeling, «high taxes» fordi det finansierer grunnleggende velferd og bidrar til omfordeling.

I diskusjonen om kapitalflyt, skatteparadiser og åpenhet konsentrerer meldingen seg om elitene i fattige land og om rike lands egen rolle. Den argumenterer for en samstemt politikk for utvikling. Den forholder seg til forskjellige aktører og ikke til en ensformig masse av fattige land. Den plasserer Norge som en del av en internasjonal koalisjon som vil endre systemet i retning av en mer rettferdig verden, i stedet for bare å være en bistandsgiver som skal bruke pengene mest mulig effektivt.

Reaksjonene på meldingen har vært positive. Den har blitt karakterisert som et paradigmeskifte i utviklingspolitikken her i Norge, fordi vi skiller på det å bare hjelpe de fattige for å være ålreit med de fattige og det å gjøre noe med årsakene til hvorfor fattigdom skapes. Vi angriper årsakene, vi ser på maktfordelingen i samfunnet og vi prøver å si at utviklingspolitikken må gjøre noe med den maktfordelingen. Sånn sett er det en klar dreining og et tydelig skifte.

Meldingen får økende oppmerksomhet internasjonalt. Sivilsamfunn i andre land trekker den fram som et eksempel til etterfølgelse for andre lands myndigheter. Det kan vi ikke se på som noe annet enn en positiv tilbakemelding.

Første setning i komiteens enstemmige merknad til innstilling tyder også på at det er bred enighet om rettferdig fordeling på tvers av politiske skillelinjer. Det står at komiteen

«vil peke på små forskjeller som en viktig forutsetning for et godt og rettferdig samfunn».

Jeg vet ikke om dette er første gangen Fremskrittspartiet er med på et slikt utsagn – men positivt er det uansett.

Forskjellene øker, nemlig, men ikke overalt. Latin-Amerika er kontinentet med størst ulikhet, men er samtidig det eneste kontinentet som har redusert ulikhetene de siste ti årene. Hovedforklaringen på dette er at reduserte forskjeller og omfordeling er gjort til et overordnet mål i politikken. Dette har gitt resultater i form av en bærekraftig vekst og fattigdomsbekjempelse. Resultatene har medført folkelig støtte, og at mange regjeringer er gjenvalgt.

Derfor synes jeg det er et tegn på at for mange partier er opptatt av gammeldags utviklingspolitikk – eller gammeldags bistandspolitikk – når man sier at man vil dreie bistanden og støtten vekk fra en del mellominntektsland. For det er nettopp i mellominntektslandene, der man har hatt en økonomisk utvikling, at man både har økonomiske midler til å føre en aktiv omfordelingspolitikk – hvis det finnes politisk vilje. Den politiske viljen skal vi være med på å støtte opp under.

Et avgjørende tiltak for å få dette til er programmer for direkte pengeoverføringer til svake grupper. Det mest kjente er Bolsa Familia i Brasil. Programmet overfører penger direkte til mødre, på betingelse av at de går på svangerskaps- og barselkontroller, og at barna deltar i vaksinasjonsprogrammer og møter opp på skolen. Forskning viser at direkte pengeoverføringer har en positiv effekt på ernæring, skolegang og bruk av helsetjenester. Det er også et effektivt omfordelingstiltak fra rike til fattige, og kopieres nå i India og en rekke land i Afrika.

Derfor er jeg forundret over at Høyre og Fremskrittspartiet i innstillingen fra komiteen ikke ønsker å vise til de positive erfaringene fra sånne ordninger. Heller ikke uttrykker de støtte til fondet i Verdensbanken som er etablert for å bygge opp utviklingslandenes egen kapasitet på området, og heller ikke er de med på flertallets merknader om at Norge skal bidra til sør-sør-samarbeid for utveksling av erfaringer med fordelings- og velferdspolitikk.

Høyre og Fremskrittspartiet er også forbeholdne når det gjelder arbeidet med rettferdig fordeling i FN, Verdensbanken og Det internasjonale valutafondet, og de er ikke med på merknadene om at det er positivt at målet om rettferdig fordeling og inkluderende vekst får større betydning i institusjonene. De er heller ikke med på flertallets merknader om økt støtte til sivilsamfunnsorganisasjoner som arbeider med sånne saker. Etablering av en vennegruppe mellom land for rettferdig fordeling internasjonalt er de heller ikke med på i innstillingen.

En sånn politikk som Høyre og Fremskrittspartiet legger opp til – eller lar være å være med på – vil etter min oppfatning svekke og gjøre Norges arbeid multilateralt mindre gjenkjennelig. En sånn politikk innebærer å skusle vekk en viktig utenriks- og utviklingspolitisk ressurs. Skal man få gjennomslag for politikken og de politiske ideene internasjonalt, nytter det ikke bare å bruke pengene som er norske. Man må få med seg de store, tunge aktørene på å føre den samme politikken. Det vil ikke Høyre og Fremskrittspartiet.

Derfor, når Høyre og Fremskrittspartiet ikke er med på flertallets merknader om at økonomisk vekst alene ikke ut-

rydder fattigdom, stiller jeg spørsmålet: Hvor dypt stikker engasjementet for rettferdig fordeling, både i Norge og internasjonalt? Erfaringene viser at skal det komme resultater på dette området, må rettferdig fordeling ha hovedprioritet. Det er min viktigste sak som utviklingsminister. For Høyre og Fremskrittspartiet kan det synes som om den kommer lenger ned på listen. Det overrasker meg i og for seg ikke.

Til slutt vil jeg si en ting om ulovlig kapitalflyt. Der merker jeg meg at det er bred støtte til det regjeringen holder på med og det meldingen legger opp til. Det er sånn at ti ganger mer penger går ulovlig ut av utviklingsland i forhold til hva som kommer inn i form av bistand. Dette stammer fra korrupsjon, skatteunndragelse og annen kriminalitet, og skatteparadis er med på å muliggjøre akkurat dette. De gjør de store, ulovlige pengestrømmene mulig. Derfor er det gledelig at tiltaket for økt åpenhet har enstemmig oppslutning i innstillingen, inkludert det norske initiativet til en åpenhetskommisjon og åpenhetsgaranti.

Jeg kan også si til dem som har tatt det opp, at jeg støtter forslaget til utvidet land-for-land-rapportering for flernasjonale selskaper, som er beskrevet i rapporten fra arbeidsgruppen nedsatt av Finansdepartementet. En ny lov i tråd med det forslaget vil bety at Norge får den beste lovgivningen i verden mot korrupsjon og kapitalflyt.

Til slutt vil jeg fortelle en historie som etter min oppfatning nettopp understreker betydningen av fordelingspolitikk, ved at unger får muligheten til å delta på skole. I Brasil møtte jeg Marcia Christina. Hun var mor til tre barn og bodde i favelaen i Rio de Janeiro. Hun bodde i et lite, kummerlig hus, men hun var stolt og fornøyd. Hun hadde fått Bolsa Familia og fått penger til strøm og gass, og jeg spurte henne hva som var det neste hun forventet av politikerne. Da sa hun: Jeg er fornøyd, for jeg vet at mine barn får muligheten til å ta den utdanningen som jeg aldri hadde muligheten til å ta fordi jeg måtte jobbe istedenfor.

Det er rettferdig fordeling.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Tom Staahle (FrP) [11:05:01]: Det er mange ting i utviklingsministerens innlegg jeg kunne tenkt meg å kommentere, men til det strekker ikke tiden til. Men jeg vil oppfordre utviklingsministeren til kanskje å lese Fremskrittspartiets program om bistand, så vil han se at vi faktisk har en god politikk på det området.

Det er slik at utgangspunktet her er «Dele for å skape» – det er tittelen på meldingen. Men det er en realitet at hvis man skal ha noe å dele, må man først ha skapt det. Utviklingsministeren har tidligere tatt til orde for å investere mer av Statens pensjonsfond utland i verdens fattigste land. Men i denne meldingen finner vi ingenting om akkurat det temaet. Da er spørsmålet til utviklingsministeren: Hvorfor har man ikke sett mer på dette, og hvordan stiller han seg til den merknaden som opposisjonen har lagt inn i innstillingen?

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [11:06:02]: Jeg vil si tre ting. Det første er at jeg er helt enig i at en stadig større andel av Statens pensjonsfond utland bør investeres i utviklingsland, for investeringer bidrar i seg selv positivt til utvikling. Derfor er det viktig. Derfor har også regjeringen om lag

tredoblet de årlige overføringene vi har til Norfund, noe som gjør at de til sammen har omtrent 10 mrd. kr i kapital.

Til merknaden fra opposisjonen: Hvis vi først skulle gjøre det, lage et sånt fond, vil jeg si at det er litt smått, for hvis man ser på den mengden penger som i dag investeres gjennom Statens pensjonsfond utland, er den vesentlig større enn det beløpet som opposisjonen legger opp til.

Til slutt vil jeg bare helt enkelt kommentere at representanten i sitt innlegg tok opp Henrik Thune og Leiv Lundes kronikk. Den kronikken er nettopp en beskrivelse av hvordan norsk utviklingspolitikk har forandret seg til det regjeringen gjør i dag.

Peter Skovholt Gitmark (H) [11:07:18]: Jeg tror det er en nyttig påpekning til statsråden at antallet fattige barn i Norge har økt under denne regjeringen, slik at når det kommer til norsk fordeling, har den ikke lyktes.

I mitt innlegg hadde jeg to spørsmål til statsråden. Det ene var knyttet til SPU – det tok representanten Tom Staahle opp – det andre ble stående fremdeles. Hvorfor er ikke investeringer og handel blitt omtalt i meldingen hva angår fordeling, og hvorfor er det ikke blitt gjort en omfattende analyse av tilknyttede fordelingsvirkninger? Er statsråden fornøyd med at viktige økonomiske temaer som SPU, investeringer og handel er utelatt fra et fordelingsperspektiv i meldingen?

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [11:08:07]: Vi har i meldingen understreket det som fremdeles er et viktig faktum, nemlig at 70 pst. av forskjellene mellom rike og fattige mennesker i verden går på skillet mellom rike og fattige land. Men hovedfokuset i meldingen har likevel vært å se på hvordan nasjonal politikk – som representanten selv var inne på – ført i det enkelte land bør være for å bidra til å avskaffe fattigdom. Da har vi fokusert på nettopp den nasjonale politikken i stedet for den internasjonale handelspolitikken, som bl.a. representanten trekker fram.

Det er i den settingen jeg mener det er så ekstremt viktig at det blir for smått å si at vi bare skal fokusere på de fattigste landene, istedenfor å fokusere på mellominntektslandene i bl.a. Latin-Amerika, der Peter Skovholt Gitmark sier at man ikke vil bruke penger. Det er nettopp der man har muligheter for fordelingspolitikk.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:09:20]: På den siden er vi enig om at vekst og fordeling er like viktig – eller at begge deler iallfall er viktig. Den enigheten tenker jeg det er viktig å ta vare på. Jeg har hørt utviklingsministeren i mange sammenhenger løfte opp at vi trenger mer investering i de fattigste landene. Derfor vil jeg heller ikke la det svaret han gir representanten Staahle, bli stående, for han svarer egentlig ikke på det viktige spørsmålet. Nå har vi altså hatt flertallsregjering i åtte år, og så peker man på at dersom man skulle ha gjort noe, måtte man ha gjort mye mer. Hvorfor kan man ikke i det minste støtte det forslaget i merknads form som er i innstillingen fra opposisjonen, om 20 mrd. kr? Der står det klart og tydelig at formålet er å investere i bærekraftige bedrifter i de fattigste landene. Det ekskluderer ikke at SBU i tillegg investerer som de gjør i dag. Men dette er altså en øremerking av midler som skal komme i tillegg til eksisterende bistand.

Så jeg forventer et bedre svar. Hvorfor mener utviklingsministeren at det er så viktig, og hvorfor gjør han ikke noe med det?

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [11:10:23]: Nå vet representanten Ropstad at det er finansministeren som svarer til Stortinget for hvordan Statens pensjonsfond utland forvaltes.

Jeg nøyer meg med å understreke to ting. Det ene er at i løpet av de årene vi har hatt flertall, har pengebruken gjennom Statens pensjonsfond utland til investeringer i mellominntektsland og fattige land gått betydelig opp – mye, mye mer opp enn det som legges fram i et eget forslag om penger her.

Det andre er at vi har et eget fond som investerer i utviklingsland, og det er Norfund. Der har vi i løpet av årene som har gått, bidratt til å investere mer. Vi har omtrent tredoblet dette i forhold til det den forrige regjeringen gjorde i de årlige avsetningene.

Så vil jeg understreke en ting til: Forutsetningen for å klare å føre en offensiv utviklingspolitikk er at vi har nok penger på utviklingsbudsjettene. Der vet Ropstad at vi er gode allierte, mens Ropstads allierte før valget i år er de som vil kutte i bistandsbudsjettet.

Trine Skei Grande (V) [11:11:43]: Bistandsministeren snakker hele tida om at det er finansministerens ansvar å svare når det gjelder oljeinvesteringene våre. Nå ser vi at det er bygd opp mye hemmelighetskremmeri rundt hvor man vil investere hen, noe som Venstre er veldig kritisk til. Det jeg ikke skjønner, er at regjeringa ikke innser at de har så mange virkemidler – som de da ikke ønsker å bruke samtidig. Dette er jo en enorm kraft, og det er ikke dumme investeringer. Det er ganske smarte investeringer. Dette er økonomier som er i vekst, og vi ser at demokrati, fordeling og fattigdomsbekjempelse henger så mye sammen med en godt fungerende markedsøkonomi og vekst økonomisk.

Da forstår ikke jeg hvorfor statsråden ikke har en egen mening om et så viktig virkemiddel på hans eget ansvarsområde. Hvorfor kan ikke statsråden bare si hva han mener når det gjelder å bruke disse virkemidlene i bistandspolitikken?

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [11:12:43]: Jeg sa i det første svaret mitt at jeg mener at en stadig større andel av Statens pensjonsfond utland bør investeres i utviklingsland, og jeg mener det bør være politikken i årene som kommer.

Så mener jeg samtidig at det er ekstremt viktig at investeringer som gjøres, er gode investeringer. Nå kommer jeg akkurat fra Bangladesh, jeg var der i forrige uke. Der ser vi et typisk eksempel på tekstilbedrifter som i den ene enden av skalaen er tipp topp, og i den andre enden av skalaen har sikkerhetsutfordringer og arbeidsmiljø som er så dårlig at over tusen mennesker døde. Jeg var der og traff en del av dem som overlevde.

Det viser også betydningen av det å jobbe for fordelingspolitikk og organisering av arbeidere, som bl.a. Høyre her i Stortinget har vært sterk motstander av, og vi har støttet de organisasjonene som gjør nettopp det. Nå roses vi fordi vi bruker ILO, International Labour Organization,

nettopp for å være med og skaffe de arbeidstakerne en stemme, slik at investeringer i utviklingsland blir gode.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Laila Gustavsen (A) [11:14:04]: Representanten Peter Skovholt Gitmark startet med å slå fast at det vi snakker om i dag, først og fremst er et fordelingspolitisk problem og ikke et utviklingspolitisk problem. Samtidig fulgte representanten opp med å si at handel er svaret.

Det var interessant – det er kanskje å dra det litt langt, men det var i alle fall en avsløring for hele Stortinget av hvilket liberalistisk grunnsyn deler av Høyre deler med Fremskrittspartiet.

Representanten Gitmark fortsatte på sitt vante vis med å betegne land ytterst på venstre fløy med skjellsord, men kun når det omhandler landene i Latin-Amerika. Samtidig ser vi i innstillingen at Høyre heiser fram Kina som det beste eksempelet på land der mange nå etter hvert har kommet ut av fattigdom. Det hadde vært interessant å få Høyres definisjon på hva de egentlig mener er venstresiden.

Den norske modellen med små forskjeller mellom folk og sterke kollektive rettigheter er verd å bli en eksportartikkel. Tillit og samhold er viktige verdier i den norske samfunnsmodellen, og Norge, sammenliknet med andre land, er kjennetegnet ved å ha både høy tillit og sterkt samhold. OECD dokumenterer også at i land med små økonomiske forskjeller er det større tillit og større samhold blant mennesker.

Norge har altså et veldig godt utgangspunkt for å sette rettferdig fordeling internasjonalt på kartet. At det er et stort behov for det, er helt sikkert. Bakgrunnen har flere vært inne på her, så jeg skal ikke gjenta tallene. Men en ting er sikkert, og det er at det er ingen konflikt mellom vekst og fordeling. Tvert imot, det er helt motsatt.

Når vi skal adressere disse problemene, må vi inkludere funksjonshemmede som målgruppe. Per i dag mangler ni av ti funksjonshemmede i fattige land tilgang til skolegang og utdanning. Krig og landminer og sykdommer som meslinger, polio og andre sykdommer skaper fortsatt nye funksjonshemmede. FNs statistikk viser at av verdens funksjonshemmede bor 70 pst. i utviklingsland, og 82 pst. lever under fattigdomsgrensen. Mange får heller ikke jobb og forblir derved i fattigdom.

I stortingsmeldingen varsles det at arbeidet for funksjonshemmedes rettigheter særlig vil prioriteres innen relevante områder som utdanningsbistand, humanitær bistand og helse og kvinnesatsing. Dette er veldig bra. Samtidig kan det være relevant å inkludere funksjonshemmede som målgruppe innen andre sektorer. Det at man prioriterer noen sektorer, kan ikke utelukke andre sektorer.

Jeg er veldig glad for at regjeringen løfter funksjonshemmede fram som en viktig målgruppe. Både gjennom denne meldingen og gjennom interpellasjonsdebatten vi hadde for en tid siden, er funksjonshemmedes plass løftet fram. Det må forplikte. Ratifiseringen av FN-konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter er en viktig anledning til å løfte funksjonshemmede fram internasjonalt og prioritere dem i vårt internasjonale arbeid. Nylig la statsråden i fellesskap med barne- og likestillingsministeren fram en veileder for hvordan man kan inkludere funk-

sjonshemmede i det internasjonale arbeidet. Det er veldig bra.

Vi skal ikke tvinge vår samfunnsmodell på andre. Men vi skal være til inspirasjon, veilede og dele erfaringer. Ofte kan eksperter faktisk bidra vel så mye som penger når det er snakk om å bygge opp et rettferdig samfunn.

Kunnskap om ressursforvaltning slik at det kommer fellesskapet til gode, kunnskap om et progressivt skattesystem med store fordelingsvirkninger, kunnskap om arbeidslivets organisasjoner og spilleregler og betydningen av at både arbeidstakere og arbeidsgivere organiserer seg og opptre ansvarlig, kunnskap om hvordan helse og utdanning kan tilbys alle, finansiert gjennom skatteseddelen – kort oppsummert: Det vi snakker om av retning for utviklingspolitikken, har vi lang og bred erfaring med her hjemme; å bygge et velferdssamfunn stein på stein.

Så har jeg lyst til å avslutte med å utfordre Høyre og Fremskrittspartiet. Jeg vil sitere flertallsmerknaden som står helt innledningsvis i innstillingen:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, vil påpeke at dette innebærer at økonomisk vekst alene ikke utrydder fattigdom. En aktiv fordelingspolitikk, globalt og ikke minst mellom ulike samfunnslag i de enkelte land, trengs for å bekjempe fattigdom og skape god utvikling globalt. Flertallet merker seg at sterk økonomisk vekst i flere land har ført til dramatisk økte økonomiske forskjeller.»

Derfor kunne det vært fint å spørre Høyre og Fremskrittspartiet til slutt: Hva er det som er feil i denne beskrivelsen? Er det det at økonomisk vekst alene ikke utrydder fattigdom, eller er det den aktive fordelingspolitikken de har et problem med?

Steinar Gullvåg (A) [11:19:34]: Dagen etter stemmerettsjubileet, i en debatt om bistandspolitikk som tar utgangspunkt i demokrati, rettferdig fordeling og økonomisk vekst, kan det passe med en liten historie om praktisk kvinnefrigjøring i Tanzania.

For noen år siden gjennomførte Tanzania en betydelig forvaltningsreform med norsk hjelp. Som ledd i et institusjonelt samarbeid mellom veimyndighetene i Tanzania og Norge, et samarbeid som senere er faset ut, ble finanseringen av veisektoren lagt om. Veidministrasjonen ble skilt ut og fristilt fra et transportdepartement – som nok ikke akkurat var korrupsjonsfritt område. Et element i denne reformen var at vedlikeholdet av landsens veier skulle deles opp i små kontrakter forbeholdt lokalbefolkningen etter anbudsprinsippet. Interessen var stor på landsbygda, der jobbene knapt vokser på trær – skjønt jobber gjør vel kanskje det der omkring. Ved anbudsåpning viste det seg at mange kvinner fikk tilslag på sine tilbud, til en viss misnøye, må jeg si, fra de menn som følte seg forbigått, og som vel mente at jobbene – i pakt med gamle tradisjoner – burde forbeholdes dem selv.

Da jeg senere spurte dem om hvordan det gikk med disse kvinnene, fikk jeg høre at de utførte sitt arbeid på aller beste måte – ofte mer samvittighetsfullt enn mannlige kolleger. Men det var ett forhold veimyndighetene ikke hadde tatt i betraktning ved tildelingen av disse ved-

likeholds-kontraktene, nemlig at det var første gang disse kvinnene hadde hatt lønnet arbeid. De var ikke lenger økonomisk avhengig av sine menn – snarere tvert imot. Det skulle vise seg å få følger for mennene og for familielivet i landsbyene.

Moralen er at arbeid og inntekt er frigjørende, at arbeid er nøkkelen til mer likestilling, og at arbeid kan endre tilstivnede sosiale strukturer, slik vi opplevde det her i landet på 1970-tallet, da kvinnene for alvor forlot kjøkkenbenken og gikk ut i arbeidslivet. Slik er det også i utviklingsland.

Derfor må arbeid være en hovedprioritering i norsk bistandspolitikk. Når veksten nå tar seg opp i flere afrikanske land, vil det normalt også gi flere arbeidsplasser. Men det er ikke dermed sagt at veksten kommer befolkningen til gode. Altfor ofte ser vi at rikdommen samles på få hender og på rikholdige bankkonti i skatteparadiser. Derfor må kampen for rettferdig fordeling og mot korrupsjon være en annen hovedprioritering. Arbeid og inntekt er veien ut av fattigdom.

Regjeringen peker i meldingen på den selvfølge at fast inntekt er det som i størst grad påvirker folks levekår. Derfor er det deprimerende å registrere at altfor mange – og et økende antall unge mennesker – ikke kommer i arbeid. Vi ser at 60 pst. av verdens arbeidere nå tjener til livets opphold ved det som kalles uformell virksomhet – langt utenfor et organisert arbeidsliv.

Norge er en av de viktigste bidragsyterne til verdens arbeidsorganisasjon. Arbeidet for et anstendig arbeidsliv med sosiale rettigheter, rett til å organisere seg og rett til å inngå kollektivavtaler har kummerlige kår i mange land. Desto viktigere er det at vi fra norsk side, i nært samarbeid med partene i arbeidslivet, fortsetter å støtte ILOs arbeid. Treparsamarbeidet mellom arbeidslivets parter og myndighetene har vært avgjørende for utviklingen av det norske samfunnet, for norsk fordelingspolitikk og for vår felles velferd. Den norske modellen er ingen dårlig eksportartikkel i så måte.

Men det er også andre aspekter ved den innledende historien som har krav på litt oppmerksomhet. Det ene er at vi av gode grunner bør legge vekt på arbeidsintensiv produksjon i vårt bistandssamarbeid. Det andre er at en vel fungerende infrastruktur er en forutsetning for økonomisk vekst. En voksende transportsektor holdes fram som en hovedårsak til den økonomiske veksten i flere afrikanske land. Samtidig er en sterkt økende veitrafikk i ferd med å bli et alvorlig helseproblem, som aids og malaria. Trafikkulykkene er faktisk en av de hyppigst forekommende dødsårsakene i mange land i den fattige verden.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:24:52]: Menneskeverdet er grunnlaget for Kristelig Folkepartis store engasjement for utviklingspolitikk. Det at vi – alle mennesker – har grunnleggende rettigheter, bunner i menneskeverdet og menneskets unike verdi. Det betyr at vi har fått menneskerettigheter som vi har et mål om at alle skal få oppnå. Menneskerettigheter må ivaretas for alle – alle de ulike menneskerettighetene. Dette er utgangspunktet

for Kristelig Folkepartis engasjement i utviklingspolitikken – og utviklingspolitikk i bred forstand.

Representanten Svendsen redegjorde godt for Kristelig Folkepartis hovedlinjer og hovedmerknader i forbindelse med meldingen. Han pekte på fattigdomsorienteringen, at vi ønsker å målrette bistanden mot de aller fattigste landene. Han pekte også på at vi ønsker å vri bistanden tilbake igjen til det som var hovedmålene, bl.a. utdanning.

I tillegg er Kristelig Folkeparti opptatt av mer handel. Vi ønsker å løfte de fattigste landene. Da er bistand én nøkkel, handel en annen. Som flere har vært inn på, stusser vi over at regjeringen ikke har valgt å gå mer inn på handel – analysert det og gjennomgått det mer for å se på ulike måter vi kan bidra til å få opp handelen på, få opp mulighetene for de fattigste landene til å tjene mer penger.

Det siste punktet er investering. Når man diskuterer denne meldingen, er det utrolig overraskende at man ikke valgte å legge fram noe mer med tanke på å vri penger fra Statens pensjonsfond utland. Jeg mener at det må være den største glipen til denne regjeringen – eller: Den største glipen er at det ikke kom før, for her er det enorme muligheter for Norge. Vi har et av verdens største investeringsfond. Måten de pengene brukes på, er helt avgjørende. Derfor har Kristelig Folkeparti i sitt program at vi ønsker minst 20 mrd. kr i et eget investeringsprogram, og på sikt ønsker vi 1 pst. av pensjonsfondet – rettet mot de aller fattigste landene.

I forbindelse med denne meldingen har vi fått med opposisjonen – og det har vi for så vidt gjort før også – på et eget investeringsprogram på 10 mrd. kr. Vi peker på at det investeringsprogrammet skal være i tillegg til målet om 1 pst. av BNI til bistand. Vi gjør det ikke først og fremst bare for å løfte mennesker ut av fattigdom og bidra til å skape arbeidsplasser sånn at de kan arbeide seg ut av fattigdom, men vi kan også peke på at det er en egeninteresse for Norge å investere i de fattigste landene. Som de fleste vet, har Norfund hatt enorm avkastning – 10 pst. i gjennomsnitt de siste ti årene – mens SPU kun har hatt ca. 3 pst. Det viser at dette er ikke noe tapsprosjekt – det kan både tjene penger og være med på å skape arbeidsplasser i de fattigste landene.

Så må jeg også kommentere størrelsen på beløpet. Utviklingsministeren var inne på at Kristelig Folkeparti ønsker å samarbeide med partier som dessverre velger å kutte i sine budsjetter. Da vil jeg vise til Bondevik II. Der klarte vi gjennom tre budsjetter med Fremskrittspartiet og ett med Arbeiderpartiet å øke bistanden hvert eneste år, så vi nesten nådde 1 pst. I tillegg er det også sånn at når vi diskuterer politikk, er pengene viktig, men også bruken av pengene er viktig. Det skal jeg komme tilbake til senere.

Karin Andersen (SV) [11:28:07]: I går, på stemmerettsjubileet, ble det over hele landet diskutert hva som hadde utviklet Norge. Det var tre ting: Det var arbeid, fordelingspolitikk og likestilling. Det er en rød tråd gjennom denne meldingen – og bør være en rød tråd gjennom alt vi gjør, ikke bare i utviklingspolitikken, men også i den andre politikken. Det har regjeringen forpliktet seg til i «decent work»-strategien som kom i 2008, som nev-

ner alle de politikkområdene som flere har vært inne på.

Det er ikke sånn, dessverre, at handel i seg sjøl skaper fordeling. Den kan baseres på slavehandel – på slavearbeid, tvangsarbeid – med enorme gevinster til folk som ikke har brukt en kalori av egen arbeidsinnsats, men som hover inn på andres slit. Det er historien, det foregår i dag mange steder. Situasjonen i Bangladesh viser jo at det er slik. Så det er ikke frihandel som er nødvendig, det er rettferdig handel basert på et arbeidsliv som sikrer at makt og penger blir fordelt i samfunnet. Da får man også utvikling. Det må bety at vår vektlegging av at det skal være lov å organisere seg, at det er bra at man inngår tariffavtaler, er viktig. Det er dette som har sivilisert Norge og fordelt penger og makt mer rettferdig her enn i nesten noe annet land. Det er en sunn nasjonal politikk, som representanten Skovholt Gitmark nevnte.

Maktfordeling, demokrati og åpenhet er viktig, men rettferdig fordeling er nødvendig for at den økonomiske veksten også skal bli god, bærekraftig og stabil.

Til Høyres kritikk av norsk politikk og SVs innsats: Jeg synes kanskje representanten Gitmark burde gå tilbake og se på sitt eget budsjett, der Høyre, i rike Norge, velger å ta over 1 mrd. kr fra de fattigste barnefamilieene. De har 2,5 ganger så stor risiko for å bli fattige, og det er anslagsvis 17 000 norske barn som blir fattige over natten. Så den kritikken tror jeg vi skal se bort fra.

Så til likestilling: Likestilling er 100 pst. effektivt og 100 pst. lønnsomt. Det er likestillingen i Norge som har gjort at vi har god økonomisk vekst. Det er ingenting over, ingenting ved siden av – vi kan glemme virkningen av oljen. Den strategien fra regjeringen må være viktig. Det er derfor noe av det som skjedde i går, også er viktig. Da knyttet vi igjen nye forbindelser til kvinner i andre land for å styrke de formelle rettighetene og for å styrke påvirkningen kvinner har. Kvinner er opptatt av andre enn seg sjøl. De er opptatt av god fordeling, ungene sine og framtida. Da blir det god utvikling for landene også.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:31:16]: Da vil jeg følge opp der representanten Karin Andersen slapp. Det har kommet noen replikker mot SV knyttet til forskjellsutviklingen i Norge. Hele komiteen slutter seg til at Gini-koeffisienten er en god måte å måle forskjeller internt i et land på. I internasjonal sammenheng har Norge vært helt unikt de siste årene, for i en finanskriser har forskjellene gått ned i Norge, mens de har økt i de aller fleste landene rundt oss. Grunnen til at vi har fått til det, er at vi har ført en fordelings- og skattepolitikk – som opposisjonen er motstander av – som har vært effektiv for å redusere forskjellene.

Jeg vil takke for en god debatt. Det er masse ting vi burde hatt mer tid til å diskutere. Én av dem er Høyre og Fremskrittspartiets gode og konstruktive innlegg, men også tausheten om de store kuttene de vil gjøre i bistandsbudsjettet. Det går an å si mye fint om en bedre måte å bruke pengene på eller hvilke områder vi burde prioritere høyere, men det faktum gjenstår at Fremskrittspartiet vil kutte 7 mrd. kr i bistand. Det er uvisst hvor mye Høyre vil

kutte, annet enn at de har sagt at de vil gå bort fra 1 pst.-målet, som er veldig viktig for de rød-grønne.

Vi burde hatt mer tid til å diskutere rettferdig naturressursforvaltning, altså betydningen av nasjonalt eierskap til naturressurser, og den reforhandling av urettferdige gruveavtaler f.eks. som Norge skal være med og støtte opp om.

Vi burde hatt mer tid til å snakke om kampen mot skatteparadis, disse verdens glorete blodigler som legger til rette for tyveri fra folk, og som legger til rette for ulovlig våpenhandel og skattesnusk.

Vi burde hatt mer tid til å diskutere utviklingen internasjonalt, der reaksjonære land har funnet sammen i en slags patriarkalsk akse og gått sammen om å svekke mange av de framskrittene vi har hatt for kvinners rettigheter i hele verden de siste tiårene. Der har Norge en kjempeviktig rolle. Vi er f.eks. ikke EU-medlem, og det betyr at vi slipper å gjøre kompromisser med land som Malta og Polen før vi uttaler oss om retten til selvbestemt abort og kvinners reproduktive og seksuelle rettigheter.

Vi burde hatt tid til i større grad å diskutere sivilsamfunnets betydning. Alle partiene her i salen er enige om at sivilsamfunnet er viktig, og vi kappes om å si flotte ting om organisasjonsliv og sivilsamfunn, men det faktum gjenstår at opposisjonen vil kutte i informasjonsstøtten. Høyre vil endog fjerne den fullstendig. Den meldingen som vi har diskutert i dag, er et produkt av den innflytelsen det sivile samfunn øver på norsk politikk. Sivilsamfunnet er ikke bare frivillighet og et tillegg til det politiske Norge. Det er også et viktig korrektiv og en viktig kompetanse- og premissleverandør for norsk politikk, og det er en side ved norsk utviklingspolitikk som vil forsvinne hvis Høyre får gjennomført sin politikk.

Jeg rekker ikke mer, men jeg synes det har vært en veldig spennende debatt.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Peter Skovholt Gitmark (H) [11:34:26]: Høyres kritikk mot ILO er først og fremst basert på organisasjonens manglende effektivitet. Vi ønsker å benytte oss av andre kanaler i større grad for å støtte arbeidstakere og bidra til gode vilkår for arbeidstakere. Vi ønsker, for å legge det til, å benytte oss av evalueringer av alle FN-organisasjoner for å velge de som til enhver tid leverer best, for å nå våre hovedmål i utviklingspolitikken på en mest mulig effektiv måte.

Jeg må si at jeg er glad for representanten Gullvågs positive omtale av anbud – det er jeg helt enig i.

Jeg mener at innlegget vi hørte fra representanten Gustavsen, var sjeldent upresist. Jeg har dermed behov for å gjøre et par helt åpenbare avklaringer. Det første gjelder hva Høyre sa, i mitt innlegg og i merknadene: Flertallet av verdens fattige befinner seg i mellominntektsland – det er vi ikke uenig i. Dette er først og fremst en fordelingsutfordring, ikke et utviklingsproblem – det er dette jeg skjønner representanten Gustavsen er uenig i eller ønsker å gripe tak i. Høyres løsning på det er demokratisering, lik rett til

utdanning og styrket sivilt samfunn bl.a. I tillegg kommer nasjonal fordelingspolitikk inn. Er representanten Gustavsen virkelig uenig i dette? Da ber jeg om en avklaring i så måte.

Representanten sier videre at vi ikke er med på en merknad om fordeling. Ja, det er helt riktig, det er fordi vi er med på andre merknader som er langt mer presise. I mitt innlegg sier jeg følgende: Fordeling er viktig, men alene skaper det ikke vekst. Økonomisk vekst blir høyere med god fordelingspolitikk, økt handel, likestilling, kamp mot korrupsjon, respekt for miljøet, demokrati og realisering av menneskerettighetene. Det er grunnen til at Høyre ikke utelukkende er med på fordelingssporet, for vi ser ting under ett – nøyaktig det samme som vår politikk i utviklingspolitikken. Vi fører en samstemt politikk som evner å bygge bro mellom utenrikspolitikk, handelspolitikk, investeringer, helse, utdanning osv. Vi plukker ikke enkeltelementer og har en politikk for dem alene. Dette er hovedproblemet ikke bare med meldingen, men med regjeringens politikk som sådan: Det blir i for stor grad en bistandspolitikk og i for liten grad en utviklingspolitikk.

Helt til slutt: Jeg forstår godt at SV mener det er sårt at Høyre påpeker at det blir flere fattige barn i Norge med dem i regjering. Handel alene skaper ikke fordeling – det er jeg helt enig i. Handel er med på å skape økonomisk vekst, som igjen er med på å legge grunnlaget for arbeidsplasser. Det er en unik mulighet for å gjøre noe med fordeling, men det er ikke automatikk i det.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:37:39]: Da kan jeg fullføre mitt resonnement om at størrelsen på bistandsbudsjettet faktisk er viktig. Kristelig Folkeparti har vært et av de partiene som har vært i fremste rekke for å kjempe opp bistandsprosenten. Det jeg pekte på i mitt innlegg, var at da vi gjorde det sist, da vi satt i regjering med Høyre og Venstre, klarte vi å løfte bistanden hvert eneste år – og betydelig. Samtidig gjorde vi det ved å inngå budsjettavtaler med Fremskrittspartiet i tre av fire år. Jeg har ikke behov for å forsvare Fremskrittspartiet og Høyres kutt, for jeg mener at de ikke bør gjøre det, men samtidig vil jeg vise til at vi hver gang vi har vært i regjering, har klart å løfte bistandsbudsjettene, og det skal vi klare igjen.

Jeg vil utfordre Høyre og Fremskrittspartiet. Vi skal diskutere Nasjonal transportplan på tirsdag, og jeg er ganske sikker på at de partiene kommer til å ta opp temaet om å bygge smartere og bruke pengene mer effektivt, og det å bruke mer penger – ikke minst Fremskrittspartiet. Det betyr at når Norge skal fordele penger, er det, som flere har vært inne på, helt avgjørende at vi velger å avse mer penger for å skape utvikling i de fattigste landene.

Jeg var inne på at vi mener at både fordeling og vekst er viktig. I 3-minuttersinnlegg er det vanskelig å komme inn på mye, men fordelingen er avgjørende. Det understreker vi i Kristelig Folkeparti i våre merknader. Som representanten Gitmark også var inne på, ønsker vi særlig i mellominntektsland å bygge videre på demokratisering, bygge på sivilsamfunn, utdanning osv.

Vi er opptatt av å bekjempe korrupsjon og skatteflukt, og vi ønsker, f.eks. gjennom «Skatt for utvikling», at de

fattigste landene skal få mer ressurser selv. Jeg sitter i energi- og miljøkomiteen, og jeg kan peke på at noe av det viktigste vi har klart å få til, som har bygd opp Norge – i tillegg til arbeid, som både Karin Andersen og Steinar Gullvåg understreker i sine innlegg – er at vi skattlegger naturressursene på en måte som gjør at det tilfaller fellesskapet. Det må også være et mål for de fattigste landene. Når vi har 78 pst. skatt på olje, betyr det at fellesskapet får nytte godt av ressursene. De fattigste landene klarer ikke det samme. Det er viktig å hjelpe dem, slik at det faktisk tilfaller fellesskapet.

Til slutt: Det er flere som har vært inne på kronikken til Lunde og Thune, som ønsker å fjerne utviklingsministeren. For Kristelig Folkeparti er det helt feil retning å gå i. Kronikken tegner et altfor snevert eller altfor enkelt bilde, for – jeg tror det var generalsekretæren i Kirkens Nødhjelp som pekte på det – et av hovedformålene til utenriksministeren og utenrikspolitikken er nettopp å fremme Norges egne interesser. Det er ikke alltid lett å tenke at det å få de fattigste ut av fattigdom er i Norges egeninteresse. Jeg mener det bør være det, men det er ikke slik. Da trenger vi en egen minister, som også kjemper for de aller fattigste.

Eva Kristin Hansen (A) [11:40:57]: Representanten Staahle fra Fremskrittspartiet brukte innlegget sitt til å lese opp kronikken fra Thune og Lunde og konkluderte med at den var svaret på hvordan norsk utviklingspolitikk skal være. Kronikkforfatterne er sikkert ganske fornøyd med at de har vært såpass mye i fokus i denne debatten.

Representanten Staahle hevdet at vi i regjeringens partier er veldig høye og mørke og ikke har tatt inn over oss mange av de utfordringene som blir tatt opp i kronikken. Punkt 1: Så vidt jeg har registrert, er både representanten Staahle og jeg mørke. Jeg er 1,60. Punkt 2: Jeg brukte innlegget mitt til å henvise til den samme kronikken, fordi jeg synes den løfter en viktig debatt og har mange interessante analyser. Men jeg er ikke enig i overskriften, om å legge ned norsk bistand. Det er ikke overraskende at Fremskrittspartiet synes det er en besnærende inngang på en kronikk, for Fremskrittspartiet ønsker jo å kutte 7 mrd. kr i bistandsbudsjettet. Jeg er ikke overrasket over den inngangen.

For å ta tak i en del av det han siterte fra kronikken:

«Vekst og utvikling skapes ikke av statlige overføringer fra vestlige land, men av investeringer som skaper arbeidsplasser, og dessuten av god statlig styring, inntektsutjevning, skattesystemer, forvaltning av naturressurser og hjelp til å bilegge konflikter.»

Hva driver norsk utviklingspolitikk med? Arbeidsplasser – vi har brukt timer i denne salen til å diskutere nettopp hvor viktig jobbskaping er. God statlig styring – jeg vet ikke hvor mange stortingsmeldinger vi har hatt til behandling som nettopp tar tak i hvor viktig det er med god statlig styring av land. Inntektsutjevning, skattesystemer – det handler den stortingsmeldingen vi diskuterer i dag, om. Det er en viktig del av vår utviklingspolitikk. Forvaltning av naturressurser – det har vært et av hovedfokuserne til denne regjeringen. Vi mener at Norge har mye å bidra med, både hvordan naturressursene skal forvaltes, og hvordan man kan fordele inntektene fra dem. Hjelp til å bi-

legge konflikter – det har vært en viktig del av norsk utenrikspolitikk at Norge skal bidra til å dempe konflikter og bidra på en positiv måte.

Helt til slutt til representanten Skovholt Gitmark, som i løpet av sine 18 minutter her i dag har kritisert regjeringen ganske kraftig. Han sa at jeg tok feil da jeg sa at Høyre ikke ville være med på merknaden om privatisering og internasjonale selskapers uheldige virkning ved at mange land ikke får igjen for utvinning av sine naturressurser. Høyre ville ikke være med på den merknaden. Høyres hovedinnlegg handlet om korrupsjon – det var det som var hovedinngangen. De hadde atskillige svakere formuleringer om privatisering og internasjonale selskapers rolle når det gjelder å ta naturressurser fra fattige land.

Jeg synes dette har vært en interessant debatt. Jeg synes også vi har fått opp veldig gode ideologiske skillelinjer. Så jeg må bare si: Jeg gleder meg til valgkampen og håper dette blir et tema også der.

Karin Andersen (SV) [11:43:55]: Jeg slutter meg til hvert eneste ord fra foregående taler, representanten Eva Kristin Hansen. Dette bør bli et tema fordi det er viktige skillelinjer i norsk politikk. Det er viktig fordi vi er en del av verden, og fordi dette nettopp handler om menneskerettigheter og vårt ansvar som rik nasjon, hvordan vi forvalter den rikdommen og vår innflytelse i verden til beste for menneskerettigheter og for utvikling i alle land.

Jeg legger merke til at representanten Skovholt Gitmark sier at de vil velge vekk ILO. ILO er FNs organisasjon for trepartssamarbeid, som den nordiske modellen og den norske modellen bygger på. Riktignok har Fremskrittspartiet på sitt landsmøte avsverget den og mener at den er dårlig. Jeg trodde faktisk at alle andre var opptatt av å bygge opp under et seriøst trepartssamarbeid. Det utelukker ikke at man kan samarbeide med andre om fornuftige ting, slik at man får et organisert, velutviklet og anstendig arbeidsliv. Det å si at man skal velge vekk ILO, som er den viktigste internasjonale arbeidsorganisasjonen, mener jeg er ansvarsløst.

Representanten Ropstad sier at størrelsen på bistand er viktig. Den er viktig fordi den handler om rettferdig fordeling av ressurser også mellom land. Det er en bit av det vi gjør, som også gjør at land er villig til å høre på oss i andre temaer som kan være viktige for dem. Ikke at vi nødvendigvis skal eksportere måten vi har gjort det på, men noen av de utviklingsstrategiene som er viktige, og ikke minst det som han også var inne på, som handlet om olje- og gassressurser og andre viktige naturressurser og fordelingen av utbytte fra dem.

Til slutt om fattigdom i Norge. Jeg ville vært forsiktig og musestille hvis jeg hadde vært Høyre i denne saken. Det er slik – det er en realitet – at i to budsjetter nå har både Høyre og Fremskrittspartiet fjernet over 1 mrd. kr på årsbasis fra de fattigste barnefamiliene, en inntekt de har mens de kvalifiserer seg for arbeid. Det virker. Anslagsvis 17 000 norske barn har en enslig forelder som ikke har arbeid, og som vil miste inntekt over natten. Det blir det ikke færre fattige barn av, det blir det mange flere fattige barn av. Disse inntektene – det har jeg avklart i et replikkord-

skifte i Stortinget med representanten Sanner – disse pengene, trengte man fordi man skulle senke formuesskatten for de aller rikeste. Det er kjernen i Høyres politikk. Det hører vi her også. De tror at handel og de rikestes forkjørsrett skal hjelpe her, skal hjelpe ute. Vi vet at det ikke hjelper. Det blir flere fattige barn av det. Det blir flere fattige barn av å ta inntekten fra enslige foreldre og gi den til de rikeste i Norge.

Presidenten: Neste taler er representanten Snorre Serigstad Valen. Han er sakens ordfører og får dermed fortsatt 3 minutters taletid.

Snorre Serigstad Valen (SV) [11:47:11]: Det må jeg takke presidenten og Stortingets forretningsorden for.

Peter Skovholt Gitmark sa at Høyre ikke bare er opptatt av fordeling, men av en samstemt og bred politikk som inkluderer bekjempelse av korrupsjon, likestilling, demokrati, respekt for menneskerettigheter, investeringer, handel osv. Det kan vi alle slutte oss til, det er vi alle enige om. Det er heller ikke sånn at denne stortingsmeldingen kun omhandler fordeling. Det er en bred og helhetlig stortingsmelding. Men jeg må spørre: Hvordan vil denne samstemtheten bli ivare tatt ved å inngå utviklingspolitiske kompromisser med Fremskrittspartiet, ved å innta mer offensive krav overfor utviklingsland om liberalisering av egen offentlig sektor og ved å kutte alle penger til utviklingsarbeid utenom Afrika, inkludert alt vi gjør av menneskerettighetsarbeid i Latin-Amerika? Hvis målet er mer utviklingspolitikk og mindre klassisk bistandspolitikk, er det nesten uforståelig at Høyre vil konsentrere all innsats om Afrika og overhodet ikke bruke penger på prosjekter i mellominntektsland i resten av verden. De aller fleste mennesker som er fattige, lever i mellominntektsland. Det er ikke bare de aller fattigste som må være del av et større fordelingspolitisk grep.

Det er mange i denne salen som mestrer retorikkens kunst. Representanten Skovholt Gitmark er i høyeste grad en av retorikkens mestere. Men noen ganger er det bedre bare å si det enkelt. USAs visepresident, Joe Biden, skapte overskrifter i den amerikanske valgkampen i fjor med sin tordentale da han sa: «Show me the money!» Da var debatten over. Man kan si så mye man vil om at man er for det og det, men hvor man putter pengene, sier gjerne noe om hva man egentlig prioriterer. Hva er man villig til å bruke pengene på?

Høyre og Fremskrittspartiet prioriterer skatteletter i Norge, og disse finansieres ved å bruke mindre penger på internasjonal solidaritet. Så enkelt er det. Der ligger pengene, det er det som er prioriteringen. Det er for så vidt riktig at en politikk som kutter i støtten til verdens fattige og gir mer til Norges rike, er en form for samstemthet, både retorisk og materielt, men det er ikke den samstemtheten vi andre, på rød-grønn side, er opptatt av.

Steinar Gullvåg (A) [11:49:52]: Representanten Gitmark er åpenbart forbauset over at jeg er positiv til anbudskonkurranser. I relasjon til det som daglig er norsk virkelighet, burde han ikke være overrasket over det. Men jeg

er tindrende klar over at anbud og anbudskonkurranser så absolutt har sine begrensninger, og det er ikke liketil hvordan man ser anbud, og hvordan man utlyser anbudskonkurranser. Spesielt viktig er dette å ta i betraktning i bistandspolitikken. Anbud og anbudskonkurranser i sosial sektor f.eks. har en slagside som etter min oppfatning er ganske uakseptabel, men i utviklingsland kan anbudskonkurranser – og spesielt transparente anbudskonkurranser – faktisk være en viktig del av antikorupsjonsarbeidet. For hva er alternativet til anbudskonkurranser? Jo, det er oftest direkte tildeling av oppdrag. Det er det tradisjon for i mange utviklingsland, med den følge at man tildeler oppdrag til dem som er i stand til å betale best for det.

Jeg er forbauset over at representanten Gitmark ikke verdsetter ILOs arbeid for et anstendig arbeidsliv, fordi det burde være i vår egen interesse. Det er i vår alles interesse at verdensorganisasjonen arbeider for at arbeidstakere skal ha sine sosiale rettigheter, at de skal ha retten til å organisere seg og til å inngå kollektivavtaler verden over. Det som virkelig er bekymringsfullt, er at Høyre ikke ser dette.

Tom Staahle (FrP) [11:52:12]: Vi registrerer fra Fremskrittspartiets side at meldingen sier lite om investeringer, den sier lite om utdanning, og den sier ingenting om korrupsjonsbegrensende tiltak. Sånn sett er det verdt å tenke på det meldingen går på, og meldingens hensikt er at vi skal sørge for at utviklingsland kommer seg videre her i verden. Jeg må også si at når vi ser at Norge gir en stor andel midler til mellominntektsland istedenfor de fattigste av de fattige, som trenger nettopp konkrete tiltak som utdanning og helsetilbud for å komme seg opp og frem og for å skape sin egen framtid, blir det noe merkelig.

For Fremskrittspartiets del registrerer jeg at vi får kritikk for at vi vil kutte i bistandsbudsjettet, men vår hensikt er hele tiden at vi er opptatt av hva pengene faktisk brukes til. Da er det ikke andelen kroner – den faktiske andelen kroner – som er avgjørende, men hva man bruker pengene på.

Når Norge i dag gir store midler til mellominntektsland, er vi veldig påpasselige på å peke på at de landene som faktisk har løftet seg opp til å bli et mellominntektsland, som har gått fra det å være et fattig land til å komme seg videre opp i stigen, har et nasjonalt ansvar for å løfte den delen av befolkningen som fortsatt sliter i det respektive landet. Der mener jeg også at denne meldingen er særdeles svak i å påpeke hvordan Norge kan bidra til akkurat det.

Til slutt må jeg bare få lov til å si at jeg registrerer innlegget til Karin Andersen og andre representanter fra SV om situasjonen for fattige barn i Norge. Jeg husker at Kristin Halvorsen sa at fattigdommen blant norske barn skulle utraderes med et pennestrøk. Åtte år senere ser vi at antallet fattige barn i Norge er økende og har økt hele tiden. Jeg må jo si at det vel står som det største eksempelet på fallitterklæringen for SVs deltagelse i regjeringen.

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [11:54:34]: Jeg skal forholde meg til debatten om stortingsmeldingen. Jeg vil begynne med å si at det er lettvis å si at det ikke spiller noen rolle hvor mye penger man bruker, fordi interna-

sjonalt, i en verden der fordelingen mellom rike og fattige land er så stor som den er, er det avgjørende for tilliten til de rikeste landene i verden at vi faktisk bidrar med omfordeling fra rike land til fattige land. Derfor tar Tom Staahle feil når han sier at dette ikke er viktig.

Jeg er selvfølgelig enig i at det er viktig å bruke pengene riktig. Det gjør vi, og det er det vi sier noe om hvordan vi skal gjøre. Da vil jeg si følgende: Det er gammeldags bistand hvis Norge skal gå inn i land som egentlig har nok penger – selv om de er fattige – til å finansiere sin egen utdanningssektor og sin egen helsesektor, istedenfor å bruke pengene på å gjøre dem i stand til å hente inn de skattene og bruke pengene på nøyaktig det samme selv.

Jeg vil bruke Zambia som eksempel. I Zambia har Norge bidratt med 26 mill. kr til å styrke skatteinntekten fra gruvesektoren. Det er et stort land, et typisk land som har hatt høy økonomisk vekst, men der nesten alt sammen har vært fra gruvesektoren, fra mineralutvinningssektoren. Hva har vi gjort? Med våre 26 mill. kr har vi kunnet bidra med – i tillegg til Zambias eget bidrag – å hente inn 1,7 mrd. kr årlig i ekstra inntekter. 1,7 mrd. kr er det samme som Zambia bruker ekstra i utdanningssektoren sin. Det er mye viktigere at vi er med på å støtte opp under den type utvikling både i fattige land og i mellominntektsland for at land skal kunne øke sine egne skatteinntekter og bruke pengene på å styrke velferdstilbudet for sin egen befolkning. Det er smart bistand, i motsetning til ikke så smart bistand, som jeg oppfatter at Fremskrittspartiet står for, i tillegg til at de vil ha mindre av det fordi de vil kutte.

Hvorfor er jeg for fordeling og ikke bare fattigdomsbekjempelse? Hvorfor er fattigdomsorientering feil, og hvorfor er det riktig å ha fattigdomsbekjempelse og rettferdig fordeling sammen? Jo, fordi i verden i dag ser vi at de aller fattigste 20 pst. i verden har omtrent 1 pst. av verdens inntekter. Ser vi de 40 pst. fattigste i verden, har de omtrent 3 pst. av inntektene. Å rette fokus bare mot å bekjempe fattigdom istedenfor å se på fordelingssiden ved dette blir feil, for da sørger man ikke for at folk får en inntekt og fortsetter å få en økning i inntekten sin så lenge de er hjulpet ut av fattigdom. Derfor mener jeg også at fokuset hos mange, som framheves i debatten, om at vi skal bare fokusere på de fattigste landene, blir feil hvis man er opptatt av hvordan de fattigste i verden har det. Når 70 pst. av verdens fattige bor i mellominntektsland, er det der man trenger fordelingspolitikk, og det bruker meldingen mye tid på å beskrive.

Presidenten: Representanten Peter Skovholt Gitmark har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Peter Skovholt Gitmark (H) [11:57:48]: Til representanten Serigstad Valen vil jeg si: «I'll show you the money!»

Av våre kutt er over halvparten knyttet til skogsatsingen, fordi vi ønsker at Norges utbetalinger skal være i tråd med OECDs egen DAC-komité. Det skulle en tro var et minimum – også for SV. Vi kutter bilateralt i Latin-Amerika fordi vi mener at dagens 110 land som vi gir pen-

ger til, er altfor mange, og at vi må konsentrere oss, også geografisk.

Vi har historisk et samarbeid med Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet som vi kan vise til, hvor vi faktisk hvert eneste år økte bistandsbudsjettene. Når vi nå kutter, er de reelle kuttene svært små, og det er ut fra følgende: Det tar tid å legge om. Vi skal bort fra støtte til land som går i feil retning på menneskerettigheter og demokrati, og over til å støtte den type problemstillinger.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:58:59]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endring i lov 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Innst. 301 L (2012–2013), jf. Prop. 86 L (2012–2013))

Laila Gustavsen (A) [11:59:27] (ordfører for saken): Jeg er litt usikker på om Sivilforsvaret tester sirenene i fanfare over at forrige sak var ferdig, eller at denne saken begynner.

Jeg skal være kort. Bakgrunnen for saken er at Norfundloven trådte i kraft i 1997, og da forstår jo alle at det nå er behov for endringer i loven og harmonisering med andre lover. Dette gjelder spesielt på områdene eierstyring, selskapsledelse og ansattes rett til medbestemmelse, men også det å etablere og eie datterselskaper og klargjøre skillet mellom investeringer i datterselskaper, felleskontrollerte samarbeidsselskaper og ordinære porteføljeselskaper.

En endring til er at datterselskaper under Norfund ikke nå kommer til å få en generell adgang til å ta opp lån i markedet. En enstemmig komité støtter forslaget om å nedfelle et forbud i selskapets vedtekter mot at datterselskap gis adgang til å ta opp lån.

Komiteen understreker i sine merknader at det forutsettes at Riksrevisjonen selvfølgelig skal ha kontroll med forvaltningen av statens interesser – at det også skal omfatte datterselskaper og andre virksomheter hvor Norfund har en vesentlig eierandel.

Komiteen er også tilfreds med at ansatte gjennom forslaget til lovendring sikres rett til medinnflytelse, både i Norfunds styre og i datterselskaper gjennom egne valgte styremedlemmer. Det betyr at ansatte i Norfund kan kreve å få inn to medlemmer i styret som er valgt av og blant de ansatte. Det betyr også at aksjelovens regler om representasjon av begge kjønn skal gjelde for Norfund. Det er selvfølgelig en ønskelig utvikling, og det er i tråd med den lovgivningen som fins for sammenlignbare virksomheter.

Komiteen står samlet i denne saken. Målet med lovendringene i Norfundloven er å få samsvar med andre selskaper som staten eier. Det blir nå gjort.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [12:01:53]:

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om samtykke til sletting av Myanmars gjeld til Norge og inngåelse av garantier for helsetiltak i utviklingsland (Innst. 382 S (2012–2013), jf. Prop. 110 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Første taler er representanten Tom Staahle, som får ordet på vegne av saksordfører Peter N. Myhre.

Tom Staahle (FrP) [12:03:00]: Dette er en rolle jeg ikke har hatt før, så dere får bære over med meg. Innstillingen som ligger til behandling her i dag, dreier seg om ettergivelse av gjeld for Burma.

Norge ga i perioden 1976–1980 et lån til Burma på rundt 179 mill. kr, som ikke er betjent. De 179 mill. kr er vokst til drøye 3,1 mrd. kr. Burma har hatt en positiv utvikling de siste par årene, og jeg tror vi alle er enige i håpet om at den utviklingen skal fortsette. Vi ser at de fortsatt har et stykke vei å gå, og det kan være verdt å reflektere over om det er riktig tidspunkt å gjøre det vi gjør nå. Det er likevel slik at beslutningen er tatt, og den støtter en enstemmig komité.

Det er verdt å merke seg at medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre nettopp mener at denne typen gjeldsslette må ses litt i sammenheng med demokratiutforming som skjer i disse landene som vi innvilger en slik gjeldssletting, og at man har fokuset på videre demokratisk utvikling og respekten for menneskerettighetene.

En enstemmig komité går inn for å slette gjelden – og også inngå garantier for helsetiltak i utviklingsland, som er et positivt og godt tiltak.

Peter Skovholt Gitmark (H) [12:05:11]: Jeg synes at Tom Staahle, som holdt innlegg på vegne av saksordføreren, klarte seg godt.

Jeg gleder meg over alle de fremskritt som Burma har gjort – både demokratisk og med hensyn til menneskerettighetene. Det har vært store fremskritt, men Burma per i dag er ikke et demokrati, men fremdeles et diktatur. Det er et land i endring – bort fra et av de mest brutale diktaturer vi har hatt, og over til noe annet. Men den veien er fortsatt lang.

Det kommer flere store milepæler som vil vise om junteaen, som nå er i dress, virkelig er på sin egen befolknings side, eller – som de så ofte tidligere har gjort – står på sin egen lommeboks side.

Jeg mener det er riktig å ettergi gjeld, og at det er riktig at Norge skal ettergi all gjeld fra norsk skipseksportkampanje. Det er beklagelig at 179 mill. kr har blitt til 3,1 mrd. kr. Høyre mener det likevel ikke er riktig at man skal ettergi gjelden til Burma uten å stille krav. Vi skulle ha gjort som Japan, og stilt noen krav til noen av de milepælene som kommer – f.eks. å slette en tredel allerede nå, en ny tredel når valget i 2015 finner sted, dersom landet er fritt og uavhengig, og den siste tredelen når de får på plass en reell fri og uavhengig ny regjering i Burma. Å koordinere tiltak sammen med mange andre av Burmas långivere, ville ha vært langt mer kraftfullt fra norsk hold enn utelukkende å være med på å slette gjelden. Vi, Norge, Stortinget er helt enig i prinsippet om at dette er illegitim hjelp, at den skal slettes, men vi må benytte oss av alle de tiltak vi har overfor Burma, for å være med på å støtte og presse landet til å gå i riktig retning: både demokratisk og når det gjelder respekt for menneskerettigheter. Denne saken burde ha vært benyttet til dette.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [12:08:00]: Når Stortinget i dag vedtar å ettergi Burmas over 30 år gamle gjeld til Norge, er det et resultat av at landet siden 2011 har tatt viktige steg i retning av demokrati.

Pressefriheten er sterkt forbedret. Flere opposisjonelle fikk plass i parlamentet ved tilleggsvalgene på 49 mandater i 2012, men landet har ennå ikke et reelt folkevalgt parlament eller en demokratisk valgt regjering. Selv om den politiske ledelsen i dag bærer sivile klær, er Burma langt fra et reelt demokrati.

Norge har lenge vært blant de mest kritiske til militærdiktaturet i Burma. Skiftende regjeringer har aktivt brukt boikott-tiltak og gitt støtte til opposisjonen for å fremme kampen for demokrati i landet.

På grunn av militærdiktaturet har Norge lenge ventet med å ettergi gjeld som oppsto under den norske skipseksportkampanjen 1970-årene. Det som for 30 år siden var en gjeld på 179 mill. kr, er med rentesrente steget til over 3 mrd. kr.

Kristelig Folkparti mener at det vil styrke den positive utviklingen og vise at demokratisering lønner seg. Den slettingen av gammel gjeld som nå foreslås, skjer etter multilateralt koordinerte forhandlinger i Parisklubben. Det er altså ikke noe norsk soloutspill.

Samtidig må regimet få vite at Norge og verdenssamfunnet har klare forventninger om at parlamentsvalget i 2015 blir fritt og demokratisk, og at militæret må akseptere utfallet.

Vi forutsetter at det fra norsk side meldes klart fra om dette, og at nye tiltak blir vurdert når det gjelder den videre demokratiseringsprosessen. Vi må ikke gi inntrykk av at status quo er nok til full normalisering.

Når Burma nå har åpnet for utenlandske investeringer og friere samkvem med omverdenen, må det internasjonale samfunn ikke sette sine økonomiske og geopolitiske interesser foran behovet for en fullføring av prosessen mot demokrati og menneskerettigheter i landet.

Dette perspektivet burde vært enda sterkere framme i regjeringens presentasjon av gjeldssletten til Burma, eller

til Myanmar som landet kalles i offisielle dokumenter.

Fra Kristelig Folkepartis side forventer vi at regjeringen fortsatt fører en aktiv politikk for å fremme demokrati, menneskerettigheter og fred i dette hardt prøvde landet. Befolkningen fortjener mer enn noen innledende steg mot demokrati.

Proposisjonen inneholder også et forslag om å gi garantifullmakt for kjøp av livreddende medisiner for kvinner og barn i utviklingsland. Dette støtter vi selvsagt fra Kristelig Folkepartis side.

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [12:11:02]: Jeg skal være kort, for jeg oppfatter at det er enighet om de faktiske forhold, nemlig at vi ettergir gjelden sånn som det ligger. Det er litt krevende å forholde seg til at Høyre og Fremskrittspartiet mener at vi egentlig burde gjøre dette på en litt annen måte, men likevel stemmer for, men det er bra at vi står sammen om strategien. Jeg oppfatter dette som en oppfølging av den store gjeldssletten, som vi hadde i forbindelse med skipseksportstrategien, der vi og Stortinget sa veldig tydelig at når det er internasjonal enighet om gjeldsslette til Myanmar, er vi også med på det. Det er det vi har fulgt opp fra regjeringens side. I forbindelse med Parisklubben møte om dette den 25. januar i år, da Myanmar og Parisklubben ble enige om å avtale en gjeldsslette, deltok vi og var veldig tydelige på at dette ønsket vi å få til, men vi ville gjøre det sammen med de andre.

Når vi har valgt å legge oss på 100 pst. – og ikke 50 pst. som en del av de andre – oppfatter jeg også at det er i tråd med Stortingets forutsetninger, fordi det handlet om gjeldsslette som på skipseksportkampanjen.

Det ligger omfattende forutsetninger og krav bak Parisklubben's gjeldsforhandlinger med Myanmar. Jeg vil framheve to ting. For det første er det en avtale med IMF om håndteringen av de makroøkonomiske forholdene osv. Det andre dreier seg om å ha en fattigdomsstrategi. Begge deler er viktig for oss.

Hvis man ser på utviklingen i Myanmar, er den positiv, og det trekker alle fram. Myanmar er ikke et demokrati i dag, men det har vært betydelige lettelser på ytringsfrihetssiden. Det har vært en av de tingene som blant andre jeg, som har sittet i Burmakomiteen, har vært opptatt av den tiden jeg satt på Stortinget. Det har vært suppleringsvalg til parlamentet, der opposisjonen i enda større grad er kommet til. Men vi kan fortsatt ikke si at Myanmar er et demokrati.

Så er det en ting som er viktig: Når du ser positive, demokratiske utviklingstrekk i land, mener jeg det er viktig at det internasjonale samfunnet er på banen og er med på å støtte opp under en sånn prosess. Altfor ofte opplever man at folk som ønsker en demokratisk utvikling, blir sittende og vente og si: Nå gjorde vi de tingene dere ba oss om, men hvor blir det av den backingen som gjør oss i stand til å drive dette prosjektet videre? Jeg mener at det ikke er tilfellet når det gjelder Myanmar. Her er det internasjonale samfunnet på banen. Vi har selv hatt besøk fra sittende myndigheter i Myanmar, og vi har selv hatt delegasjoner der for å se hvordan vi kan sikre naturressursforvaltning

og andre ting som er viktige for å skape en langsiktig utvikling.

Så er det menneskerettigheter. Når det gjelder menneskerettigheter og konflikter – spesielt det som har vært oppe med rohingyaene – er Norge er veldig tydelig. Vi har etter ønske fra alle vært med på å bidra positivt til det som handler om fredsmekling og fredsprosesser, som har ført positivt fram. Vi er tydelige når det gjelder grunnleggende menneskerettigheter i vår dialog med Myanmar. Stortinget kan være trygg på at vi følger opp dette. Vi vil følge utviklingen, for det er helt avgjørende for den videre utvikling i Myanmar at vi nå får en god prosess fram mot valgene som skal skje, og at valgene gjennomføres på en god måte. Jeg tror at det å være engasjert, det å være til stede, være med på å engasjere seg, har virket positivt i tilfellet Myanmar, og vi får håpe at det vil fortsette.

En siste ting: Det å få ordnet opp i gammel gjeld er ofte avgjørende for at du skal kunne være i stand til å ta opp nye lån. Nye lån til investeringer i infrastruktur, skole og helsevesen kommer nå på plass for Myanmar's vedkommende. Når det gjelder helsegarantier, er jeg glad for den støtten som ligger fra Stortinget. Jeg tror det å være med på å poole opp mange etterspørre av legemidler og prevensjonsimplantater, som er tilfellet i denne sammenhengen, er et veldig viktig og godt virkemiddel for å presse prisen ned internasjonalt. Det har vist seg å funke for aidsmedisiner. Det viser seg å fungere også i forhold til prevensjonsimplantater. Dermed får vi mer prevensjonsimplantater og legemidler igjen for de bistandspengene vi stiller opp med, og det er noe vi alle er fornøyde med, så takk for tilslutningen fra Stortinget til det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tom Staahle (FrP) [12:16:01]: Ja, Burma står ved et veiskille, selv om vi vet at det er et autoritært regime der i dag. Nå skal man legge veien framover mot 2015 og den avstemningen som skal komme da.

Men jeg har et spørsmål nå til utviklingsministeren. Vi sletter nå gjelden som del av et program. Det er helt greit, det er vi enige om. Men i den prosessen som Burma nå går inn i, hvor fokuset må være på demokratisering, og det må være fokus på menneskerettigheter, hvilke konkrete, politiske krav vil utviklingsministeren stille for å gi nye bevilgninger til Burma?

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [12:16:49]: De programmene som har vært vellykkete og har fått positive tilbakemeldinger og evalueringsrapporter, er de som dreier seg om naturressursforvaltning, som vi også hadde oppe i forrige debatt om meldingen Dele for å skape. Der ligger det typisk en helhetlig tilnærming som dreier seg om at man skal få gode forvaltningsregimer og gode myndighetsstrukturer knyttet til dette – med åpenhet og transparens i de prosessene som er. Det er jo kjempeviktig for å bekjempe korrupsjon og forebygge at korrupsjon skjer. For det tredje handler det om sivilsamfunnets mulighet til å delta og påvirke prosessene. Det handler om parlamentenes og parlamentarikerens mulighet til å delta i prosesser,

og det handler om berørte gruppers mulighet til å delta i prosesser.

Så våre utviklingsprogrammer overfor – ja, der var tiden ute.

Ivar Kristiansen (H) [12:17:59]: Er ikke statsråden redd for at vi spiller bort alle våre muligheter og kort ved en fullstendig gjeldsslette i en jafs – redd for at vi med denne ubetingede og usminkede gjeldssletten fratar oss selv gode kort for å kunne holde et press på dette regimet som, slik flere tidligere har vært inne på, langt fra kan kalles et demokrati i dag?

For en uke siden hadde vi en annen debatt her om at man er veldig rask til å presentere støtte innenfor kultursektoren. Norge er eksempelvis på plass med kulturelle innslag støttet av den norske stat i Nord-Korea. Er ikke dette slepphendt politisk håndtering – en slags måte å legalisere krefter på som vi er litt for raske på labben med å gi et godkjenningsstempel?

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [12:18:59]: Hvis Ivar Kristiansen og Høyre egentlig mener at vi er for slepphendte, ville jeg jo anbefale at man stemte imot den gjeldssletten som ligger her. Men man er jo enige om at dette er riktig å gjøre. Det er derfor jeg antar at Høyre har sluttet seg til det grunnleggende prinsippet, som også lå der i forbindelse med skipseksportgjelden, om at dette er gjeld som egentlig ikke burde finnes, dette er gjeld som bør slettes, men pga. situasjonen i Myanmar må vi vente til det internasjonale samfunn er enige.

Jeg tror ikke jeg vil anbefale noen alenegang fra norsk side når det gjelder prosessen med gjeldsslette. Den tror jeg fortsatt bør være koordinert med andre land innenfor Parisklubben, og det er det vi legger opp til, og det er det Høyre støtter her i dag.

Øyvind Håbrekke (KrF) [12:20:04]: Når jeg leser proposisjonen, må jeg si at jeg er glad for de innleggene som er holdt i debatten fra Kristelig Folkeparti og Høyre for å supplere det totale bildet av situasjonen i Myanmar. Der vi er i dag, vil det nå bli en kamp mellom ulike typer interesser for vårt engasjement i Myanmar. Det vil være økonomiske egeninteresser, geopolitiske interesser og interessene for å drive fram menneskerettigheter og demokrati. Da spør det hva vi velger hvis disse blir satt på prøve og hvis vi får tilbakeslag i Myanmar, eller vi ikke får det demokratiske valget i 2015 som vi ønsker oss.

Hvilke virkemidler ser statsråden at vi fra norsk side da har for å markere at vi er misfornøyd med utviklingen, at det ikke blir menneskerettigheter og demokrati som vi alle sammen håper på?

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [12:21:18]: Jeg vil si vi har begrensede virkemidler, men vi har muligheten for tydelig dialog, og vi har mulighet for å styre bistands- og utviklingspenger dit vi mener det er riktig, eventuelt la være å gå inn fordi vi mener at det er for vanskelig.

Jeg synes det er to ting som er viktig å få sagt i debatten. Det ene er: Har det vært positiv utvikling i Myanmar?

Ja, så absolutt, det har vært betydelig positiv utvikling i løpet av de årene som har vært – jeg vil si særlig positiv når det gjelder ytringsfrihet. Mange har inngått fredsavtaler i mange av de konfliktene som har vært. Det er positivt.

Er det risiko for tilbakeslag? Ja, så absolutt – jeg tenker at det er det kontinuerlige engasjementet fra norsk side og fra det internasjonale samfunnets side, å insistere på menneskerettigheter og si at en del av de grunnleggende demokratiske prinsippene har forrang framfor vår egne økonomiske interesser, at vi kan spille en positiv rolle for å støtte opp under en slik utvikling.

Peter Skovholt Gitmark (H) [12:22:29]: Jeg følte behov for en presisering, for de ulike etniske minoritetene har ikke fredsavtaler med juntaen eller styret. De har enten våpenhvileavtaler eller avtaler om ikke å kjempe mot hverandre. Det er en stor forskjell.

Jeg mener at denne proposisjonen burde ha omtalt både rohingyaenes situasjon og systematisk undertrykking, og ikke minst det faktum at det er krigshandlinger som fremdeles foregår i Burma. Det er et bilde som vi må ha med i diskusjonen når vi diskuterer Burma og de fremskritt som finner sted. På noen områder har Burma kommet svært langt – svært hurtig – og det skal de ha støtte for. Jeg mener det er helt riktig og positivt å være med på å bidra til ytterligere fremgang, men på andre områder fortjener de skarp kritikk, og spesielt gjelder det omgangen med de etniske minoritetene og krigshandlingene som fremdeles finner sted. Det er uakseptabelt.

Statsråd Heikki Eidsvoll Holmås [12:23:31]: Jeg er helt enig i det, det er riktig presisering. Og jeg er helt enig i de påpekningene som kommer fra Peter Skovholt Gitmark.

Internasjonalt press og internasjonale stemmer er viktig, og jeg mener Norge skal bidra med det i tiden som kommer. Vi skal koordinere oss med andre for å sørge for at de signalene sendes veldig tydelig. Jeg oppfatter at vi gjør det i dag. Men den nasjonale diskusjonen i Myanmar må utvikles, for det er ingen tvil om at det er for få stemmer i Myanmar som taler rohingyaenes sak, det er for få som reiser seg og er med på å si at grunnleggende menneskerettigheter skal gjelde alle befolkningsgrupper i Myanmar. Det tenker jeg også er viktig at vi tar opp, både med dem som sitter med makten, og med opposisjonen – når vi trefter dem i Myanmar – at det er en forventning som vi har.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:24:40]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Ta heile Noreg i bruk – Distrikts- og regionalpolitikken (Innst. 414 S (2012–2013), jf. Meld. St. 13 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir be-

grenset til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter. Presidenten har forstått at statsråden går inn på Arbeiderpartiets taletid.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte begrenset til fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heidi Greni (Sp) [12:26:10] (ordfører for saken): Som saksordfører i forbindelse med distrikts- og regionalmeldingen er jeg glad for at en samlet komité slutter seg til meldingens mål om å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. Meldingen understreker at dette er en forutsetning for at vi kan utnytte de menneskelige og naturgitte ressursene i hele landet og derigjennom sikre en størst mulig nasjonal verdiskaping, sikre likeverdige levekår og gi alle reell frihet til å bosette seg der de vil. En samstemt komité slutter seg til ambisjonene i meldingen om å føre en offensiv og regionalt differensiert politikk for å nå de distrikts- og regionalpolitiske målene.

Dog er det nå uklart for meg hva enkelte av partiene legger i det. Det er overraskende fordi de samme partiene mener dagens virkemiddelbruk er feilslått uten at de kommer med forslag til nye virkemidler. Det er selvsagt slik at både innstillingen og sikkert dagens debatt vil vise at det er viktige skillelinjer mellom partiene.

En av skillelinjene går på viljen til å bruke politiske virkemidler for å nå målet om en jevn befolkningsutvikling i hele landet. Mest tydelig er forskjellen mellom regjeringspartiene på den ene siden og særlig Fremskrittspartiet på den andre. Fremskrittspartiet mener f.eks. at det er markedet som skal styre all bosettingen i Norge. Riktignok skal folks frie valg spille inn, men hvor fritt er dette valget dersom man ikke har en aktiv politikk som legger til rette for å ta hele landet i bruk – til bosetting og til verdiskaping i hele landet?

I Norge har vi tradisjonelt hatt et likhetsideal når det gjelder tilgangen til offentlige velferdsgoder. Vi har hatt utbygging av lokalsykehus og distriktshøyskoler, og vi har valgt å ha en finmasket kommunestruktur med gode lokale velferdstjenester, likeverdige tjenester i hele landet. Dersom vi skulle ha latt markedet styre alene, ville vi neppe hatt noe av dette, og folks frie valg til å bosette seg der de ønsker, ville mange steder bare vært en illusjon.

Av og til kan vi få inntrykk av at det går en jevn flyttestrøm fra bygda til de store byene, og at sentraliseringen er entydig og uunngåelig. Det bildet må absolutt nyanseres. Befolkningsutviklingen har vært veldig god i de aller fleste kommuner i de siste årene, men sentraliseringen i Oslo-området skyldes først og fremst at tilflytterne fra utlandet velger å bosette seg her, og at det er større barnekull i dette

området. I mange kommuner, også i små arbeidsmarkeder, er utfordringen nå snarere å sikre tilstrekkelig rekruttering og skaffe nok boliger.

Attraktive lokalsamfunn er en viktig brikke i distriktspolitikken. Lokalt engasjementet er viktig, og regjeringen vil fortsette å bygge opp under dette engasjementet, stimulere til samarbeid mellom regionale og lokale aktører, og ikke minst fortsette å prioritere en god kommuneøkonomi og videreføre de regionalpolitiske ordningene i inntektssystemet.

Komiteen understreker at nærhet mellom dem som fatter vedtak og dem som vedtakene gjelder, er et godt grunnlag for et levende lokalsamfunn og folkestyre. For Senterpartiet er dette fundamentalt. Vi vil kjempe mot de kreftene som ønsker tvangssammenslåing av kommuner og omlegging av inntektssystemet, slik Høyre og Fremskrittspartiet tar til orde for. Slike grep vil skape større avstand mellom folk og folkevalgte og større forskjeller mellom fattige og rike kommuner.

Næringslivet spiller en sentral rolle i distrikts- og regionutviklingen. I Norge har bosettingen i stor grad vært basert på verdiskaping med utgangspunkt i naturressurser. Det gjelder både landbruk, fiskeri, olje, reiseliv og mineralnæring osv. Regjeringen og regjeringspartiene mener politikken på disse områdene er sentral for å nå målene om bosetting og verdiskaping i distrikts- og regionalpolitikken. Landbrukspolitikken har en særlig viktig betydning i mange distriktskommuner. Her er det også tydelige skillelinjer. Fremskrittspartiet vil fjerne distriktfokuset i næringspolitikken. De går til angrep på det som lenge har vært bærebjelken i landbrukspolitikken, og som i stor grad har bidratt til å opprettholde og utvikle bosetting og næringsliv i distriktene.

Bortsett fra Høyre og Fremskrittspartiet støtter alle partier i komiteen opp om fylkeskommunen som den sentrale regionale utviklingsaktøren. Regionalt utviklingsarbeid er etter mitt syn det viktigste fylkeskommunen holder på med. Dette arbeidet må skje i tett samarbeid med både andre offentlige og med private aktører.

Jorodd Asphjell (A) [12:31:37]: I løpet av snart åtte år her på Stortinget, og ikke minst som medlem av helse- og omsorgskomiteen og kommunal- og forvaltningskomiteen, har jeg hatt gleden av reise rundt i alle landets fylker og i en rekke kommuner rundt omkring.

Når jeg har vært ute og reist og møtt næringsliv, frivillige organisasjoner, kommunalt ansatte osv., er det folk som har stor optimisme og tro på framtiden, og som brenner for bygda si, kommunen sin og de tjenestene kommunen utvikler i samarbeid med det offentlige.

Den rød-grønne regjeringen er opptatt av å ta hele Norge i bruk, fra sør til nord og fra vest til øst. Det handler om å opprettholde og utvikle dagens bosettingsmønster, med vekt på levedyktige lokalsamfunn over hele landet. Skal en lykkes med en sånn ambisjon, må en ha en aktiv distriktspolitikk og regionalpolitikk. Vi må ta i bruk de naturgitte ressursene som finnes, enten det er på sjøen eller på land. Det handler ikke minst om de menneske-

lige ressursene, med den lokale kompetansen og det lokale engasjementet som finnes overalt.

Det er flere forutsetninger som må være på plass. Som jeg har sagt, er en aktiv næringspolitikk som gjør at folk har et arbeid å gå til, den viktigste forutsetningen for at folk ønsker å bo i små lokalsamfunn og i kommunene rundt omkring. Da må vi ha en næringspolitikk som legger til rette for at bedrifter ønsker å satse videre og etablere nye arbeidsplasser.

Vi må bygge ut kompetanse som gjør at etterspurt kompetanse på ulike arbeidsplasser i offentlig og i privat sektor er tilgjengelig for dem som skal etablere seg. Når det gjelder infrastruktur, skal vi gjennom Nasjonal transportplan satse på bane, på vei og på sjøen. Det er også viktig for at vi skal bygge større regioner og et bedre felles arbeidsmarked. Det binder kommuner sammen, både i samhandling og i samarbeid.

Velferdstjenester må også bygges ut. Det må være gode og trygge barnehager. Den offentlige fellesskolen er kanskje det fineste vi har i landet, hvor barn og ungdom kommer sammen og utvikler seg sammen, og lærer å respektere hverandre ut ifra ulike ståsted. Vi må ha en eldreomsorg som gjør at eldre også føler seg trygge.

Sterke kommuner og regioner er viktig med tanke på å gi folk tjenester av høy kvalitet. Det handler om et felles arbeidsmarked, det handler om kompetansesentre, og det handler også om boligmarkedet rundt omkring. Dette er samhandling mellom kommuner og regioner i fylker.

I dagens Adresseavisen er det et oppslag om Ørland og Bjugn kommune. Ørland fikk for ikke lenge siden kampflybasen, og det har gitt nye utfordringer og nye muligheter for et stort lokalsamfunn, for en stor region. I dag har de et felles kommunestyremøte hvor de bl.a. skal se på om disse to kommunene skal slå seg sammen. Kommunal- og regionaldepartementet og regjeringen har gitt 20 mill. kr i skjønnsmidler for å se på muligheten. Dette handler om å stimulere lokalsamfunn til å løse oppgaver sammen, uten at en tvinger kommuner til sammenslåing. Frivillig samarbeid er det viktigste i framtiden. I 1960-årene hadde vi 740 kommuner rundt omkring i landet, og nå har vi 428. Det er ikke sånn at det skal være statisk, men en eventuell sammenslåing må skje på en god måte.

Etter tolv år som fylkespolitiker fikk jeg muligheten til å se hvordan arbeidet i fylkeskommunen var. Fylkeskommunen er en vital og aktiv utvikler av sterke regioner. Vi ser i dag videregående skoler av høy kvalitet, vi ser at tannhelsetjenester med god kompetanse etableres, og ikke minst når det gjelder fysisk aktivitet og folkehelse, vil fylkeskommunene være en viktig faktor for å bedre helsen i befolkningen. Etter at staten overga fylkesveiene til fylkene, ser vi at det nå er en oppblomstring i satsing på samferdsel rundt omkring i fylkene. Kulturområdet er et annet viktig område for både identitet og fellesskap. Færre folkevalgte som bruker av sin tid, kompetanse og engasjement, gir ikke bedre lokalsamfunn med høyere kvalitet – det gjør at færre bidrar.

Avslutningsvis vil jeg si at den store innbyggerundersøkelsen som ble presentert i dag, viser at hele 96 pst. av folket er fornøyd med de offentlige tjenestene. 96 pst. er et

meget sterkt tall. Når det gjelder å leve og bo i Norge, er det små forskjeller mellom ulike deler av landet. Tilfredsheten med offentlige tjenester er jevnt over god – og stigende. Innbyggerne mener de får mer kvalitet for skattepengene i dag enn i 2010. Samtidig har flere tjenesteområder forbedringspotensial. Vi er stolt, men vi er ikke fornøyd – vi ønsker å ta Norge videre også i fire nye år.

Åge Starheim (FrP) [12:36:57]: Det å ta heile landet i bruk er ein god tanke, men som dei seinare åra har vist, må det handlekraftige politikarar til for at det skal verte gjennomført.

I dei siste åtte åra har vi i Distrikts-Noreg sett at dei yngre familiane flyttar til meir sentrale strøk, fordi dei manglar infrastruktur og næringsliv i distrikta, noko som må til dersom yngre familiar fortsatt skal bygge og bu i distrikta.

I dei åtte åra eg har vore medlem av kommunalkomiteen, har eg møtt og snakka med mange folk, og i motsetning til Asphjell har eg fått dei same tilbakemeldingane frå heile Distrikts-Noreg: Folk flyttar ut fordi det er fleire meningsfylte jobbar i sentrale strøk. I tillegg har sentrale strøk eit heilt anna tilbod til fritida til desse ungdomane enn det Distrikts-Noreg har.

Det politiske målet om å oppretthalde hovudtrekka i busetnadsmønsteret har lange tradisjonar i norsk politikk, mens det i praksis vert gjort lite for å oppfylle dette målet. Verken regjeringa eller Stortinget kan vedta kor folk skal bu, noko dåverande kommunal- og regionalminister Åslaug Haga bekrefta i sitt svar på spørsmål i Dokument 15:130 for 2006–2007.

Framstegspartiet meiner at slik som situasjonen fortonar seg, har norsk distriktspolitikk ikkje fungert etter føresetnadene, og må dermed sjåast på som mislykka. Framstegspartiet meiner at vegen vidare for positiv distriktsutvikling er å satse på byar og regionsenter som katalysatorar for utviklinga, dette med den erkjenninga at det er byar og regionsenter som skaper grunnlaget for befolkningsvekst i distrikta, ved at større bu- og arbeidsområder vert skapte.

Framstegspartiet meiner at marknaden vil regulere den geografiske spreinga av arbeidsplassar. Dagens busetnadsmønster er i betydeleg grad eit resultat av korleis marknaden fungerte i tidlegare tider. Eit eksempel er eksport av sjømat, som i fleire hundre år har sytt for spreidd busetnad langs kysten. Framstegspartiet er derfor av den oppfatninga at marknaden og folk sine frie val også i framtida skal styre busetnaden i Noreg, men då må staten syte for ein tilfredsstillande infrastruktur rundt i heile landet, og det må først ein avgifts- og skattepolitikk som gjer at nokon finn det formålstenleg å opprette og halde på arbeidsplassane.

Framstegspartiet støtter siktemålet om meir robuste regionar og kommunar, men vil presisere at regionar er noko anna enn fylkeskommunar. Framstegspartiet reknar fylkeskommunen for å vere ein administrativ konstruksjon som er lite formålstenleg for regional utvikling. Framstegspartiet meiner at tiltaka som er føreslegne i denne meldinga, er for snevre, og neppe vil vere tilstrekkelege

til å oppfylle dei fastsette måla. Framstegspartiet meiner at det riktige verkemiddelet for å oppnå meir robuste kommunar, er samanslåing av kommunar.

For å styrkje lokalt sjølvstyre og gjere arbeidet langt meir interessant for våre lokalpolitikarar meiner Framstegspartiet at kommunane med fordel kunne overta mange av fylkeskommunane sine oppgåver, og at fylkeskommunen er eit naudvendig forvaltningsledd. Eg vil her vise til våre forslag i tidlegare saker, der vi har konkretisert kva oppgåver som kan overførast frå fylkeskommunane til kommunane.

Framstegspartiet meiner at utviklinga i kommuneøkonomien tilseier at det er behov for reformer. For tida er det nesten 50 kommunar på den såkalla ROBEK-lista, noko som innskrenkar desse kommunane sitt økonomiske spele-rom og si evne til å oppfylle sine oppgåver og plikter når det gjeld tenester til sine innbyggjarar.

Framstegspartiet ønskjer at statlege tilskot bør baserast på eit opplegg med behovsstyrt statleg finansiering. Vidare meiner vi at det må gjevast opning for fri skattøyre, og at selskapskatten tilbakeførast til kommunane.

Som eg tidlegare har sagt, meiner Framstegspartiet at ein god og hensiktsmessig infrastruktur er eit vesentleg verkemiddel når det gjeld styrking av distrikta. Derfor finn vi det påfallande at det i løpet av dei siste åtte åra med fleirtalsregjering ikkje har vorte ei vesentleg sterkare satsing på den nasjonale infrastrukturen. Næringslivet er avhengig av høg leveringsdyktigheit, som med anna rask og effektiv transport av gods. Norske vegar oppfyller langt frå dei normer som krevst for effektiv transport. Betre vegar er heilt avgjerande for næringslivet i distrikta og for sikring av lokale arbeidsplassar.

Framstegspartiet vil påpeike at regjeringa framhevar at næringslivet treng eit påliteleg transporttilbod for å stimulere til verdiskaping og for å utnytte dei menneskelege og naturbaserte ressursane som finst i landet. Meiner regjeringa dette, synest eg det er merkverdig at dei ikkje syter for å følgje dette opp i NTP.

Breiband er ein annan type infrastruktur, som ofte kan vere like naudvendig som eit påliteleg transporttilbod, for å sikre tilgang til tenester og moglegheiter for dekning over heile landet. Godt utbygd breiband, også telefoni og annan digital infrastruktur, er derfor sentralt for å sikre likeverdige levevilkår i heile landet.

Framstegspartiet vil også peike på at det er viktig at det offentlege verkemiddelapparatet ikkje opererer innanfor område der ein allereie har ein velfungerande marknad. Dette gjeld særleg i tilfelle der staten opptre som långjevar, og særleg innanfor lågrisikomarknaden.

Framstegspartiet meiner også at Innovasjon Noreg må verte mindre byråkratisk og meir næringsretta, samt at Innovasjon Noreg bør konsentrere seg om verksemder som ikkje er i direkte konkurranse med ordningar som vert tilbydde av andre finans- og næringsaktørar. Framstegspartiet meiner også at dei støtte- og tilskotsordningane Innovasjon Noreg forvaltar, vert gjorde generelle og landsdekkjande.

Framstegspartiet ønskjer at BU-ordninga vert trappa ned, fordi ho varetok distriktspolitiske omsyn og ikkje næ-

ringspolitiske omsyn. Vi meiner det er viktig å satse på bedriftsutvikling og innovasjon over heile landet, men då ut frå det prinsippet at ordningane vert gjorde generelle og uavhengige av kommune- og fylkesgrenser.

Framstegspartiet er oppteke av at Noreg skal framstå som ein attraktiv stad å lokalisere verksemder, medrekna at utanlandskeigde selskap på lik linje med norskeigde selskap skal kunne dra nytte av dei ordningane og dei ulike verkemiddelaktørane som er i Noreg, såfram dei etablerer og registrerer seg og har økonomisk aktivitet i Noreg. Framstegspartiet er av den meininga at for Noreg kan utanlandske direkteinvesteringar bety arbeidsplassar, auka kompetanse og betre tilgang til utanlandske marknader.

Framstegspartiet vil understreke at det er viktig å stimulere til auka innovasjon i offentlege innkjøp. Utstrakt bruk av offentlege nyskaffingar av varer og tenester kan vere med på å skape og utvikle ny næringsverksemd, både lokalt og regionalt.

Noregs geologiske undersøkingar estimerer at Noreg har mineralførekomstar på anslagsvis 1 500 mrd. kr, noko avhengig av verdsmarknadsprisane for desse ressursane. Næringa sysselset ca. 5 500 personar, omset for ca. 11 mrd. kr og eksporterer for ca. 6,6 mrd. kr i året. Dette er tal som ein med dei rette rammevilkåra og føreseielegheit kan auke betrakteleg.

Framstegspartiet ønskjer å prioritere område som olje og gass, maritim/offshore og marin samt bioteknologisk forskning. Norsk nærings- og arbeidsliv er kompetanse-drive. Det krev at vi har utdanningsinstitusjonar som set kvalitet i høgsetet.

Framstegspartiet meiner at det er godt mogleg å ta heile landet i bruk, men då må dagens verkemiddelapparat endrast, og det må førast ein heilt annan politikk, ein politikk som er i tråd med Framstegspartiet sine ønskemål.

Som saksordføraren etterlyste: Det er ingen forslag til endringar frå Framstegspartiet si side, men eg kan love den sitjande regjeringa at dersom det vert eit regjeringsskifte etter valet i september, trur eg ikkje det er vanskeleg for Framstegspartiet, saman med Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre, å kome fram til fornuftige ordningar som kan gjere at ein kan ta heile landet i bruk på ein tilfredsstillande måte.

Øyvind Halleraker (H) [12:45:55]: Høyre mener det er viktig å legge til rette for at den enkelte får reell frihet til å bosette seg der han eller hun ønsker. Målet er å ta vare på hovedtrekkene i bosettingsmønsteret og utløse verdiskapingspotensialet i alle deler av landet.

Innsatsen for å fremme regionalpolitiske mål skal også medvirke til å styrke konkurransevnen i forhold til andre land.

Norge er et land med store variasjoner og et rikt mangfold. Gjennom distriktspolitikken er det viktig å ta vare på og utvikle dette mangfoldet. Høyres hovedstrategi i regional- og distriktspolitikken er satsing på næringslivsutvikling og samferdsel. Derfor vil vi styrke evnen til innovasjon og nyetableringer i alle deler av landet, med vekt på å nå potensielle gründere og entreprenører. Vi vil delegere og desentralisere mer ansvar og flere oppgaver til under-

liggende nivå og styrke infrastrukturen for å gjøre deler av landet mer tilgjengelig og mobilt. Og vi mener det er viktig å styrke vekstkraften der den er, og samtidig sikre grunnlaget for gode levevilkår i alle deler av landet.

For Høyre er det viktig å ha virksomheter overalt i landet vårt og sikre den samlede verdiskapingen i nasjonen. Råvareuttak og primærproduksjon i distriktene er grunnlag for store deler av verdiskapingen i landet vårt, og det er potensial for mye mer. Denne konkurransekraften må vi styrke.

Jeg vil peke på at det ikke er staten som bygger landet, derimot er det statens oppgave å føre en politikk som legger til rette for at enkeltmennesker, virksomheter og institusjoner kan virke og skape verdier for seg selv og samfunnet.

Jeg vil understreke og framheve viktigheten av å sette individet i sentrum. Det må også gjelde i distriktpolitikken. Hver og en av oss må gis mulighet til å velge på selvstendig grunnlag hvor vi vil bo og arbeide, og det må legges til rette slik at den enkelte har reell frihet til å bosette seg der han eller hun ønsker.

Det er også viktig at politiske avgjørelser blir tatt så nær den det gjelder som mulig. Derfor ønsker Høyre å delegere mer myndighet nedover i statsforvaltningen og spre makt og flere oppgaver til kommunesektoren. De som er nærmest utfordringene, er og har alltid vært dyktigst til å finne de gode løsningene. Det er behov for nye ideer og bedre løsninger også her, og Høyre vil derfor ha en helhetlig kommunereform for å styrke norske kommuners robusthet.

Arbeidsmarkedet vil trolig være preget av økende migrasjon av arbeidstakere og tjenesteytere i årene framover, men også av større konkurranse om arbeidskraften mellom land. Det å ha en bevisst og helhetlig politikk som sikrer bærekraftig arbeidsinnvandring, er en av de største politiske utfordringene i årene framover. Kunnskap og kompetanse, sammen med mangfold i arbeidsstyrken, er avgjørende for innovasjon og næringsutvikling i et stadig mer konkurranseutsatt og internasjonalt arbeidsmarked og næringsliv.

For å opprettholde dagens velferdsnivå og sikre verdiskaping gjennom en levende kunnskapsøkonomi mener Høyre at Norge må føre en politikk som gjør landet i stand til å hevde seg internasjonalt i konkurransen om den kompetente arbeidskraften. Dette understreker selv sagt også viktigheten av arbeidsinnvandring for Distrikts-Norge. Mange kommuner ville sett befolkningsnedgang hadde det ikke vært for arbeidsinnvandringen. Derfor er det viktig å sørge for en vekstfremmende arbeidsinnvandring. Samtidig må det føres en politikk som sørger for at den kompetansen arbeidsinnvandrerne bringer med seg til distriktene, brukes på en mest hensiktsmessig måte.

Høyre har pekt på en rekke tiltak som mer målrettet vil tiltrekke seg spesiell kompetanse til Norge. Det er nemlig ingen selvfølge at den kompetente arbeidskraften søker seg nettopp til Norge. I Norge betaler vi relativt lave lønninger for akademikere, spesialister og forskere, og derfor er det viktig å markedsføre Norge for utenlandsk arbeidskraft. Selv om Norge er et attraktivt land for dem med

lave kvalifikasjoner, søker de høykvalifiserte seg gjerne dit hvor de får bedre betalt for sin kompetanse. Denne problemstillingen må tas på alvor dersom Norge i framtiden skal kunne vedlikeholde og videreutvikle velferdssamfunnet Norge og bli en kunnskapsnasjon.

Høyre mener det i dag legges for lite vekt på hva kommunene og deres innbyggere skaper. Høyre går derfor inn for å vri inntektssystemet over fra å være et system for statlig politiske føringer til et system som legger til rette for og belønner innovasjon, vekst og kreativitet.

I Norge, med lange avstander og spredt bosetting, er vi avhengig av et godt utbygd vei- og banenett med høy standard. Riksveiene er viktig pulsårer i Norge, både i og mellom regionene og for å binde landsdeler sammen. I Høyres alternative transportplan foreskriver vi mange løsninger, og Høyre mener bl.a. at staten må ta en langt større andel av investeringer i helt essensiell kollektivutbygging i de store norske byområdene. Hvis vi overlater denne finansieringsbyrden til fylkene alene, risikerer vi at framtidig framkommelighet i byområdene blir dårlig. Oppgavene er simpelthen blitt så store og kostbare at finansieringsutfordringen er blitt et reelt problem. Derfor mener Høyre at staten må forplikte seg til medfinansiering i f.eks. baneprosjekter.

Så har vi i den senere tid fått flere rapporter som beskriver samfunnsøkonomisk lønnsomhet i infrastrukturprosjekter i en ny kontekst. Jeg viser til ett eksempel: Statens vegvesens E39-rapport, som for øvrig ble tatt initiativ til av sittende statsråd her i salen. Der er det et delprosjekt Samfunn, hvor Victor Norman og SNFs analyseapparat har laget et arbeidsnotat som viser at det er en stor mernyttegevinst å hente for samfunnet ved sammenknytning av bo- og arbeidsregioner. Slik sammenkobling av regioner gir større robusthet og mobilitet, som i sin tur gir grunnlag for vesentlig større vekst.

Høyre mener næringspolitikk er svært viktig i et distriktperspektiv. Et lønnsomt næringsliv skaper arbeidsplasser, inntekter og muligheter for bosetting. De viktigste utfordringene for den generelle næringspolitikken i dag er, slik vi ser det, en stagnerende konkurransevne i deler av norsk næringsliv, et lite norsk Eiermiljø og en merkbar kapitaltørke, og det er manglende satsing på innovasjon, spesielt på næringsrettet forskning.

Landbruket har en sterk tilknytning til tradisjonelle Høyre-verdier som respekt for privat eiendomsrett, frihet til å drive næringsvirksomhet samt vern om kultur og natur. Vi vil arbeide for å styrke eiendomsretten for å gi bønder og skogbrukere større frihet til å forvalte sin egen eiendom. Høyres mål er et mer lønnsomt og framtidrettet jordbruk og skogbruk i hele landet og stimulere til økt matproduksjon.

En annen høykompetent distriktsnæring er den maritime næringen, som er spredt over hele landet, og sysselsetter 100 000 mennesker, hvorav 25 000 sjøfolk. Halvparten av disse er offiserer. Høyres mål er en levedyktig skipsfartsnæring som både bidrar til verdiskaping langs kysten og gir livsgrunnlag for bedrifter i leverandør- og utstyrsindustrien. Det viktige er derfor å gi skipsfarten rammebetingelser som gjør det attraktivt å være lokalisert i Norge, og dermed bidra til den viktige klynge-

effekten som dette gir for resten av denne næringskjeden.

Den siste distriktsnæringen det er naturlig å nevne, er reiselivsnæringen, som er en stor og viktig næring som bidrar til mange framtidrettede arbeidsplasser over hele landet. For mange familieeide hoteller i distriktene er det viktig å få bort særnorske skatter på norsk kapital. Det er en av grunnene til at Høyre ønsker å redusere formuesskatten og fjerne arveavgiften.

Høyre mener at det norske utdanningssystemet ikke er godt nok tilpasset en virkelighet der arbeidstakerne må ha mulighet til kompetanseheving gjennom hele yrkeslivet. Både offentlig og privat sektor er i stor grad avhengig av at de ansatte kan heve sin kompetanse. Det er ikke noen selvfølge at høyere utdanningsinstitusjoner i Norge vil påta seg å tilrettelegge for desentralisert utdanningstilbud. Samtidig er det en realitet at deler av Distrikts-Norge har et utdanningsetterlep og opplever at regioner med høyere utdanningsnivå har et klart konkurransefortrinn. En mer solid kunnskapsbase i norsk næringsliv er viktig for å sikre konkurransekraft i framtiden.

Målet må være et norsk utdanningssystem som på alle nivåer kan dekke behovet for livslang læring for hele befolkningen hele livet i hele landet. Høyre mener derfor at en strategi for et mer fleksibelt og desentralisert utdanningstilbud, støttet av moderne teknologiløsninger, er viktige utdanningspolitiske mål for kompetansenasjonen Norge.

Venstre har også lagt fram en rekke forslag i salen i dag som vi har stor sympati og sans for, men vi vil komme tilbake til det i vår helhetlige kommunereform.

Aksel Hagen (SV) [12:56:17] (komiteens leder): 5 minutter er ikke lang tid. Jeg får prate til presidenten klubber meg av, og så får jeg komme tilbake i et 3-minutters innlegg.

Presidenten: Det gjør nok presidenten – litt avhengig av hvor lenge representanten snakker.

Aksel Hagen (SV) [12:56:28]: Da blir det spennende å se hva som skjer her nå.

Jeg skal i hvert fall si at distrikts- og regionalpolitikk er et politikkområde som blir gitt for lite oppmerksomhet, både politisk, i media og i det offentlige ordskiftet. Og blir det gitt oppmerksomhet, blir det ofte framstilt som en del av vår velferds- eller sosialpolitikk, noe regjering og storting gjør for å være snille og rause mot dem som mest av historiske og nostalgiske grunner fortsatt befinner seg utenfor byene våre.

Dette er uheldig, det er feil – og takk og pris for at vi har fått denne stortingsmeldinga. Tittelen «Ta heile Noreg i bruk» er en god og dekkende tittel for det rød-grønne distriktspolitiske prosjektet. Vi har et stort, variert, ressursrikt land som har blitt brukt, og som bør bli brukt videre, dvs. ved å videreforedle eksisterende bruk og ikke minst få til ny bruk i Distrikts-Norge. Dette dreier seg ikke om sosialpolitikk, men om verdiskaping i ordets rike forstand.

Hvis en skal kritisere denne meldinga for noe, er det at

den skulle ha vært enda kraftigere og enda sterkere på virkemiddelsida. Jeg er overbevist om at det er samfunnsøkonomisk fornuftig å bruke enda flere stimuleringsmidler på f.eks. bolyst, bredbånd, politikk for fjellområdene, desentralisert og fleksibel utdanning, regionale forskningsfond, fylkeskommunale- og regionale utviklingsmidler osv., for å nevne noen tiltak i tilfeldig rekkefølge.

Men takk til statsråd og regjering for det vi her har fått. At vi vil mer, er et svært godt utgangspunkt både for å implementere en stortingsmelding og for å legge meldinga til grunn for et videre offensivt arbeid.

Ikke alle er enige i denne tilnærminga. Fremskrittspartiet er skremmende, men prisverdig konsekvente i denne innstillinga. Stikkord for Fremskrittspartiet er «markedet», «folks frie valg», og at det er «en klar sammenheng mellom urbanisering og økt produktivitet». Hvis vi ikke har sterk urbanisering, går produktiviteten ned, kan altså Fremskrittspartiet fortelle oss i denne innstillinga.

Argumentasjonen eller tankerekka er ganske fascinerende. Fremskrittspartiet kritiserer regjeringa for at distriktspolitikken er feilslått, men samtidig burde de være glad for at den er feilslått, for de vil ikke ha distriktspolitikk. Nei, Fremskrittspartiet vil at markedskreftene uforstyrret skal få boltre seg. Det er viktig å foredle eller i enda større grad dyrke folks frie valg, sier Høyre. Mangel på meningsfulle jobber, sier Åge Starheim her i dag, er årsaken til at vi kan snu Distrikts-Norge ryggen. Men vårt poeng er at vi ikke skal snu Distrikts-Norge ryggen, vi skal i enda større grad se på de ressurser Distrikts-Norge har, som skal være utgangspunkt for moderne verdiskaping. Da kan vi ikke legge opp til et samfunn der folk bor i byer og pendler ut til et folketomt distrikt for eventuelt å skape verdier eller ta i bruk de ressursene som befinner seg der.

Vi holder oss med et kapitalistisk samfunnsøkonomisk system som produserer ulikhet på ulike måter, og det gir uheldige fordelingskonsekvenser. De fleste politiske ideologier – heldigvis også partier – har innsett dette. Noe av den fordelingsutfordringa vi får, er nettopp knyttet til geografi og til distrikt. Det er her det store skillet nå går i norsk politikk. SV og de rød-grønne pluss Kristelig Folkeparti og Venstre vil mer. Høyre og Fremskrittspartiet vil mindre, og dermed vil en øke den geografiske ulikheten og ikke minske den. Dermed går en glipp av det store verdiskapingspotensialet som ligger i Distrikts-Norge.

For oss som vil ha en offensiv, demokratisk, regionalt forankret distriktspolitikk og regional utvikling, blir det regionale nivået helt uunngåelig. Slik sett er det logisk av Fremskrittspartiet å fjerne fylkeskommunen, for de vil jo ikke ha en slik distriktspolitikk. At Høyre vil fjerne fylkeskommunen, er litt mer satt på vent, men allikevel har også de som ambisjon at de skal fjerne den aktøren. Men her er nok Høyre litt mer i villrede, heldigvis, og jeg tror kanskje vi kan ane en utvikling i Høyres posisjon, bl.a. knyttet til at de nå heldigvis har forlatt det standpunkt at de skal ta vekk de regionale forskningsfondene, ikke på grunn av hva vi har sagt i mange, mange år fra denne talerstolen, men fordi vi har fått en evalueringsrapport som nettopp viser det positive ved å ha slike fond.

Presidenten: Det var til korrekt tid!

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:01:36]: God distriktspolitikk skal gjøre det mulig å bo og arbeide, drive konkurransedyktig næringsliv og ha likeverdige tjenestetilbud i hele landet. Distrikts-Norge har sammensatte utfordringer, som må løses med differensiert distriktspolitikk, basert på regionale fortrinn og med sterk regional styring og samordning.

Det er mange politikkområder som til sammen utgjør en god distriktspolitikk. Blant annet er kommunenes rammevilkår, infrastrukturbygging, boligbygging og kommunikasjonsløsninger svært viktige elementer i en god distriktspolitikk, for ikke å nevne en aktiv og god landbrukspolitikk.

Kristelig Folkeparti støtter i all hovedsak hovedlinjene i stortingsmeldingen og mener at en framoverlent politikk både hva gjelder boligbygging, arbeidsplasser og infrastruktur, vil tjene distriktene ved at både innbyggertallet og verdiskapingen i distriktene øker.

Kristelig Folkeparti legger til grunn at politiske beslutninger skal tas på lavest mulig hensiktsmessig nivå. For at dette skal være mulig, forutsettes det at maktfordelingen og finansieringen er slik at kommunene har nok virkemidler til å ivareta sine oppgaver.

Norge er et langstrakt land, med mange ulike kommuner og fylker, med ulike utfordringer. Kristelig Folkeparti ønsker å legge til rette for et levende folkestyre lokalt og regionalt, der de folkevalgte kan utnytte sine lokale og regionale fortrinn til beste for innbyggerne, næringslivet og samfunnet for øvrig.

Et velfungerende lokaldemokrati er viktig, og det er avgjørende at staten i hovedsak styrer gjennom rammer, slik at den lokale og regionale handlefriheten øker, og lokaldemokratiet styrkes. Staten må gjennom overføringene til kommunene sikre kommunalt handlingsrom og ta høyde for de ulike utfordringene som finnes både mellom og innenfor landsdelene. Inntektssystemet må i større grad også ta høyde for distriktskommuner med stor vekst i folketallet og tilsvarende utfordringer. Det er helt sentralt at alle skal få tilbud om grunnleggende tjenester med god kvalitet, uavhengig av om man bor i distriktene eller i byene.

Kristelig Folkeparti mener at sterke og slagkraftige regioner er en viktig forutsetning for utvikling alle steder i landet, basert på lokale og regionale fortrinn. Kristelig Folkeparti vil ha en reell regionreform som sikrer dette. Kristelig Folkeparti mener en del oppgaver er mest hensiktsmessig å legge til et regionalt nivå. Vi ønsker større og mer slagkraftige regioner enn dagens fylkeskommuner. En slik ordning vil åpne for at flere oppgaver, som videregående opplæring, regional høyere utdanning, forskning, innovasjon, næringsutvikling, samferdsel, kultur, oppgaver innenfor helse, miljø og landbruk samt sektoroverskridende og kommuneoverskridende planlegging kan løses regionalt.

Dessverre er det slik at det i store deler av landet er et dårlig utbygd og dårlig vedlikeholdt fylkesveinett. Dette erkjenner også regjeringen selv. På side 115 i Nasjonal transportplan står det:

«Det har (...) oppstått et betydelig forfall på fylkesvegnettet.»

Statens vegvesen har dokumentert at det vil koste opp mot 75 mrd. kr å fjerne forfallet på fylkesveiene. Regjeringen har i forbindelse med NTP foreslått en økning på 10 mrd. kr i rammeoverføringene til fylkene, som i all hovedsak først skal komme om fem år – i siste del av planperioden. Samtidig fjernes ordningen med rentekompensasjon for transporttiltak.

Kristelig Folkeparti mener dette ikke vil være tilstrekkelig for å løse de svært prekære behovene for utbedring av fylkesveinettet. Derfor vil vi videreføre rentekompensasjonsordningen, slik at fylkene fremdeles får bistand i utbygging og forbedring av fylkesveinettet.

En aktiv næringspolitikk er avgjørende for å skape verdier, arbeidsplasser og god bosetting i hele landet. Norge drar stor fordel av å ha en sterk og innbringende oljenæring, som gir muligheter til å styrke statsbudsjettet hvert år. Men samtidig er situasjonen i innlandsnæringer utenfor nedslagsfeltet til oljenæringen vanskelig. Konkurransenevnen til fastlandsindustrien har lenge vært stagnerende, og en sterk krone, økte lønnskostnader og stadig mindre konkurransedyktige skattebetingelser svekker eksportrettede bedrifters evne til å konkurrere. Blant annet ser vi at skognæringen og skogindustrien har slitt de siste årene, og at antallet ansatte i skogindustrien er redusert med omtrent 40 pst. under denne regjeringen.

Det trengs en aktiv og god næringspolitikk. Det er også bra for distriktene. Skal vi ha bosetting her i landet, må vi ha arbeidsplasser, vi må ha boliger, tjenestetilbud og infrastruktur i hele landet. Det er det som blir utfordringene videre, og de utfordringene må løses dersom det skal være mening i ordene «ta hele landet i bruk».

Per-Kristian Foss hadde her overtatt presidentplassen.

Trine Skei Grande (V) [13:07:05]: Når vi møter velferdsstaten, er det på alle områder som borgere av samfunnet som oftest kommunen vi møter – kommunens tjenestetilbud og kommunens fellesskapsløsninger.

Vi ser nå en folketallsvekst over absolutt hele landet, sjøl om det er store variasjoner, og mange områder opplever sterk grad av sentralisering og urbanisering. Det er satt store krav til utvikling av velferdstilbudet vårt, både for dem som opplever litt vekst, og for dem som opplever stor vekst. Oslo bystyre, som har møte akkurat nå, har en utfordring knyttet til at de skal bygge ca. ett klasserom i uka med tanke på folketallsveksten i Oslo. Det er en stor utfordring for et bystyre. Men det er viktig å se på distrikts- og regionalpolitikken ikke bare som en egen politikk, men som en funksjon av veldig mange politikkområder, både innenfor skole, samferdsel, helse og alle de andre delene vi jobber med her.

Det som er overordnet for Venstre, er at en god distrikts- og kommunalpolitikk handler om at man sprer makt, at makt flyttes nedover i systemet, at avgjørelser tas så nær borgeren som overhodet mulig. Det er derfor vi ønsker en kommunereform, det er derfor vi også ønsker sterkere

regioner, og det er derfor vi har lagt fram forslag om det i dag, som jeg fremmer. Vi ønsker å flytte makta nedover, og da må en ha så sterke enheter at de faktisk kan ta ansvar for de politikkområdene som vi ønsker at kommuner og regioner skal ha ansvaret for.

Vi ønsker friere kommunalt skattøre – vi fremmer forslag om det også – og vi ønsker at den statlige finansieringa av kommunal- og regionalsektoren skal være mye mer preget av frie midler og ikke være så sentralstyrt som i dag.

Det er mange ulike temaer som løftes i denne meldinga – arbeidsinnvandring, boligpolitikk, samferdsel og IKT-politikk. Men jeg har lyst til å løfte et område som er spesielt viktig for Venstre i distrikts- og regionalpolitikken, og det er verdiskaping. Hvis man ikke har jobber og næringsutvikling i et lokalsamfunn, vil lokalsamfunnet svinne hen. Det er derfor vi syns det er viktig å ha en aktiv næringspolitikk, for å styrke distriktene våre spesielt. Derfor mener vi at kommunene i større grad bør råde over selskapskatten, for å ha et incitament til å skape mer lokalt næringsliv.

Vi syns også det er fornuftig å tenke nytt rundt Innovasjon Norge, kanskje dele Innovasjon Norge i to, i en nyskappingsdel og en distriktsdel, som har to litt ulike målsettinger for jobbinga si.

Vi har også stor tro på SIVA. Det har vist seg at rundt 50 inkubatormiljøer i landet årlig gir 150 nye gründerbedrifter hjelp til å vokse og utvikle seg, skape arbeidsplasser og skape næringsvirksomhet og vekst. Siden oppstarten av inkubatorprogrammet i år 2000 har mer enn 1 000 bedrifter fått mulighet til å utvikle seg gjennom dette miljøet. Det gir gode resultater i form av solide arbeidsplasser og økt verdiskaping, noe vi vet vi trenger mer av, spesielt ute i distriktene.

Samtidig viser flere evalueringer at inkubatorordninga og innovasjonsmiljøene er for svakt finansiert. Ved å øke satsinga på inkubasjon kan vi årlig utvikle 300–400 nye bedrifter, i stedet for de rundt 150 som vi har i dag. Derfor fremmer vi også forslag om å styrke SIVAs inkubatorprogram, noe som vi også følger opp med forslag i vårt reviderte budsjett, sånn som vi i og for seg har gjort i alle budsjettene vi har fremmet.

Da vil jeg avslutte med å ta opp de forslagene som vi har, som er omdelt i salen.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Liv Signe Navarsete [13:11:52]: Eg meiner distrikts- og regionalpolitikken handlar om kva Noreg me vil ha. For meg vart dette særvisuelt då eg for ei tid tilbake køyrde frå Kiruna til Rovaniemi, frå Sverige til Finland gjennom Nord-Sverige. Det var mange mil utan hus, og var det eit hus, var det mørkt i glasa. Kontrasten er stor når ein køyrer rundt i norske bygder. Øysamfunn, fjellbygder, innland – ja, det er hus, det er folk, det er arbeidsplassar overalt, og det er lys i vindaugane når me køyrer der om kvelden. Slik vil me ha det – det er det Noreg me er glade i.

Distrikts- og regionalpolitikken er slik til det beste for heile landet. Den styrkjer den samla verdiskapinga for heile landet, og den bidreg til ei balansert regional utvik-

ling, som er ein føresetnad for at me skal ha ei størst mogleg nasjonalinntekt for Noreg. Nasjonalinntekta legg grunnlaget for det framtidige velferdssamfunnet vårt.

Så er kompetansearbeidsplassane skeivt fordelte rundt i landet. Dei største byane har mange, distrikta har for få. Utvalet som såg på dette, konkluderte med at ei framleis sentralisering kan gi store samfunnsøkonomiske kostnader, fordi ressursane ikkje vert nytta fullt ut. Oppskrifta var ikkje å sentralisere meir, men å sikre at me òg kan bygge betre kompetansemiljø rundt om i Distrikts-Noreg.

Det har lenge vore tverrpolitisk semje om at det å oppretthalde hovudtrekka i busetnadsmønsteret er viktig, ikkje berre med tanke på økonomi, men fordi spreidd busetnad er ein sentral del av den norske eigenarten. At det bur folk i heile landet, at det vert skapt verdiar i levande lokalsamfunn i alle delar av Noreg, er noko av det som gjer at me er så stolte over landet vårt. Det å ta dei menneskelege og naturgitte ressursane i heile landet i bruk er ein føresetnad for å sikre verdiskapinga.

Likeverdige levekår i heile landet er i sin tur ein føresetnad for å nå dei distrikts- og regionalpolitiske måla. Eg er difor glad for at komiteen sluttar seg til perspektivet i meldinga om kunnskapsbasert verdiskaping og velfungerande regionale arbeidsmarknader og ambisjonen i meldinga om å føre ein offensiv og regionalt differensiert politikk for å nå dei distrikts- og regionalpolitiske måla.

Så legg eg merke til at opposisjonen heller ikkje i denne saka har vorte einig om fellesmerknad. Det får stå for opposisjonen si rekning, men det må vere interessant å leggje merke til i ei så viktig sak for så mange rundt om i landet.

Samla sett har me i dag den beste folketalsutviklinga i Distrikts-Noreg på over 30 år. Over 100 fleire kommunar hadde vekst i folketallet i 2011 enn i 2006. Hovudårsaka er innvandring, som gir alle fylke vekst i folketallet. Veksten i folketallet kjem òg av eit fødselsoverskot, som er størst i dei større byane.

Noreg er på sett og vis annleislandet. Når me samanliknar det som skjer i Noreg, med utviklinga i Europa elles, skil me oss kraftig ut. Me har låg arbeidsløyse, me har sysselsetjing og kjøpekraft, og folkeveksten er svært stor. Samstundes har me relativt små regionale forskjellar.

Ulike delar av landet har ulike utfordringar og potensial. Regionale utfordringar krev regionale løysingar. Det er difor fylkeskommunane får overført mesteparten av dei regionalpolitiske verkemidla frå departementet, for å sikre at me har regionalpolitisk skreddarsaum. Fylkeskommunane har tett samarbeid med Innovasjon Norge, SIVA og Forskingsrådet, som alle har distriktpolitiske oppdrag frå departementet. Eg etterlyser tydelegare alternativ til denne nødvendige skreddarsaumen frå dei som vil leggje ned fylkeskommunen.

Eg merkar meg òg at nokre parti ynskjer at dei nemnde aktørane skal drive mindre distriktpolitikk. Det er eit standpunkt eg vil tru både veljarar og næringslivsaktørar i Distrikts-Noreg vil merke seg med interesse.

Eg møtte nyleg NHOs regiondirektørar. Fleire av dei tok til orde for at me skulle styrkje dei distriktpolitiske verkemidla, fordi dei ser, dei som er tett på – næringslivet der ute – at det gir resultat. Me har skapt rekordmange ar-

beidsplassar dei siste åtte åra, rundt 340 000, to tredjedelar i privat sektor. Det viser òg at næringspolitikken verkar. Det er òg difor me har hatt og har behov for ei stor innvandring av arbeidstakarar, fordi det vert skapt mange nye arbeidsplassar.

Så veit me at tilgang til ein stor arbeidsmarknad er mellom dei aller viktigaste faktorane når me ser på om eit område har vekst eller ikkje. I meldinga har me dokumentert kva potensial som ligg i å kople saman arbeidsmarknader. Investeringsplanar i samferdsle gjer at mindre arbeidsmarknader kan koplast saman, slik at folk i bygder og små tettstader får større valfridom når det gjeld arbeid, og me får ein attraktiv arbeidsmarknad. Difor er kopling av arbeidsmarknader ein viktig strategi, saman med ein påliteleg og trygg transport i alle delar av landet. Føresetnaden for dette er sjølv sagt at ein faktisk ynskjer å investere i samferdsle i alle delar av landet. Eg er glad for at regjeringa eg sit i, har vist handlegkraft på samferdslefeltet. Me overoppfylte planane då me tok over, og me har i vår lagt fram ein sameint plan for tidenes samferdsleløft, både i byane, som får sterkt styrkt sine moglegheiter for å satse på kollektiv, sykkel og gange, og i heile Noreg i ei stor satsing på jernbane og vegar og sjøvegane. Som statsråd med ansvar for distriktspolitikken er eg uroa over kva som vil skje med samferdsle om så gale skulle skje at det vert eit skifte til hausten.

Me skal leggje til rette for verdiskaping og næringsutvikling som skaper vekst og arbeidsplassar over heile landet. Fiske, landbruk, reiseliv, kultur og energinæringa, den marine og maritime næringa, IKT og ikkje minst dei menneskelege ressursane skaper arbeidsplassar og grunnlag for vekst og utvikling. Ein spreidd struktur for høgare utdanning sikrar kompetent arbeidskraft i heile landet.

Me skal satse på samferdsle, både kollektiv, betre vegar, tunnelar og breiband, for å sikre moglegheiter for alle. Me treng ein sterk kommuneøkonomi òg framover for å sikre gode velferdstenester over heile landet.

Den differensierte arbeidsgivaravgifta er grunnleggjande viktig for distriktspolitisk satsing. Ulike satsar ulike stader i landet sikrar gode moglegheiter for næringslivet òg i område med store avstandar og små marknader. Og ikkje minst skal omsynet til distrikta gjennomsyre sektorpolitikken. Då gjeld det barnehagar, skular, helse og eldreomsorg. Det gjeld tryggleik for helse og omsorg, tryggleik for ambulans og politi eller andre offentlege tenester der ein bur, når ein treng det.

Distrikts- og regionalpolitikken er til det beste for landet. Ja, eg vil hevde at det nettopp er denne politikken – som det over lang tid har vore ganske brei semje om, men som eg dessverre i dag ser at fleire parti vil endre totalt og delvis avvike – som har vore avgjerande for at me er så glade i Noreg som me er. Det handlar grunnleggjande sett om kva Noreg skal vere.

Regjeringa meiner at politikken i denne meldinga, saman med andre viktige meldingar på sektorar som gjeld oss alle, enten me bur i by eller land, er grunnlaget for ei balansert regional utvikling. Ein heilskapleg politikk, der me set naturen i arbeid og nyttar dei menneskelege ressursane – som er langt, langt større enn olje- og gassressursane, som òg er viktige for Noreg si framtid – er det som skal

til for at me får liv og røre, vekst og arbeidsplassar, slik at folk kan realisere sine livsprosjekt der dei sjølve ynskjer, i framtidens Noreg.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åge Starheim (FrP) [13:21:38]: All statistikk viser at det har vore ei enorm sentralisering sidan den raud-grøne regjeringa overtok. Eg kjem frå ein distriktskommune som heiter Selje, som har hatt ein dramatisk nedgang i folketallet. Både statsråden og eg kjem frå Sogn og Fjordane, som ikkje har fleire innbyggjarar no enn i 1946. Det betyr at det har flytta ut like mange folk som dei som har vorte fødde og dei som har flytta inn i Sogn og Fjordane.

Eg vil spørje statsråden om dette er på grunn av eller trass i regjeringa sin politikk.

Statsråd Liv Signe Navarsete [13:22:20]: I dag er fylkestinget i Sogn og Fjordane samla til tingsete. Dette er eit fylkesting som Framstegspartiet vil avvike. Dei har i sine vedtak bl.a. lagt til rette for ei auka satsing på breiband i fylket. Dei legg til rette for auka satsing på samferdsle. Dei har i dag ein skulebruksplan som skal sikre gode tilbod i vidaregåande utdanning. Dei har makt til å vere med – saman med oss – og byggje rammevilkår for næringslivet vårt og busetnaden i Sogn og Fjordane i tida framover.

Oppskrifta på eit levande Sogn og Fjordane og eit levande Distrikts-Noreg – for Sogn og Fjordane er eit distriktsfylke – er sterkare verkemiddel, meir distrikts- og regionalpolitikk og ikkje avviking av distrikts- og regionalpolitikken, slik representanten Åge Starheim tok til orde for i sitt innlegg tidlegare i dag.

Øyvind Halleraker (H) [13:23:22]: Aksel Hagen sa at de rød-grønne vil mer, og at bl.a. Høyre vil mindre. Ja, monn det. Ja, vi vil ha mindre av det som ikke virker, og vi vil ha mer av det som virker.

Mitt spørsmål går på noe som definitivt virker, nemlig desentralisering av statlig virksomhet og utflytting av statlige arbeidsplasser. Bondevik II-regjeringen gjorde dette med stor suksess, så da er mitt spørsmål:

Hvordan har det gått med dette etter åtte år med rød-grønn regjering, og kanskje særlig Senterpartiets programformuleringer på dette området? Vi snakker da om utflytting av eksisterende statlige arbeidsplasser.

Statsråd Liv Signe Navarsete [13:24:08]: Eg har tidlegare sagt, både frå denne og andre talarstolar, at viss dåverande statsråd, Victor Norman, i prosessane med utflytting av statlege arbeidsplassar – som eg er veldig for og har omtala i rosande vendingar – hadde teke seg bryet med å gå vegen om eit realt samarbeid med dei tilsette sine organisasjonar, hadde det vore lettare å kome etter. Måten desse prosessane skjedde på, har gjort at det har vore umogleg å få gjennomslag for dette etterpå.

Me har flytta ut nokon eksisterande. Det er bl.a. flytta nokon veldig viktige arbeidsplassar til Gjøvik. Me har òg lagt om retningslinene for lokalisering av statlege arbeidsplassar, slik at nye arbeidsplassar blir flytta ut. Men det

hjelper lite å få nokon statlege arbeidsplassar til småbyar når Høgre vil dele ut dei kommunale skattekronene slik at 373 kommunar tapar så det syng. Då hjelper det lite om nokon får nokon statlege arbeidsplassar.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:25:18]: I og med at denne meldingen strekker seg over veldig mange forskjellige politikkområder, regner jeg med at det er mulig å stille spørsmål som ikke nødvendigvis tilhører den politiske porteføljen som statsråden her har. Her er det mange politikkområder.

Det jeg har lyst å stille spørsmål om, gjelder systemet rundt arbeidsinnvandring. Det viser seg at saksbehandlingstiden og byråkratiet som møter mennesker som vil jobbe i Norge, og bedriftene som trenger arbeidskraft utenfra, er ganske uholdbar. Fra bedriftene meldes det om saksbehandlingstider på opptil seks måneder for arbeidstakere utenfor EØS-området. Dette er en helt klar ulempe for norske bedrifter som er helt avhengig av å få kompetanse også utenfra. Komiteen har nå senest besøkt to fylker, Møre og Romsdal og Finnmark, som er helt avhengig av å få arbeidsinnvandring. Men de møter et system som tar så mye tid, at det er en ulempe.

Hva vil regjeringen gjøre for å lempe på dette systemet?

Presidenten: Statsråden avgjør selv om hun vil svare på spørsmålet.

Statsråd Liv Signe Navarsete [13:26:23]: Eg skal svare så langt eg kan.

For det fyrste er størstedelen av arbeidsinnvandringa frå EØS-området, og dei kan kome og gå som dei vil.

Dei som kjem frå område utanfor EØS-området, har me eit anna system for. Me jobbar intenst for å få ned saksbehandlingstida òg for dei, slik at ein skal få eit smidigare system. Det veit eg at min kollega i regjeringa jobbar med.

Trine Skei Grande (V) [13:27:09]: Statsrådens innlegg var nærmest å regne som en festtale eller en prolog til en litt artig bygdefest. Men det bærer litt preg av det samme som meldinga: Det er ikke så mange tiltak og forslag, annet enn at man har noen gode målsettinger om hvor man skal.

Noe av det viktigste for å opprettholde bosetting mange steder er arbeidsplasser – det å skape et næringsliv og legge til rette for gründerskap som gjør at man klarer å skape langsiktige arbeidsplasser, som gjør at folk syns det er spennende å bo der.

Jeg tok i mitt innlegg opp SIVA og den fantastiske jobben de har gjort, men at de hadde hatt et enormt mye større potensial hvis de hadde fått handlingsrom til å utnytte det.

Hvorfor ser ikke regjeringa de enorme mulighetene som ligger i å bruke SIVA til å skape flere spennende arbeidsplasser, spesielt på steder hvor man ser at man mister arbeidsplasser?

Statsråd Liv Signe Navarsete [13:28:07]: Fyrst til meldinga: Det ligg ei mengd tiltak, med ein brei portefølje, i meldinga – alt frå store strukturelle endringar knytte til regionforstørring, til heilt konkret styrking av bl.a. til-

bodet til gründerar. Det er òg eg oppteken av, og det er òg Venstre sin representant, Trine Skei Grande, forteneestefullt oppteken av, for det er viktig. Derfor er det viktig at me har styrkt Innovasjon Norge, og derfor er det viktig at me har styrkt fylkeskommunane sine regionalpolitiske middel, som Høgre-regjeringa – der òg Venstre var medlem – reduserte dramatisk. Det reduserte òg både kommunane og fylka sine moglegheiter til å støtte opp om gründerar.

SIVA er me oppteken av. Me har veldig god dialog med SIVA og styret der. Me ynskjer å fortsetje arbeidet og styrke både Innovasjon Norge og SIVA sitt arbeid for å byggje arbeidsplassar og næringsliv i Distrikts-Noreg.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Ingalill Olsen (A) [13:29:39]: Arbeiderpartiet har en stolt historie knyttet til en aktiv distriktpolitikk. Hele landet skal bebos, og landets ressurser skal tilkomme hele befolkningen. I den økonomiske politikken er det Arbeiderpartiets målsetting at samfunnet skal tilby tilnærmet likeverdige tjenester, at verdiene skal fordeles, og at hele befolkningen skal være med på velstandsutviklingen. Vår distriktpolitikk er neppe ferdigutviklet, men vi kan se gode resultater av dette politikkkfeltet fra etterkrigstiden og fram til i dag.

Det utjevne element kommer tydelig fram i inntektssystemet, hvor en har søkt å bygge et system som kan gi kommuner mulighet til å gi tilnærmet like tjenester til sine innbyggere uavhengig av hvor kommunene ligger i landet, og hvor mange innbyggere de har.

Arbeiderpartiets stolte slagord, «By og land – hand i hand», betyr at distrikt og sentrale strøk er gjensidig avhengig av hverandre. Vi har både en bypolitikk og en distriktpolitikk. Vi ser landet som en helhet, med ulike fortrinn, utfordringer, klimatiske forhold og næringsstruktur – i det hele tatt har vi en politikk tilpasset ulike forhold i landet.

Vi har også en svært ulik kommunestruktur i Norge. Det vil bli endringer, vi vet det, for det er en dynamisk prosess som foregår. Men vi kommer alltid til å ha både små og store kommuner. Vi vil ha bykommuner, og vi vil ha arealmessig store kommuner med lavt folketall. Kautokeino er landets største kommune med et areal på 9 707 km² og i underkant av 3 000 innbyggere. Det er selvfølgelig ikke enkelt å oppnå effektivitet i sammenslåing med andre når man har en sånn geografi.

Norge er mangfoldig, og vi kommer til å ha forskjellige kommuner i framtiden også. Oppgavene er tilnærmet like i generalistkommunesystemet vårt, men de minste kommunene, med svakest næringsliv, må i større grad ta rollen som utviklingsagenter og -drivere i næringsssammenheng. Der næringslivet går av seg selv, kan kommunene konsentrere seg om sine primæroppgaver.

Kommunestruktur er et stadig tilbakevendende tema for debatt. Arbeiderpartiet ser behov for endring i strukturen, men det må være opp til kommunene selv å vurdere om de er i stand til å levere de tjenester de er forpliktet til overfor sine innbyggere. Den rød-grønne regjeringen mener at kommunesammenslåing skal være frivillig.

Vi har nå 47 kommuner i ROBEK, mot 116 da Erna

Solberg var kommunalminister. Det viser at kommunene har bra kontroll, selv om vi har hatt en formidabel vekst i kommuneøkonomien de siste åtte årene, samt svært høy aktivitet.

Å ha orden i økonomien er en forutsetning for at kommunene skal oppfylle sine forpliktelser. Kontroll på kommuneøkonomien gir handlingsrom og muligheter til å styrke næringsutviklingen og få til positive prosesser som kan føre til økt folketall eller opprettelse av nye arbeidsplasser.

Et av de områdene kommunene, både i byer og i Distrikt-Norge, bør ta tak i, er å stille boliger til disposisjon. Tilflytting uten botilbud er en umulighet. En aktiv boligpolitikk er et godt sosialdemokratisk virkemiddel for å styrke bosettingen.

Mange distriktskommuner har fått økt sitt folketall gjennom arbeidsinnvandring fra utlandet. Det er positivt, men det krever også at kommunene tar imot de nye innbyggerne på en god og skikkelig måte. Dersom de nye innbyggerne skal bli i kommunen, krever det aktiv integrering, arbeidsgivere som skjønner at de har et ekstra ansvar, og ikke minst lokalsamfunn som tar imot nyankomne med åpne armer.

Tiltaksssonen i Nord-Troms og Finnmark videreføres innenfor omtrent samme kostnadsramme. Det har vært et meget godt virkemiddel for å få økt utdanningsnivå over et bredt spekter, og jeg vil særlig framheve nedskrivning av studielån som et personrettet tiltak som beviselig har virket stimulerende og utjevne.

Finnmark har fortsatt et lavt utdanningsnivå, men tiltakene virker, og det går i positiv retning. Dette er et langsiktig arbeid, og jeg er glad for at regjeringen viderefører tiltaksssonen for Nord-Troms og Finnmark.

Gjermund Hagesæter (FrP) [13:34:53]: Eg synest dette har vore ein interessant debatt på mange måtar. Samtidig ser eg òg ein tendens, spesielt frå regjeringspartia, til å stakkarsleggjere Distrikts-Noreg. Det synest eg blir veldig feil. Det er det ingen grunn til. Faktum er at store delar av verdiskapinga som skjer i Noreg, skjer i Distrikts-Noreg. Det er altså ikkje berre olje, oljeservice, fisk og fiskeforedling og sånne ting som skjer i Distrikts-Noreg. Ein stor del av det som blir eksportert, blir produsert der, og det er allsidige arbeidsplassar, som har ein enorm spennvidde.

Lat oss ta f.eks. Moods of Norway. No er det enkelte som nærmast trur at det er kaffe latte-ungdomen i Oslo vest, Asker og Bærum som har utvikla den bedrifta, men det er det altså ikkje. Denne bedrifta blei utvikla i Sogn og Fjordane. Og denne bedrifta blei ikkje utvikla på grunn av regjeringa sin næringspolitikk, nei, det skjedde trass i regjeringa sin næringspolitikk. Dette var kreativ ungdom som hadde ein idé, og så var det desse forferdelege marknadskreftene, som Aksel Hagen snakka om, som har gjort at Moods of Norway har vakse. Kreative idear og marknadskrefter gjer at vi har fått Moods of Norway, som er ein suksessbedrift med ekstrem vekst, og som også no har butikkar rundt omkring i heile landet.

Og det er det som er poenget: at vi politikarar ikkje kan vedta kva som skal bli framtidens vekstnæringar. Framtidens

næringar blir skapte, dei blir ikkje vedtatt. Det vi kan gjere, og det vi må gjere, er å lage gode rammevilkår for at ein kan bu, leve og arbeide i heile landet.

Då er det mange ting som dessverre har gått feil veg i Noreg dei siste åra. Det eine er byråkrati- og skjemaveldet. Det har aldri vore fleire byråkratar i Noreg enn det er i dag. Eg såg nokre tal som viser at bedriftene – private bedrifter – bruker 60 mrd. kr per år på skjemaveldet. Og dette er ikkje, slik som Senterpartiet av og til får oss til å tru, EU-direktiv og EU-krav. Nei, 80–90 pst. av dette er nasjonale krav, og ikkje EU-krav.

I tillegg er sjølvsagt dette med infrastruktur viktig, både når det gjeld breiband, at ein kan kommunisere via Internett, og når det gjeld veg, som er endå viktigare. No har vi fått ein ny NTP, og der har Framstegspartiet lagt fram eit forslag om å bruke 45,5 mrd. meir per år til veg. Det er noko som heile Noreg får nytte godt av, spesielt Distrikts-Noreg. Veginvesteringar er, i tillegg til at det sikrar busetjing i heile landet, ekstremt lønnsamt.

Øyvind Halleraker var inne på dette med E39 og lønnsenda der, og der er det gjort berekningar av tidlegare Høgre-statsråd Victor Norman som viser at berre på streket mellom Bergen og Stavanger vil samfunnsnyttan vere på 10 mrd. kr per år – altså ein gevinst på 10 mrd. kr per år. Ved å investere litt over 20 mrd. vil ein altså få 10 mrd. i gevinst år etter år etter år, for all framtid. Victor Norman sette éin føresetnad, og det nemnte ikkje Øyvind Halleraker i farta, og det var at dette måtte byggjast utan bompengar, det måtte byggjast med statlege midlar. Det måtte byggjast utan bompengar på grunn av at bompengar hindra naturleg ferdsel, m.a. når det gjeld arbeidsmarknad, og det ville auke kostnadene for næringslivet med å transportere varer.

Så er det sjølvsagt dette med skattar og avgifter. Det må vi ha ned. Vi må ha betre skattevilkår. Lågare skattar og avgifter vil kome heile landet til gode, men først og fremst der verdiane blir skapte, og det er altså i Distrikts-Noreg.

Eirik Sivertsen (A) [13:40:06]: Distrikts- og regionalpolitikken er det – og det har det alltid vært – en viktig debatt om i Norge, for det berører noe grunnleggende hos oss. Det berører noen dimensjoner som engasjerer mange mennesker.

Men jeg er veldig glad for at vi i denne debatten også snakker om regioner, om at vi har forskjellige regioner med forskjellige forutsetninger, for Oslo-regionen er en region, østlandsområdet er en region, Vestlandet kan være en region – vi har mange ulike inndelinger for regionene.

Jeg er glad for at vi har en debatt om distrikts- og regionutfordringer som ikke er preget av et u-landsperspektiv – et behov for at noen skal hjelpe noen i en annen del av landet.

Så tror jeg at jeg har overvært en helt annen debatt enn representanten Hagesæter, for jeg finner ingen spor av den slags stakkarsliggjøring som han påsto preget debatten, særlig fra regjeringspartienes side. Dette må være noe som bare eksisterer inni representantens hode.

Det er fortsatt utfordringer, og vi har forskjellige utfordringer i de forskjellige regionene. I mitt hjemfylke,

Nordland, bodde det i 1962 138 000 mennesker, og i nasjonen Norge bodde det 3,5 millioner nordmenn. I 2013 passerte vi 5 millioner, men det bor fortsatt bare 236 000 mennesker i Nordland. Det betyr at en stadig mindre del av befolkningen bor, arbeider og lever i Nordland, og en stadig mindre del skaper verdier i Nordland. Denne typen sentralisering er en utfordring som vi også har i veldig mange andre fylker – både en sentralisering mot større byer og en sentralisering innen fylkene. Men det er ikke noe særnorsk fenomen, det er heller ikke noe spesielt nytt fenomen. Det er en utvikling som har skjedd i løpet av mange, mange hundre år. Folk har flyttet fra landsbygda og inn mot byene stort sett helt siden vi «oppfant» byene. Det er tvert imot et særnorsk fenomen at sentraliseringstendensten er svakere her enn f.eks. i resten av Europa. Den er også avtakende. Vi har sett en oppbremsing de senere årene.

Dette skjer ikke av seg selv, det er ikke noe markedet har fikset. Det er et uttrykk for at de politiske valgene vi gjør, har bidratt til å bremse den sentraliseringen. Som statsråden var inne på, bor det i Norge stort sett folk over hele landet, i motsetning til i f.eks. Nord-Sverige og Nord-Finland, der det i veldig stor grad er avfolket.

Mitt hjemfylke er rikt på naturressurser som vann, fisk, skog og mineraler. Vi har derfor de beste forutsetninger for å skape verdier og inntekter til landet – på samme måte som mange andre fylker har. I Nordland eksporterte virksomheter i 2011 for knapt 20 mrd. kr til utlandet – i all hovedsak til EØS-området – hvis vi holder skip, oljeplattformer og olje og gass utenfor.

Men hvis vi skal fortsette med dette, er vi helt avhengig av å ha arbeidskraft – hoder og hender – som kan utføre arbeidet, for det er der den store verdiskapingen ligger. For å få dette til må vi ha attraktive steder, interessante bosteder, slik at folk ønsker å fortsette å bo der. Det handler om å ha Bolyst-områder, og det handler om å ha attraktiv og nødvendig infrastruktur på plass.

Men vi må også ha kompetanse. Det å ha – og bygge opp – desentraliserte utdanningstilbud, også i deler av landet der utdanningsnivået er lavere enn andre steder, er et grunnlag for fortsatt å kunne realisere de mulighetene for verdiskaping som dette store landet byr på. Dette gjelder enten det dreier seg om mineraler eller om sjømat – som vi nettopp la fram en melding om – og som viser det store potensialet som er her med hensyn til nasjonens framtidige inntekter.

Jeg undrer meg over innleggene fra representanter fra Fremskrittspartiet, og fra Høyre, for jeg har hørt at man sier at det som blir gjort fra regjeringens side, ikke er godt nok. Hva er da svaret? Det er kort oppsummert: Vi skal bygge vei! Representanter fra Fremskrittspartiet har vært inne på det mange ganger, men de har ikke med ett ord nevnt havner eller farleder. Når du ser på norgeskartet, består det meste av landet av en kystlinje. Men havner og farleder skal det altså ikke investeres i. Ordet jernbane – som er utrolig viktig for å eksportere gods – er ikke nevnt. Flyruter, som er så avgjørende for et næringsliv som skal kunne konkurrere, er ikke nevnt. De svarene man har, er: Bygg vei, fjern fylkeskommunen, bort med skatter og avgifter, mer marked. Det er ingen nye svar her. Dette er gam-

meldags politikk, og den er ikke målrettet. Så hopper man fra Fremskrittspartiets side over grunnlaget for den høye verdiskapingen vi har, som nettopp er at vi har fått en arbeidsinnvandring. Ved at vi har fått tak i ny arbeidskraft, har vi den viktigste faktoren når det gjelder å skape eksportverdier. Dette vil Fremskrittspartiet avskaffe. Hvordan skal det da gå med distriktene?

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Heidi Greni (Sp) [13:45:34]: At vi tar hele landet i bruk, er et av Norges fremste fortrinn internasjonalt.

Det er mye skog, hav og fjell i Norge. Her finnes det ressurser som har blitt utvunnet og foredlet av de generasjonene som har befolket landet. Dyrket og dyrkbar jord utgjør bare 3 pst. av landarealet vårt. Likevel har vi landbruksbasert matproduksjon i hele landet, takket være en differensiert landbrukspolitikk.

Landbruket, skogsdrift, olje og energi, fiskeri og havbruk, mineralnæring og reiseliv tar alle utgangspunkt i utnyttelse av naturressursene i Distrikts-Norge. Disse næringene vil fortsette å ha stor betydning for utviklingen i distriktene – for bosetting og arbeidsplasser, enten i næringene selv eller som grunnlag for innovasjon og ny virksomhet.

Den differensierte arbeidsgiveravgiften som Senterpartiet og regjeringen lyktes med å gjeninnføre, er et særlig viktig distriktpolitisk virkemiddel. En fortsatt rød-grønn regjering vil garantere for at denne ordningen beholdes.

Mangel på risikokapital kan være en barriere mot ytterligere innovasjon, verdiskaping og større ringvirkninger i eksisterende virksomhet. Derfor er det viktig, særlig i distrikter der privat risikokapital kan være en mangelvare, at vi har gode rammebetingelser, et godt utbygd virkemiddelapparat og profesjonelle, offentlige aktører som kan bidra til å utløse mer bedriftsøkonomisk og samfunnsøkonomisk næringsutvikling. Innovasjon Norge og SIVA er viktige i denne sammenheng. Ikke minst har fylkeskommunene en viktig rolle. Offentlig innsats gjennom tilrettelegging, lån og tilskuddsordninger stimulerer også til mer privat medfinansiering. I særlig næringsvake områder er det et vesentlig poeng at Innovasjon Norge kan finansiere virksomheter som bare har et lokalt marked, eller at de kan akseptere større risiko enn de ellers ville gjort.

Mange steder i landet er det i innlandsområder vi finner de største utfordringene. Her finner vi regioner med mer tradisjonelle næringer som ikke på samme måten har tatt del i den sterke nasjonale veksten knyttet til petroleum, sjømat og sjøtransport. Det må satses på regional utvikling på bredt grunnlag, og det trengs ny giv innenfor de tradisjonelle næringene, som skognæring, treindustri og mineralnæring. Tiltakspakken for skognæringen, som regjeringen har lagt fram, vil være et viktig bidrag.

Den globale etterspørselen etter mineraler, og metall, er økende. Det er et godt grunnlag for mineralnæringen, som er en ny vekstnæring, og for nye arbeidsplasser i Distrikts-Norge. For Senterpartiet er det viktig at bergverksnæringen utvikles på en slik måte at hensynene til syssel-

setting, verdiskaping, lokal kompetanseutvikling og miljø blir ivaretatt. For å få fart i denne næringen har vi derfor foreslått å få på plass et statlig mineralselskap.

Aksel Hagen (SV) [13:49:04]: Jeg er fortsatt der jeg slapp sist – ved den vakre fylkeskommunen.

Det gode og uerstattelige med fylkeskommunen/det regionale nivået er at de er best på helhet og sammenhenger. Et knippe regionale statsorganer kan aldri spille en slik rolle, for det er og blir en sektorløsning, en deløsning, mens denne er best på forankring, både politisk og faglig. Dermed utgjør den et fotfeste i det regionale samfunn som er så viktig for regionalt utviklingsarbeid. Den er best egnet som møteplass – altså at sentral stat kommer ned, at kommuner kommer opp, og at regionale aktører – absolutt inkludert regionalt næringsliv – kommer inn fra sida. Så får du den gode utviklingsarenaen.

Når så partier vil fjerne den aktøren, denne arenaen, blir de mindre troverdige i sitt distriktpolitiske engasjement. Vi som ønsker å styrke det nivået – som ønsker en mer demokratisk og helhetlig regional utvikling – vil jo heller øke størrelsen på fylkeskommunen. Det gjelder både oppgaveportefølje – altså at flere oppgaver blir lagt til det nivået, ikke minst fra regional stat, som samferdsel – og det gjelder geografisk. Her holdt Kristelig Folkepartis Geir Jørgen Bekkevold et vakkert regioninnlegg tidligere i dag.

Det er interessant å sitte i kommunalkomiteen når en med ujamne mellomrom får besøk fra fylkeskommuner – ofte Høyre-styrte fylkeskommuner. Den politiske ledelsen i fylkeskommunen har to hovedbudskap. For det første er de glad i fylkeskommunen. Hovedbegrunnelsen for at de er glad i fylkeskommunen sin er at de nettopp vil drive regional utvikling og vil ha sterkere virkemidler knyttet til å spille den regionale utviklingsaktørrollen. Det er ikke nødvendig som krise- eller unntaksvirkemiddel i samfunnsutviklinga – nei, de ønsker at fylkeskommunen skal spille en generell rolle innenfor den norske samfunnsmodellen for å bidra til positiv samfunnsutvikling. Det er veldig interessant, men veldig klokt når fylkesordførere fra Høyre kommer med den meldinga til oss.

Så har jeg lyst til å slå et slag for en delaktivitet som jeg er opptatt av her, som er veldig viktig, nemlig det som går på forskning. Og da vil jeg slå et slag for forskning som breddeidrett. Jeg var her i plenumssalen da vi diskuterte forskingsmeldinga. Da var jeg veldig opptatt av fremragende forskning og forskning som også kunne såkalt konkurrere internasjonalt. Men hvis vi skal være troverdige på og satse på en samfunnsutvikling der vi virkelig tror at vi må legge kunnskap, forsknings- og utviklingsaktivitet i bunn, må vi ha en forsknings- og utviklingsaktivitet som har sitt utgangspunkt i og foregår utover i hele landskapet vårt, i hele Norge. Derfor trengs det forskning både som breddeidrett og som toppidrett.

Åge Starheim (FrP) [13:52:32]: Representanten Aksel Hagen påstår at Framstegspartiet ikkje har nokon distriktpolitikk og ikkje er interessert i distrikta.

Eg lurar på om representanten Aksel Hagen verkeleg sjølv trur på det han seier. Eg vil då vise til at det som

er avgjerande for at det skal bu folk i distrikta, er at det finst arbeidsplassar. Eg trudde at ein var klar over at ein ikkje berre kan leve av offentlege arbeidsplassar. Det må vere andre arbeidsplassar som gjev noko til samfunnet som samfunnet då kan bruke til å halde oppe det offentlege.

Då vil eg vise til det som kanskje er det aller viktigaste for at det skal vere arbeidsplassar i distrikta, og det er infrastruktur. Eg trudde at representanten Aksel Hagen var klar over kva som låg i våre forslag til infrastruktur.

Så høyrer eg at det vert sagt at det er totalt urealistisk å gjennomføre. Ja vel, dersom det er det, må også dei representantane som meiner det, forklare folk at det vert ingen betre infrastruktur i distrikta, for vi har ikkje råd til å investere. Er det noko vi har råd til å investere i, er det infrastruktur, for det gjev ei verdiskaping igjen til samfunnet som er enorm.

Så kan eg vise til kommuneøkonomi, eg kan vise til skattar og avgifter, som har vesentleg betydning også for at folk kan halde fram med å bu i distrikta. Eg vil vise til auka løyvingar til helse og omsorg, som gjer at folk kan få tenester – som igjen kan bety at dei kan bu i distrikta. Og eg vil vise til våre forslag – fleire forslag som går på å fjerne skjema – som også vil gjere det betre for dei som skal drive næringsverksemd ved at dei slepp å måtte tilsette egne folk til å fylle ut skjema for å rapportere tilbake igjen til sentrale myndigheiter.

Så vil eg også vise til at vi kan garantere for at den differensierte arbeidsgjevaravgifta skal halde fram. Det er det tverrpolitisk einigheit om, slik at det skal ikkje vere nokon tvil om det.

Så vil eg ta litt utgangspunkt i det som statsråden viste til når det gjeld at i dag sit fylkestinget i Sogn og Fjordane og skal vedta både det eine og det andre. Ja vel. Det har vore Arbeidarpartiet og Senterpartiet som har hatt reint fleirtal i Sogn og Fjordane fylkeskommune i snart ein mannsalder, og dei har hatt rikeleg anledning til å gjere dei nødvendige vedtaka som kunne ha vore til nytte for Sogn og Fjordane. Men det som ligg i planen for Sogn og Fjordane, er at alt skal vere som før. Vi skal vere småskala-samfunn i Sogn og Fjordane, og då vert det ikkje rare greiene.

Knut Storberget (A) [13:55:42]: Aller først har jeg lyst til å gi honnør til både statsråden og regjeringa for denne meldinga, for jeg mener at den er god, offensiv og også samtidig bidrar til å løfte frontene foran årets valg. Man kan vel etter mine begreper knapt se et område hvor det er klarere og tydeligere skillelinjer enn akkurat i distriktpolitikken. Det er så ualminnelig viktig at vi sikrer at det kan bo folk over hele landet. Det er viktig for livskvalitet, det er viktig for kriminalitetsbekjempelse, det er viktig for sosiale forhold – ja, det er viktig for folks velferd.

Jeg hørte med interesse på representanten Starheim, som i sitt innlegg nå viste til en rekke punkter i Framskrittspartiets politikk som skulle bidra til å opprettholde sysselsetting og bosetting. Men han hopper altså elegant bukk over det som kanskje er det aller, aller viktigste. Bare i mitt eget fylke, Hedmark, ser vi at for å kunne opprettholde de nærmere 15 000 arbeidsplassene vi har i jord- og

skogbruk, er vi helt avhengig av en offensiv politikk opp mot særlig jordbruket. Jeg la merke til at det ikke ble vist til Fremskrittspartiets jordbrukspolitik, men det er jo interessant å merke seg at man med Fremskrittspartiets budsjetter bare for Hedmark fylke per år ville oppleve at man drar ut 400 mill. kr. Det er klart at det ville spille vesentlig inn for å opprettholde arbeidsplasser og for å opprettholde den bosettinga vi har. Det syns jeg man må være ærlig nok til å innrømme og i hvert fall ha et alternativ opp mot et så alvorlig anslag mot distriktspolitikken som det Fremskrittspartiets jordbrukspolitik faktisk ville være. Så det å foreta den type kutt mener jeg ville koste oss dyrt med tanke på bosetting osv.

Så er jeg helt enig med representanten Greni når hun i sitt innlegg nå sist påpekte veldig sterkt de behovene vi har for i større grad å kunne løfte innlandet. Jeg mener at det er et av de store utfordringstrekkene vi ser, og som enhver framtidig regjering må kunne forholde seg til – delvis som et resultat, delvis ved å ha todeling av økonomi – men også det at man henger igjen på en god del parametre. Det har jeg bare lyst til å løfte fram i debatten. Jeg registrerer med glede at det er stor tilslutning til differensiert arbeidsgiveravgift. Der er det en jobb å gjøre for framtida, og regjeringa er i gang med det. Men jeg mener man nå bør se på muligheter for lemping i arbeidsgiveravgiften, særlig for deler av innlandet – Nord-Gudbrandsdalen, Nord-Østerdalen – som et ytterligere virkemiddel for å bidra til at man skaper flere arbeidsplasser og økt bosetting.

Olov Grøtting (Sp) [13:58:35]: Målet med distrikts- og regionalpolitikken er at vi skal opprettholde hovedtrekkene i bosettingspolitikken vår. Den er særnorsk. Den er slik fordi Det norske storting har villet at vi skulle ha slik spredt bosetting.

Senterpartiet ønsker å bruke de menneskelige og de naturgitte forutsetningene våre til størst mulig nasjonal verdiskaping, med ønske om at alle kan bosette seg der de ønsker. Denne valgfriheten står under press. Får vi en ny blå-blå regjering til høsten, er ikke dette lenger en selvfølge.

Representanten Starheim sa tidligere i dag det som Fremskrittspartiet har skrevet i sine merknader: Distriktsutviklingen er «feilslått». Det er «byer og regionsentre som skaper grunnlaget for befolkningen i distriktene». Dette er grunnleggende feil. Jeg har i mange år jobbet med regionale utviklingsoppgaver, så jeg vil snu på det og spørre: Hva er Oslo uten sitt omland? Hvor bor f.eks. de som jobber i Oslo? Bor ikke de i stor grad i Akershus, Vestfold og Østfold?

Det er viktig for distriktene at vi har sterke og gode regionsentre, men disse regionsentrene vil ikke ha noen betydning om de ikke har et sterkt omland. Uten det vil de miste både vekstkraft og betydning.

Fremskrittspartiet mener at en trenger kommunesammenslåing for å oppnå mer robuste kommuner. Alle de fire opposisjonspartiene går nå inn for sammenslåing med tvang. Høyres Gunnar Gundersen vil ha fire kommuner i Hedmark. Det betyr at den kommunen i nord, får et areal som er større enn Oslo, Akershus, Østfold og Vestfold fylker til sammen. Dette er ikke veien å gå.

Senterpartiet er for kommunesammenslåing der kommunene selv ønsker det. Det Høyre skisserer i Hedmark, betyr at man fjerner 300–400 lokale folkevalgte. Dette er personer som er genuint opptatt av og brenner for å utvikle lokalsamfunnet og legge til rette for næringsutvikling. De vil bli erstattet av flere byråkrater. Kommunereformen i Danmark viser at antallet byråkrater har økt. Ellers vil en ikke spare noen ting på å slå sammen disse kommunene. Det er tjenestene i kommunene som koster penger. Skal folk bo der de bor, må man ha skoler, barnehager og eldreomsorg. En skylder ofte på at de små kommunene ikke har gode nok tjenester. Kommunebareometeret er basert på KOSTRA-tall. I Hedmark er alle de fem øverste kommunene på denne listen småkommuner. Innbyggerundersøkelsen viser også at personer bosatt i små kommuner, er mer tilfreds med kommunale tjenester enn de som bor i store kommuner. Jeg vet at det finnes mye god kompetanse i småkommunene.

Distriktsmeldingen er god.

D a g T e r j e A n d e r s e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Ingrid Heggø (A) [14:01:57]: Noreg kan ikkje samanliknast med noko anna land i Europa. Det bur menneske overalt her i landet, og det er faktisk eit symbol på det norske.

Nøkkelen til framgang er arbeid – for den enkelte så vel som for heile samfunnet. Vi har høg verdiskaping fordi vi klarer å utnytta dei menneskelege og naturgitte ressursane til å skapa verdiar rundt om i heile landet vårt.

20 mill. kr til endå meir næringsretta kompetansebygging er eitt av tiltaka i 2013-budsjettet. Tiltaket set høgskular og kunnskapsinstitusjonar betre i stand til å levera kompetent arbeidskraft tilpassa behovet til det regionale næringslivet. Eg er heilt einig i at dette er viktige tiltak som bidreg til å styrkja næringsmiljøet og bedriftene, særleg i Distrikts-Noreg, og det vil vera eit godt supplement til dei eksisterande ordningane.

Midlane skal nyttast til å utvikla godt tilpassa, praksisnære og næringsretta tilbod i fagskulane, i høgare utdanning og i etter- og vidareutdanning. Innovasjon Norge arbeider i samarbeid med fylkeskommunane, SIVA, Noregs forskingsråd og næringslivet med å utvikla innhaldet i denne satsinga på næringsretta kompetansebygging.

Også ei ny nettbasert teneste, ein gründerportal, skal gjere det enklare for nyetablerte gründerar å finna relevant informasjon og raskt få svar på spørsmål. Løyvinga på 10 mill. kr er på plass, og tenesta vil sannsynlegvis vera klar til bruk før sommaren. Dette er bra.

Ein må også sjå satsinga i lys av andre tiltak for nyetablertarar, f.eks. styrking av ny innretning av etablerartilskotet, mentorordninga for unge og tilbodet mange gründerar har gjennom den auka satsinga på næringshagar og inkubatorar.

Vi ser i dag endringar i næringslivet, i arbeidslivet og i demografi. I denne samanhengen må vi ha med oss at vi finn store delar av det mest globaliserte og eksportretta næringslivet i relativt små bygderegionar. Etterspurnaden

etter kompetanse er stor, også i dei små og mellomstore byane.

Ein måte å styrkja rekrutteringa av arbeidskraft til næringslivet på, og samtidig spreia veksten til eit større omland, er å leggja til rette for auka samhandling mellom byane og områda omkring. Derfor er det bra at regjeringa har sett av 7,5 mill. kr på budsjettet for 2013 til eit utviklingsprogram for å styrkja nettopp utviklingskrafta til små og mellomstore byar.

Den raud-grøne regjeringa vil fortsetja med å føra ein aktiv og offensiv distrikts- og regionalpolitikk kombinert med ein framleis god og aktiv næringspolitikk, medrekna ein jordbrukspolitikk som gjer det mogleg med busetjing og matproduksjon over heile landet.

Statsråd Liv Signe Navarsete [14:05:09]: Fyrst vil eg svare litt betre på eit spørsmål om arbeidsinnvandring som eg fekk frå Kristeleg Folkeparti under replikkordvekslinga.

Då me arbeidde med arbeidsinnvandringsmeldinga, vart det vurdert å innføre ein modell med førehandsgodkjenning av bedrifter. For å få ei rask og effektiv rekruttering av kvalifisert arbeidskraft vart ikkje det grepet teke, men det vart innført ein enklare hurtigprosedyre kalla tidleg arbeidsstart. Sakshandsamingstida har gått dramatisk ned, for det betyr at arbeidsgivaren kan søkje løyve om opphald på vegner av arbeidstakaren. Arbeidstakaren kan reise inn i landet og starte arbeidet medan søknaden er til handsaming. Dette saman med nytt elektronisk saks-handsamingssystem har gjort at tida for sakshandsaming har gått ned, og klager på sakshandsamingstid har gått dramatisk ned. Dette var litt meir konkret om det.

Så avslører representanten Gjermund Hagesæter inkompetanse både når det gjeld Innovasjon Norge si betydning for næringsutviklinga i distrikta generelt, og når det gjeld utviklinga av Moods of Norway spesielt. Eg har fleire gonger høyrte Simen Staalnacke seie at hadde det ikkje vore for dei 160 000 kr som fylkeskommunen /Innovasjon Norge i si tid løyvde til ein ganske vill idé – då han vart presentert – hadde kanskje ikkje Moods of Norway vore der i dag. Sidan har Innovasjon Norge fleire gonger støtta Moods of Norway, og då Moods of Norway for ganske få månader sidan vart kåra til årets bedrift og fekk pris, takka dei Innovasjon Norge for den støtta – med omsyn til både kompetanse og ressursar – som dei hadde fått. Det er mange slike bedrifter rundt omkring i dette landet som ikkje hadde greidd utviklinga frå ein kanskje vill, kanskje spennande idé til det å verte ei bedrift som kan verte global på sikt – som Moods of Norway er i ferd med å verte.

Innovasjon Norge er kjempeviktig, SIVA er kjempeviktig, regionale forskingsfond for å auke kompetansen er kjempeviktig. Framstegspartiet skjønar det rett og slett ikkje, dei har ikkje skjont det.

Landbruket i landet vårt er utruleg viktig. Framstegspartiet vil rive dei viktigaste søylene unna landbrukspolitikken. Dei vil ta bort jordbruksavtalesystemet, dei vil ta bort importtollen og dei vil svekkje samvirkemodellen. Landbrukspolitikken er, saman med skogbruket og dei

marine næringane, viktige berebjelkar – rygggrad – i det norske næringslivet i distrikta.

Unnskyld, eg må få lov til å seie at Framstegspartiet rett og slett ikkje har skjont det.

Heidi Greni (Sp) [14:08:19]: Når jeg hører på debatten her i dag, er det tydeligvis ikke bare veien videre vi er uenige om. Jeg tror vi også er veldig uenige om virkelighetsforståelsen.

Når Fremskrittspartiet slår fast at vi har en helt feilslått distriktspolitikk, kan de umulig ha ferdes i det samme landet som meg, og de kan umulig ha lest samme meldingen som jeg har lest. De påstår at distriktene er avfolket, og at det kun er de store byene og tettstedene som er liv laga. Av og til kan man lure på om de har tatt feil ved grensen og tatt seg en tur til Sverige.

Hvis man leser statistikken i meldingen, er det helt tydelig at flyttestrømmen og sentraliseringen har bremsert opp. Befolkningsøkningen i pressområdene i dag kommer stort sett av fødselsoverskudd og tilflytting fra utlandet.

Aldri har innbyggerne i Norge vært så fornøyde som i dag. Innbyggerundersøkelsen viser at tilfredsheten i Norge er større en den noen gang har vært. Jeg skal slutte å lete med lys og lykte i innstillingen etter Fremskrittspartiets virkemidler i region- og distriktspolitikken, for det slo representanten Starheim tydelig fast at de ikke hadde. Det skulle de finne sammen med sine regjeringskamerater hvis det ble en blå-blå regjering. Når regjeringskameratene heller ikke har noen endringsforslag og andre virkemidler, lurer jeg på hvor de skal finne dem, og hvor god tid de egentlig har til å lete. Det eneste som er av endringsforslag her i dag, er fra Venstre, og der er jo forslaget faktisk mer av det vi har. Det er ikke virkemiddelet SIVA det er noe galt med, men det er uenighet om størrelsen, om det skal styrkes eller ikke. Noen ønsker mer av det vi har, mens andre påstår at det vi har er helt feilslått.

Jeg skal være enig med Fremskrittspartiet i én ting: Infrastruktur er viktig. Infrastruktur er noe av det viktigste for å skape større arbeidsmarkedsregioner, både i pressområder og ellers i landet. Men infrastruktur er viktig i hele landet. Intercitytriangelet i Trøndelag, rundt Trondheim, er like viktig som intercitytriangelet rundt Oslo. Derfor har vi en ambisiøs Nasjonal transportplan som svarer på dette. Vi har en Nasjonal transportplan som gjør at man kan ha næringsutvikling i hele landet. Vi har en Nasjonal transportplan som sørger for at man kan bygge veier og jernbane i hele landet, der ressursene er.

Når det gjelder finansiering av infrastruktur på den blå-blå siden, kan man begynne å lure på hvordan den skal se ut. Fremskrittspartiet har jo stilt ultimatum, at bompengefinansiering er uaktuelt. Gjermund Hagesæter påsto at bompenger var til hinder for naturlig ferdsel. I Trøndelag har vi funnet opp bompengebrikken.

Presidenten: Åge Starheim har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Åge Starheim (FrP) [14:11:41]: Det er forunderleg å registrere at det også frå representanten Heidi Greni vert påstått at vi ikkje har nokon distriktspolitikk. Når vi gong på gong på stort sett alle område blir skulda for å vilje bruke altfor mykje pengar på alt mogleg, er det forunderleg å registrere at vi blir skulda for ikkje å ha nokon som helst politikk.

Når det gjeld jordbruk, ville representanten Storberget ikkje vite av at vi fekk makt til å kunne gjere noko med det. Viss ikkje vi får makt no ved dette valet, kan det hende at det nesten ikkje er bønder igjen når vi på eit tidspunkt kjem til makta, fordi politikken til den noverande regjeringa har resultert i ein dramatisk nedgang i talet på bønder.

Når det gjeld by og land – regionar – var det nettopp det eg påpeikte: Dette vil medføre større bu- og arbeidsområde, som er heilt avgjerande for at ein skal kunne bu på desse stadene.

Eg har òg lyst til å seie kva for forslag frå Venstre vi vil stemme for. Det er forslagene nr. 1, nr. 3, nr. 4 og nr. 7.

Gunnar Gundersen (H) [14:12:57]: Jeg ble avlagt en visitt av representanten Olov Grøtting, og da kunne jeg ikke unnlate å svare på det.

Ja, jeg vil ha større kommuner. I Hedmark har vi en ganske godt tilpasset struktur med klare regionsentre. Jeg vil ha en kommunereform først og fremst for at kommunene skal kunne tiltrekke seg nok kompetanse til å forvalte akkurat de arealene man faktisk må forvalte i Hedmark, og ikke minst for å ha nok kompetanse til å motstå den statlige overstyringen vi nå ser en senterpartiregjering stå for i en rekke sammenhenger. Det siste grelle eksemplet er Rondane-Sølenkletten-planen, der fjorten kommuner og to fylkeskommuner hadde jobbet i tre–fire år med en regionalplan, og hvor miljøvernbyråkratiet bare setter seg ned, setter et kryss over hele greia og overstyret. Det er helt utrolig at Senterpartiet går med på det. Det er ganske ramsalt kritikk fra fylkesrådslederne til departementet rundt akkurat den prosessen.

Så til Storberget som nevner jord og skog. Ja, jord og skog og næringsmiddelindustri og alt som avledes av det, er viktig for Hedmark. Det er vi helt enige om, men er det noe erfaringen nå burde begynne å fortelle oss, er det at vi har regulert hele næringsgrunnlaget i hjel. Det finnes snart ikke optimisme igjen, og det mener jeg er det mest kritiske ved den måten man håndterer dette på. Jeg tror vi kan skape helt andre forutsetninger.

Vi ser det på den skogpakken som regjeringen nå har fremmet. De kaller det krisepakke, men det er ikke ett tiltak som virker før til neste år. Det er ganske utrolig at man møter dette med å skape forventninger om noe som skal komme til neste år. Det går på enkle transporttiltak og sånne ting, og der har Høyre kommet med atskillig mer ambisiøse tiltak og presser på for å få konkurransenkning også inn i byråkratiet. Men vi kommer nå med en del bevilgninger som gjør at denne pakken er mye mer målrettet mot de utfordringene man faktisk står overfor.

Jeg tror den overordnede diskusjonen bør gå på at Hedmark faktisk er Arbeiderpartiets utstillingsvindu. Her har man styrt enerådende i to generasjoner, og dessverre – jeg

vil si dessverre – ligger vi på topp av de fleste gale statistikker. Det er et faktum, og det viser jo at man til de grader trenger nytenkning. Jeg tror man er inne på mange gode tiltak, bl.a. dette med arbeidsgiveravgift, og fra Finnmark kunne man kanskje tatt ideen om å ettergi litt studielån for å tiltrekke seg kompetanse. Men det er ingen tvil om at den grunnleggende måten vi regulerer samfunnet på, har truffet Hedmark ganske hardt, og jeg står godt inne for all den nytenkningen som Høyre står for her. Kanskje burde man i regjeringspartiene kommet til den erkjennelse at man også kan tenke litt nytt.

Gjermund Hagesæter (FrP) [14:16:14]: Ifølge kommunalministeren har eg på talarstolen avslørt min inkompetanse – det høyrest ille ut. Eg veit ikkje kven som er kompetent og inkompetent her, men eg må i alle fall konstatere at sidan Liv Signe Navarsete inntok regjeringslokala for åtte år sidan, har det skjedd ei enorm sentralisering i Noreg, trass i at Senterpartiet seier dei jobbar for det motsette.

Politikk er meir enn fagre ord. Det er handling, og det handlar om å lage ein resultatretta politikk. Viss Senterpartiet har gått inn i regjeringa for å stanse sentraliseringsstraumen, bør kommunalministeren sjå på om dei verkeimidla som Senterpartiet brukar, er gode og om dei passar inn i 2013.

Det blei også sagt noko om Innovasjon Norge og Moods of Norway og mitt poeng om at det ikkje var på grunn av, men trass i regjeringas politikk at dei har slik suksess. Det står eg framleis fast ved. Det er ikkje regjeringa som har staka ut at det skal vere den type verksemd i Sogn og Fjordane. Av kommunalministeren får eg nærmast inntrykk av at det berre er landbruket som det er noko fart i, og som er viktig i Sogn og Fjordane. Andre ting er nærmast mindre viktig.

Framstegspartiet har også tru på Innovasjon Norge, men det er ikkje alle løyvingane vi har tru på. Akkurat det som Moods of Norway fekk i starten – 160 000 kr som ein oppstart, såkalla såkornmidlar – er jo nettopp det som Framstegspartiet har tatt til orde for mange gonger. Vi har riktignok ikkje så mykje Innovasjon Norge-pengar som regjeringspartia, og det kan derfor godt hende at det hadde blitt nokre færre frisørsalongar med Innovasjon Norge-midlar. Det kan også godt hende det hadde blitt nokre færre dørfabrikkar – dørfabrikkar som konkurrerer ut andre dørfabrikkar. Vi har mange eksempel på Innovasjon Norge-pengar som blir brukte ufornuftig. Såkornmidlar har Framstegspartiet tru på, og vi synest det er veldig bra at også Moods of Norway fekk den startløyvinga som gjorde at dei kunne utvikle seg.

Framstegspartiet har rett og slett skjønt det. Vi har ein annan politikk, og forhåpentlegvis kjem vi til makta til hausten. Då skal vi vise at vår politikk – i motsetning til Senterpartiets politikk – verkar.

Aksel Hagen (SV) [14:19:17]: Den viktigste merkna-den i en innstilling til en stortingsmelding er ofte den første – den generelle merkna-den. Her understreker Framskrittspartiet at de vil ha mer marked, de vil ha mer «folks

frie valg», at det er nøye sammenheng mellom urbanisering og produktivitetsøkning – da er stikkordet byer – og så stopper det der. Ut fra dette ser det ut til at de ønsker mer å abdisere distriktpolitisk enn å satse på dette feltet.

Da er det merkelig at en senere i debatten blir veldig sår når vi fra den rød-grønne sida nettopp påpeker at Fremskrittspartiet her har ført opp – i den generelle merkningen som de gir innledningsvis – at dette er et felt som blir gitt for mye oppmerksomhet i den politiske debatten og i virkemiddelbruken. Og det er vel en grunn til at ingen av Fremskrittspartiets potensielle regjeringspartnere slutter seg til den generelle merkningen som dette partiet har innledningsvis?

Heidi Greni (Sp) [14:20:32]: Jeg tror ikke jeg ordla meg slik at jeg sa at Fremskrittspartiet ikke har noen distriktpolitikk, jeg tror jeg sa at de ikke har noen virkemidler, og jeg tror til og med at representanten Starheim selv stadfestet i sitt innlegg at de ikke har noen virkemidler – men det skulle de finne sammen med sine eventuelle regjeringsskammerater.

Men de har jo en ganske klar politikk for hva som skal skje med Distrikts-Norge: De skal bygge ned landbruket. De skal fjerne småkommunetilskuddet, slik at distriktskommunene ikke blir satt i stand til å levere likeverdige tjenester til sine innbyggere. De skal sørge for at vei- og infrastrukturbyggingen foregår «der folk bor», som Siv Jensen sa en gang, altså rundt Oslo-gryta, og hvis det å la være å bygge ut i distriktene der naturressursene er, skal stoppe sentraliseringen til Oslo, så blir jeg veldig forundret. Så egentlig er det jo ganske naturlig at de ikke har en distriktpolitikk, for de legger jo egentlig opp til at distriktene skal bli avfolket, og da er det kanskje ikke nødvendig å ha en slik politikk.

Når det gjelder Høyres satsing i Distrikts-Norge, er jo svaret kommunestruktur, og fordeling av midler fra de fattige kommunene til de rike kommunene. Og når vi snakker om fordeling fra distriktskommunene: De aller, aller fleste kommuner i Norge er vel distriktskommuner. Trondheim kommune er jo ikke akkurat noen liten småkommune, men de vil tape 35 mill. kr på opplegget til Høyre når det gjelder skattefordelingen.

Og så skal kommunestruktur løse alle utfordringer. Blir det kortere vei mellom oss i Holtdalen og nabokommunen hvis vi slår oss sammen, blir det billigere å levere kommunale tjenester, og blir det enklere for oss å drive næringsutvikling hvis vi fjerner de midlene som kommunene har til næringsutvikling? Fremskrittspartiet tegnet i forkant av landsmøtet et interessant kommunekart. For Sør-Trøndelag tegnet de et kommunekart der Holtdalen, Røros, Tydal og Selbu skulle være én kommune. Det er jo litt interessant når representanter fra fylket som er stortingskandidater, tegner et kommunekart med to forskjellige dalfører som ikke har tverrforbindelse, to forskjellige dalfører som hver for seg er like store som Vestfold fylke. Disse skal da få en veldig effektiv kommunal drift og en felles arbeidsmarkedsregion uten at de har infrastruktur og forbindelse. Det ville blitt en interessant kommune å drive, og jeg er veldig spent på hvor de har tenkt å slå hull og lage tun-

nel, iallfall mellom Neadalen og Gauldalen, for det ville jo være en forutsetning for at den kommunesammenslåingen skulle gi noen gevinst for næringsutvikling eller annet.

Øyvind Halleraker (H) [14:23:51]: Heidi Greni hadde nettopp en liten repetisjon av et regnestykke om skattefordeling og inntektsfordeling til kommunene som vi har tilbakevist mange ganger, så det skal jeg ikke bruke mer tid på i dag.

Men hun hadde også et spørsmål om hvorfor vi ikke har lagt fram forslag – Høyre har ikke lagt fram forslag i noen retning når det gjelder distriktpolitikken. Da tror jeg hun hørte veldig dårlig etter under mitt innlegg. Men jeg kan repetere litt: Høyre har lagt fram forslag om en helt ny transportpolitikk for Norge, vi har lagt fram en ny politikk for norsk landbruk og skogbruk, vi har lagt fram en ny arbeidsinnvandringspolitikk, vi har varslet en helt ny kommunereform, vi har et annet og bedre skatte- og avgiftssystem som ikke rammer små og familieeide bedrifter i Distrikts-Norge, og vi har også varslet en politikk for en helt annen praktisering av plan- og bygningsloven og ikke minst av innsigelsesinstituttet. Listen kunne vært gjort ganske mye lengre.

Men dette er altså en melding fra *denne* regjeringen, og denne meldingen får denne regjeringen stå for, og så skal vi melde inn våre saker på de områder hvor vi mener dette er viktig også for distriktene.

Jeg tror nok at velgerne har merket seg resultatet av denne politikken. Jeg har faktisk en ganske bestemt oppfatning av at velgerne også har merket seg alternativene. Det viser iallfall oppslutningen. Så sannheten er nok den at velgerne har oppdaget at distriktene er blitt svekket under den rød-grønne regjeringen. Derfor er det på høy tid med nye ideer, nye løsninger i distriktpolitikken, og det skal vi forhåpentligvis få til høsten.

Helge Andre Njåstad (FrP) [14:25:52]: Når statsråden og andre fra Senterpartiet snakka om at Framstegspartiet mangla distriktpolitikk – eller iallfall hadde ein dårlig distriktpolitikk – så klarte eg ikkje dy meg for å teikna meg til eit lite innlegg.

For som statsråden veit, har ho vore på besøk i ein av dei sterkaste Framstegsparti-kommunane, nettopp for å sjå på eit distriktpolitisk initiativ som er tatt lokalt, nemleg å auka folketalet på ei lita øy. Dette er eit prosjekt som er prega av optimisme, og som har auka folketalet frå 50 til 60 på nokre få år, auka elevtalet i skulen frå 6 til 10. Dette er resultatet av at ein er kreativ, og at ein skapar ein god distriktpolitikk, nettopp med initiativ frå Framstegspartiet ilag med Senterpartiet lokalt. Så me har ein distriktpolitikk når me er i posisjon lokalt, og den skal me òg ta med oss inn i posisjon sentralt.

Men når det gjeld distriktpolitikk, er det ein ting me ute i distriktet er bekymra for, og det er samferdsel og kommunikasjon. Fylkeskommunen fekk ei gåve frå denne salen i 2010, ved at ein fekk overta ansvaret for riksvegane i landet, og me fekk òg overført ansvaret for riksvegferjene, som no er fylkesvegferjer. Eg har registrert at nokon har snakka om veg i dag, men ingen har snakka om ferjer.

Dette er ei bekymring som er stor for oss ute i distriktet, for er det noko som er viktig for dei som bur i distriktet, er det å koma seg inn til sentrale strøk av og til og å koma seg raskt heim igjen. Og då er me bekymra over det materiellet som ble stilt til rådighet. Det var jo staten som hadde ute på anbod ei ferjepakke, og då fylkeskommunen overtok, så overtok ein allereie inngåtte avtalar – med eit materiell som er altfor gammalt og altfor dårleg. Eg undrar meg litt over kvifor ein skal stilla strengare krav til å transportera oljerør i Nordsjøen enn til å transportera folk ute i distriktet.

No skal fylkeskommunane snart gå i gang med nye anbudsrundar, og viss ein ikkje stiller økonomiske midlar til rådighet frå denne salen, så vil ikkje fylkeskommunen kunna stilla krav om nybygg – og det er noko ein verkeleg treng for at det skal vera leveleg for folk å bu i distriktet og skapa arbeidsplassar i distriktet. Så det er viktig at regjeringa og Stortinget merkar seg at skal fylkeskommunane kunna levera nybygg – noko som er nødvendig innanfor ferjesektoren – er ein nøydd til å stilla midlar til rådighet. For den standarden som ein overtok frå staten, er ikkje god nok for å driva god distriktspolitikk og driva næringsutvikling i distrikta.

Knut Storberget (A) [14:28:30]: Det var representantene Gundersen og Starheim som fikk meg til å ta ordet igjen.

Det er underlig å høre at det fra representanten Starheims side blir påpekt at hvis en ikke nå får overta regjeringsmakt, vil det ikke være en bonde igjen i landet. Og når jeg hører representanten Gundersen: Dette er en beskrivelse av innlandet der vi nærmest scorer lavest på alle mulige samfunnsmessige parametre og hvor alt har gått i gal retning. Jeg har to ting å si til dette: For det første mener jeg at beskrivelsen er veldig gal, og det vil gi et utrolig galt grunnlag for å skape den politikken som nettopp regjeringa har pekt på, for å skape enda mer bosetting, enda mer drift bl.a. ute i innlandsfylkene.

Men det er også underlig å tenke på at med en slik beskrivelse av faktum – hvor man nærmest gir en beskrivelse av at bonden er i ferd med å forsvinne ut av det norske landskap – så er svaret fra Fremskrittspartiet at man kanskje skal ta bort et av de aller viktigste virkemidlene vi har, nemlig jordbruksavtalen, og kutte så dramatisk som det er blitt foreslått de siste årene. Ja, selv Høyres kutt på over 1 mrd. kr – eller Fremskrittspartiets på 5 mrd. kr – betyr altså en vesentlig kapitalflukt fra de fylkene som i dag sliter, og dette er ikke en engangsforeteelse, men noe som vil skje fra år til år.

Som jeg sa i innlegget mitt, er det sånn at hvis man skulle legge Fremskrittspartiets forslag til jordbruksavtale til grunn, vil det bare for Hedmarks del innebære en tapping med henimot 400 mill. kr hvert år. Da er man langt borte fra debatten om regulering, da er vi langt borte fra debatten om å slippe bonden fri, som man ynder å kalle det.

Dette vil bety et dramatisk anslag mot veldig mange bønder – og ikke bare bønder, men også mye av den næringskjeden som er knyttet til landbrukets aktiviteter. Bare i Hedmark er dette henimot 14 000–15 000 arbeidsplasser, og jeg syns at før man begir seg inn i retorikken og

de store høyder, inn mot reguleringssamfunn og dets like, må man i hvert fall stå til ansvar for denne typen politiske forslag. Det vil være en unnlattessynd fra oss inn mot en valgkamp ikke å påpeke at her går en av de aller, aller viktigste skillelinjene i distriktspolitikken, og det bør velgerne bli gjort tydelig oppmerksom på.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Olov Grøtting (Sp) [14:31:33]: Distrikts- og regionalmeldingen Ta heile Noreg i bruk er god. Det som opposisjonspartiene har sagt her i dag, viser at om det skulle bli en ny blå-blå regjering til høsten, får vi en helt annen politikk. Jeg håper inderlig at vi slipper det, for Senterpartiet vil også i årene framover ta hele landet i bruk.

Høyre mener at en må slå sammen kommuner for å få større kompetansemiljøer som kan ta flere krevende oppgaver. De ønsker å fjerne et nivå, fylkeskommunen, ved å øke størrelsen på kommunene. Med Høyres kommunekart blir de kommunene så store at det vil bli veldig langt mellom den enkelte innbygger og kommunenivå. Og kompetanse har vi i de små kommunene, mye ved hjelp av samarbeid. Jeg viste i stad til de gode resultatene småkommuner har.

Når det gjelder Rondane-Sønkleppen-planen, som representanten Gundersen dro opp, er det fylkesmannsnivået som satte ned foten i den planen, og som ikke aksepterte de gode demokratiske prosessene som hadde foregått. Slik Høyre tegner kommunekartet, og fjerner fylkeskommunen, vil vi få et enda sterkere statlig nivå og dårligere demokratiske lokale prosesser.

Landbruket og videreforedlingsindustrien er de viktigste næringene i Distrikts-Norge. I Hedmark utgjør det 14 000 arbeidsplasser. I årets jordbruksoppgjør fikk bondene et velfortjent løft – et første skritt på veien mot å tette lønnsgapet til andre grupper. Det var utrolig viktig. Det var nesten komisk – iallfall underlig, som representanten Storberget sa – å høre representanten Starheim fra Fremskrittspartiet beskrive det slik at de skal redde landbruket bare de kommer til makten. De ønsker å kutte netto over 5 mrd. kr i året til landbruket, fjerne prosenttollen – som er helt avgjørende for å kunne øke prisene – og fjerne det veldig viktige avtaleinstituttet.

Jeg håper og tror virkelig at Bondetinget, som i disse dager er samlet i Loen, skjønner alvoret – det vet jeg at de gjør også – og mobiliserer fram mot valget for å redde den viktige distriktsnæringen som landbruket er.

Statsråd Liv Signe Navarsete [14:34:26]: Dei siste åra har me sett at rekordmange kommunar har vektst i folketalet. I den grad det er ein temperaturmål på om politikken er vellukka eller ikkje, må me seie at me har den mest vellukka distriktspolitikken i nyare tid. Me må veldig langt tilbake for å finne eit tidspunkt der det har vore like stor vektst.

Den veksten kjem av vektst i talet på arbeidsplassar. Det er tilflytting frå innland, men òg mykje frå utland, arbeidsinnvandring – som eg ikkje er heilt sikker på om Fram-

stegspartiet jublar over – men det betyr at ein greier å skaffe den kompetansen ein treng inn til viktige næringar i landet vårt, òg i distriktskommunar.

Så er det nokon som slit, ikkje minst fordi sentralisering frå tidlegare tider slår ut i eit fødselsunderskot som ikkje alle greier å kompensere med tilflytting. Men tilflytting, innvandring – både flyktningar som kjem til landet vårt og får opphald, og arbeidsinnvandring – vert kjempeviktig i tida framover, ikkje minst for distriktskommunar.

Så til om det er regjeringa som bestemmer kva næringsliv Sogn og Fjordane eller andre fylke skal ha: Nei, sjølv sagt ikkje. Regjeringa legg til rette rammer som gjer det mogleg for initiativrike folk, som gründerane av Moods of Norway, å ta tak og realisere sine idear og gjere dei om til varige arbeidsplassar. Moods of Norway har fått støtte av Innovasjon Norge fleire gonger, ikkje berre dei 160 000 kr som dei fekk som startkapital, og som var viktig, men òg vidare utover. Både kompetansen ein gir i Innovasjon Norge, og dei midlane dei rår over, er viktige, men ikkje minst kompetansen. Det å vere ein sparringpartnar, det å kunne vere med og drive utvikling framover, er viktig.

Eg held fast på det som òg fleire har sagt frå denne talarstolen i dag: Framstegspartiet har ingen politikk for distrikta. Sjølv om eg er heilt klar på at representanten Njåstad var og er ein god ordførar, som saman med Senterpartiet gjer mykje bra i sin kommune, vil eg seie at det er unntaket som bekreftar regelen. Merknaden frå Framstegspartiet i denne saka seier tydeleg at ein vil satse i byane. Ein vil slå saman kommunar, ein vil leggje ned småkommunar, ein vil overføre ca. 1 mrd. kr frå småkommunetilskotet til større kommunar. Tydelegare kan det kanskje ikkje seiast at ein ikkje har tru på den aktiviteten som skjer i distriktskommunar i dette landet.

Eg er òg veldig bekymra, ikkje minst når det gjeld mitt heimfylke, når me legg ned regionale forskingsfond. Då stiller eg spørsmålet: Kva med høgskulane, kva med dei regionale høgskulane, når ein seier at det regionale fokuset (presidenten klubber) og regional ressursallokering (presidenten klubber igjen) ikkje ...

Presidenten: Da er taletiden oppbrukt.

Eirik Sivertsen (A) [14:37:47]: Det var innlegget til representanten Halleraker som fikk meg til å ta ordet igjen, for representanten hevder at Høyre gjentatte ganger har tilbakevist regnestykker over konsekvensene av Høyres opplegg for kommuneøkonomien. Det er etter min oppfatning helt feil, for det Høyre har gjort, har bare vært å si at nei, dette er ikke konsekvensene. Man har ikke tilbakevist det på noen som helst måte. Dette har vi nå diskutert i snart tre år, og vi har fortsatt ikke sett noen andre tall fra Høyre. De sier bare at de tallene vi legger fram, de forutsetningene som er lagt inn, er feil.

Det handler om konsekvensene av at man skal ha mindre utjevning av skatteinntektene. Det vil være dramatisk for ca. 350 kommuner her i landet, som vil tape på det. Det er de rikeste kommunene som vil tjene på det. Å tilbakeføre selskapsskatten har vært politikk fra Høyre, og er foreslått i Stortinget gjentatte ganger. Det vil føre til

store svingninger, uforutsigbarhet i kommuneøkonomien, og igjen er det de rikeste kommunene, med det bredeste næringsgrunnlaget, som i hovedsak vil tjene på det.

I tillegg har Høyre foreslått å kutte i de regionale utviklingsmidlene, et av de mest direkte og effektive virkemidlene vi har for å få fram ny virksomhet over hele landet. Det vil Høyre ta bort.

Representanten Storberget har redegjort for landbrukspolitikken og konsekvensene av den. Det vil også ramme de samme. For dem som har et smalere næringsgrunnlag, som har et tynt befolkningsgrunnlag, vil dette være en dramatisk politikk.

I gjentatte debatter i Stortinget hører jeg Høyres representanter vise til sin helhetlige kommunereform. Jeg lurer på: Når skal vi få vite hva denne kommunereformen faktisk består i? Vi fikk den ikke i debatten om forholdet mellom kommune og stat som vi behandlet i denne sal i fjor. Vi får den ikke i forbindelse med denne regionmeldingen, og vi får den ikke – så langt jeg har klart å oppfatte – når det gjelder debatten om kommuneproposisjonen. Når skal vi få vite hva Høyres store, altomfattende kommunereform faktisk innebærer? Er det en overraskelse man skal servere velgerne den 10. september? Hva det faktisk innebærer, burde Høyre avklare hvis man oppfatter seg selv som et ansvarlig parti.

Så er jeg enig i statsrådets analyse av Fremskrittspartiets forhold til distriktene. Nei, man har ingen politikk for distriktene, men man har en politikk som vil ha store konsekvenser for distriktene – og i negativ betydning.

En av de utfordringene vi har i dette landet, er å ha tilgang på kompetent arbeidskraft. Vi har historisk høy arbeidsinnvandring. Det har vært veldig viktig for å dempe den utflyttingen og nedgangen i folketallet som har vært i mange distrikter. Det er noe som Fremskrittspartiet vil svekke muligheten for. Det vil være dramatisk for de kommunene som er avhengige av utenlandsk arbeidskraft for å kunne ha lønnsomme arbeidsplasser.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:40:59]: Distriktspolitikk betyr å korrigere markedskreftene til fordel for periferien. Det betyr å skape økonomi gjennom lovverk og økonomiske ordninger som gir rammebetingelser for et lønnsomt næringsliv i distriktene. Det er store utfordringer på dette området. Det er store utfordringer med at ungdom skal finne det interessant å bo og virke ute i distriktene. For Senterpartiet, som har desentralisering som sitt merke, er det en av våre mest krevende oppgaver.

Rammebetingelsene knyttet til samferdsel: Det er diskusjon her om OPS. OPS er fattige lands finansiering av veier. Det er mindre konkurranse, for det er bare tilpasset de største entreprenørene som har god finansiell tilknytning. Det er ikke noe godt alternativ for et bredt, allsidig entreprenørmiljø i Norge.

Høyre legger til rette for at man skal ha mer nytte-kostnadsvurderinger i transportinvesteringene, altså nedprioritere veiene ytterligere der hvor det bor lite folk. Det er noe som folk i distriktene merker seg.

Høyre snakker om jordbrukspolitikken. Jordbrukspolitikk er politikk for bruk av jord. Når Høyre går inn for at

en skal ha et svakere tollvern, blir det lavere priser og enda større avhengighet av statsbudsjettet. Forstå det den som vil – og som snakker om at man gjennom den politikken skal få til frie gårdbrukere.

Høyre snakker om å endre kommunestrukturen. Vi har en rekke kommuner i Norge som blir drevet aldeles ypperlig. Det er effektive og oversiktlige forhold, det er godt helsevesen, og det gjøres et så godt forebyggende arbeid at det er et forbilde for mange byer og tettsteder. Nei, spørsmålet om endring av kommunestruktur er et spørsmål om sentralisering av makt. Det er det som ligger bak, men det blir sjeldent sagt.

Distriktenes største trussel er Høyre – gjennom sin sterke, ideologiske tradisjon om å sentralisere. De er best på sentralisering enten det gjelder arbeid, folk eller kapital. Vi har imidlertid et problem nå, og det er at Høyre viker unna for å fortelle sin historie. Høyre viker unna for å fortelle sin historie, og den historien er: Høyre setter pris på sentralisering.

Presidenten: Representanten Gjermund Hagesæter har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Gjermund Hagesæter (FrP) [14:43:48]: Framstegspartiet har ein distriktspolitikk – vi har ein veldig god distriktspolitikk. Men i motsetning til regjeringspartia har vi ikkje ein distriktspolitikk som byggjer på at ein skal stakarsleggjere distrikta – det er det absolutt ingen grunn til. Store delar av verdiskapinga og eksporten frå Noreg skjer i distrikta. Derfor er vår politikk at ein skal gi betre rammevilkår, byggje infrastruktur – båthamner, vegar, breiband, jernbane og generelle verkemiddel – og i tillegg avbyråkratisere og gi dei sjølvråderett til å styre seg sjølve. Det vil vere gode distriktsverkemiddel.

Så er Lundteigen inne på dette med lønsame veginvesteringar. Vel, den mest lønsame veginvesteringa er faktisk E39, som bind distrikta på Vestlandet saman.

Presidenten: Representanten Øyvind Halleraker har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Mye tyder på at debatten er i ferd med å gå mot slutten.

Øyvind Halleraker (H) [14:45:06]: Det var Sivertsen som gjorde det nødvendig å ta en liten merknad.

Han glemmer hele forutsetningen for Høyres skatteforslag, nemlig å stimulere til økte inntekter og økt aktivitet i Kommune-Norge. I sin selvgodhet glemte han også å analysere dagens situasjon. Hvorfor er kommunenes gjeldsbyrde så stor, og hvorfor har den økt så enormt de siste årene? Hvorfor har stadig flere kommuner sett seg nødt til å ta inn eiendomsskatt i sin inntektsportefølje? Og hvorfor leser vi daglig om oppgaver kommunene ikke lenger greier å ivareta og må rasjonalisere? Velgerne har faktisk oppdaget dette.

Presidenten: Representanten Eirik Sivertsen har også

hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Eirik Sivertsen (A) [14:46:13]: Jeg hadde en stor utfordring til Høyre og representanten Halleraker, og det var at velgerne skal få en avklaring på: Når får vi vite hva innholdet i forundringsspakken, den store kommunereformen, er? Når kommer den, hva betyr det, og hva er konsekvensene?

Så skal jeg svare på det Halleraker forsøker å tillegge meg når det gjelder manglende analyse.

For det første til gjeldsbyrden: Det har vært nødvendig i Kommune-Norge å investere tungt i velferdsinfrastruktur. Vi har bygd bedre skoler, det har blitt nye sykehjem og eldreboliger. Det skal vi fortsette med, for det gir et bedre velferdstilbud.

For det andre snakker Høyre om at det er nødvendig å gjøre noe med skatteutjevningen i landet, fordi man har et incentiv til å legge til rette for næringsutvikling. Jeg skal gjenta, som jeg har sagt før: Det er mulig at det er sånn i Høyre at man trenger skatteincentiver for å gjøre det som lokalpolitiker, men jeg har ennå ikke truffet noen lokalpolitikere fra Arbeiderpartiet som har vært opptatt av skatteincentiver for å sikre lønnsomme arbeidsplasser til sine innbyggere.

Harald T. Nesvik (FrP) [14:47:36]: Jeg kommer selv fra distriktet. Vi lever godt ute i distriktet. Det kommer vi også til å gjøre når Fremskrittspartiet og andre kommer til makten til høsten. Men det kommer til å bli forskjeller – ja, selvfølgelig gjør det det. Vi kommer til å få et næringsliv som slipper å bruke mer enn halve dagen på å fylle ut skjema og sende inn rapporter til forskjellige statlige etater, og som gjør at evnen til å skape nye arbeidsplasser og ny vekst forsvinner.

Vi kommer til å få et system der man prioriterer heltidsbonden. Andelen heltidsbønder går dramatisk ned under denne regjeringen. Vi har aldri hatt færre gårdsbruk enn det vi har i dag i moderne tid – under den rød-grønne regjeringen.

Norske innbyggere – også ute i distriktet – blir møtt med bompengestasjoner overalt hvor en befinner seg, fordi staten ikke er villig til å ta sin oppgave for å sørge for at vei- og bilrelaterte avgifter som innbyggerne betaler, kan gå tilbake til veisektoren. Dette gjør jo at det blir dyrere å bo i distriktet enn det burde vært. Dette gjør at det å drive næringsvirksomhet ute i distriktet blir dyrere enn for de konkurrentene som vi sammenligner oss med. Man bruker også importvernet som et argument, at man ikke er i stand til å drive med landbruk her hvis vi ikke har importvernet. Saken er at man må se på det regelverket og det rammeverket som ligger i landbruket, og begynne å lempe på det. Det er også andre næringer som vil kunne bli rammet av den politikken som regjeringen fører innenfor importvernet.

Hvis vi ser på de siste endringene fra nyttår, knyttet til importvern, ligger det nå en resolusjon til behandling i EU-parlamentet, der man faktisk ber kommisjonen se på om det kan treffes tiltak mot Norge. Neste år skal man begynne å reforhandle kvoteordningen for fisk inn til EU.

Det er på tide at vi begynner å se politikken i en helhet – ikke stykkevis og delt.

Heidi Greni (Sp) [14:50:11]: Når Fremskrittspartiet hevder at det er fullt mulig å drive landbruk i Norge uten landbruksstøtte, uten jordbruksavtale og uten importvern, har de kanskje ikke tatt inn over seg at det er litt andre klimatiske forhold i Norge enn i de landene vi konkurrerer med. Det er litt andre geografiske forhold i Norge enn i de landene vi konkurrerer med. Vi i Senterpartiet vil ha et levende landbruk over hele landet. Vi vil jobbe for å oppfylle det målet som Stortinget vedtok i forbindelse med behandlingen av landbruks- og matmeldingen, om 20 pst. økning av matproduksjonen i løpet av den neste 20-årsperioden. Det er ikke mulig hvis vi skal konkurrere med fabrikkene i Europa, som har helt andre forutsetninger for sitt landbruk.

Jeg mener at Norge har et internasjonalt ansvar for å opprettholde selvforsyningsgraden. Vi kan ikke vente at vi skal bruke oljepengene til å kjøpe maten ut av hendene på dem som har for lite fra før.

Når Fremskrittspartiet snakker om å slippe bonden fri, får jeg bestandig et sånt bilde: Det er antakelig, muligens, godt ment – like godt ment som når disse pelsdyraktivistene slipper tamminken ut i naturen. Det er kanskje et ørlite øyeblikk bra for deres frihetsfølelse, men du verden for en pinefull død.

Representanten Halleraker beskyldte meg for å operere med feil tall når det gjelder inntektsfordelingen i Høyres skatteopplegg. Det er ikke første gangen jeg har blitt beskyldt for det av Høyre. Det tror jeg har skjedd gjentatte ganger her i salen, og derfor etterlyser jeg de rette tallene. Nå har Høyre hatt i hvert fall ett år på seg, kanskje to, til å komme med de tallene som viser konsekvensene av deres skattefordeling. Hvis vi opererer med feil tall, må det da være praktisk mulig å få noen til å få på plass de rette tallene.

Så skulle jeg gjerne ønske at Høyre kunne fortelle meg hvordan sulteføring av kommunene skal føre til mer næringsutvikling, flere private arbeidsplasser, større innovasjon osv. Bortimot 400 kommuner skal få mindre penger, og så skal de bli satt bedre i stand til å ha fokus på næringsutvikling. Jeg tror ikke at det å beholde selskapsskatten er gulroten når det gjelder å få næringsutvikling – det er nemlig en aktiv distrikts- og regionpolitikk, der vi ser arbeidsmarkedsregionene i sammenheng, der en har en framoverlent fylkeskommune som sørger for at en har et arbeidsmarked med godt kompetansetilfang og god infrastruktur, og der kommunene og fylkeskommunene er blitt satt i stand til å være aktive næringsutviklere.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:53:28]: Det er holdt mange innlegg av Fremskrittspartiet og Høyre i denne salen om at en skal satse på heltidsbonden. Nå sist var det representanten Nesvik: Heltidsbonden skulle prioriteres. Jeg regner med at det som ligger i det, er at representanten Nesvik mener at de gårdbrukerne som arbeider heltid på gården, skal ha en inntekt som gjør at en ikke trenger annen inntekt ved siden av, men ha fullverdig inntekt av sitt jordbruksarbeid.

Det som er situasjonen i dag, er at med den arbeidspro-

duktivitetsveksten som vi har allerede nå, på 6 pst. per år, må en doble produksjonsvolumet hvert ellefte år. Dette er mest framtreddende i melkeproduksjonen, som er hele basisen for bruk av jord i Norge. Det har medvirket til at gjeldsnivået i Norge aldri har vært høyere: Det er nå nærmere to ganger omsetninga. Når en kjenner til lønnsomheten i næringa, vet en at en er i en veldig sårbar situasjon når en har så mye gjeld i forhold til omsetninga. I denne situasjonen sier altså Fremskrittspartiet at med deres politikk skal det være prioritering av heltidsbonden, underforstått at det skal være lettere å være heltidsgårdbruker. Samtidig sier en at importvernet skal bli svakere, sånn at prismulighetene i markedet senkes. Ett av mantraene til Fremskrittspartiet er at bevilgningene over statsbudsjettet skal senkes. Vi vet i dag at de av oss som driver stort, er de som får de store bevilgningene. De store brukene som stadig øker, med økende gjeld – det er der prisene slår mest ut, og det er der bevilgningene slår mest ut. Det er noe som ikke henger sammen. I næringa, i de faglig dyktige kretsene, var en klar over dette for lang tid siden. Derfor har Fremskrittspartiet og Høyre liten oppslutning i denne sammenhengen, men likevel gjentas det fra denne talerstolen. Hadde det ikke vært en tanke å prøve å si mer det en vil, nemlig at konsekvensen skal bli at matproduksjonen skal senkes enten det skal være på heltid eller deltid – for det er det som blir den naturlige konsekvensen – og tørre å si at ingen vil bli mer rammet av det de står for, dårligere priser og mindre bevilgninger, enn de som har satset stort i det siste? De vil få det største inntektsbortfallet, de som har den mest kritiske situasjonen. Et minstemål av redelighet vedrørende de nøkterne økonomiske sammenhengene trengs også i denne sal. Det nytter ikke lenger å fortelle ting som ikke henger sammen, til fagfolk – de finnes i næringa, og det er mange utenfor denne sal.

Harald T. Nesvik (FrP) [14:56:50]: Nå er ikke jeg storbonde, som representanten Lundteigen åpenbart er – han viser til «oss» som produserer i stort – for vi har lagt ned vårt familiebruk. Det gjorde vi for mange, mange år siden, fordi det ikke var grunnlag for å drive med det.

Jeg er enig med representanten Lundteigen på ett punkt – han sa det så fortreffelig i sitt innlegg: Gjeldsnivået har aldri vært høyere i landbruket enn det er i dag, og det gjør det svært vanskelig å drive med landbruk. Jeg er helt enig med representanten Lundteigen. Han representerer en regjering som sitter ved makten.

I landbruks- og matmeldingen sto det at vi skulle ha 20 pst. økning i matproduksjonen, men samtidig sier man også i meldingen at man skal satse på økning i økologisk landbruk. Det gjør at man trenger mye mer areal for å produsere samme mengde mat. Det bør man også ta inn over seg.

Så vil jeg minne denne forsamlingen om én ting: Fisk er også mat. Vi produserer veldig mye mat, ja, vi eksporterer 35 millioner måltider mat hver eneste dag. Det er mat. Det er stort potensial til å produsere enda mer mat, og de 20 pst. ville også den næringen kunne tatt relativt raskt.

Men selvfølgelig skal vi ha en landbrukssektor. Når vi snakker om å satse på heltidsbonden, framgår det av våre alternative budsjetter. Der viser vi hvordan vi fordeler. Ja

da, vi skjærer ned på subsidiene. Vi skjærer mye ned på subsidiene, men vi øremerker de midlene som skal til, inn mot det som har å gjøre med å få til økt matproduksjon.

Når man snakker om at vi skal opprettholde selvforsyningsgraden: Ja da, vi er godt selvforsynt med mat. Vi eksporterer masse mat i Norge. Men en må prøve å se disse tingene i sammenheng, da er det masse tiltak som man kan gjøre.

Jeg må også si at den stadige veksten som vi har i handelen over grensen til Sverige, må være bekymringsfull også for de som representerer de rød-grønne her. Den gjør at norsk næringsmiddelindustri er den tapende parten. Når vi passerer 12 mrd. kr i handelslekkasje hvert eneste år, er det stort tap av arbeidsplasser også i Norge.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:59:32]: Jeg vil fokusere på én ting: Fremskrittspartiet sier at en satser på heltidsbruk. Så bruker en det som framgår av sine alternative budsjetter, som sannhetsvitne på det. Jeg har påpekt her hva som er den nøkterne, økonomiske konsekvensen av kjernen i politikken: at markedsprisene går ned, at bevilningene går ned. Det rammer mest de som produserer mest, og som har den største gjelda. Hvorfor ikke ta inn over seg faglig kunnskap på dette området som på andre områder? Fremskrittspartiets jordbrukspolitiske syn er med på å svekke hele partiet, fordi en får det omdømmet at en driver med noe som en ikke har tilstrekkelig greie på – unnskyld!

Presidenten: Presidenten registrerer unnskyldningen. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 25 (2012–2013) – om Dele for å skape. Demokrati, rettferdig fordeling og vekst i utviklingspolitikken – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i lov 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland

I

I lov 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (*Norfundloven*).

§ 1 tredje ledd skal lyde:

Fondet kan samarbeide med andre for å oppnå sitt formål, herunder blant annet delta i norske og utenlandske selskaper. *Fondet kan etablere og utøve sin virksomhet gjennom datterselskaper. Generalforsamlingen kan i vedtektene etter § 8 fastsette nærmere betingelser og retningslinjer for slik etablering og utøvelse av virksomhet gjennom datterselskaper.*

Ny § 2 skal lyde:

§ 2 *Konsern*

Fondet utgjør sammen med et datterselskap eller datterselskaper et konsern.

Fondet er morselskap hvis det på grunn av avtale eller som eier av aksjer eller selskapsandeler har bestemmende innflytelse over et annet selskap. Fondet skal alltid anses å ha bestemmende innflytelse hvis fondet:

1. *eier så mange aksjer eller andeler i et annet selskap at det representerer flertallet av stemmene i det andre selskapet, eller*
2. *har rett til å velge eller avsette et flertall av medlemmene i det andre selskapets styre.*

Et selskap som står i forhold som nevnt i annet ledd til fondet anses som datterselskap.

Ved beregningen av stemmerettigheter og rettigheter til å velge eller avsette styremedlemmer skal rettigheter som fondet og fondets datterselskaper innehar, regnes med. Det samme gjelder rettigheter som innehas av noen som handler i eget navn, men for morselskapets eller et datterselskaps regning.

Nåværende §§ 2 til 4 blir nye §§ 3 til 5.

Ny § 6 skal lyde:

§ 6 *Registrering i Foretaksregisteret*

Fondet skal registreres i Foretaksregisteret.

Nåværende § 5 blir ny § 7.

§ 8 skal lyde:

§ 8 *Vedtekter*

Generalforsamlingen kan fastsette vedtekter for fondets saksbehandling, organisasjon og virksomhet.

§ 9 skal lyde:

§ 9 *Fondets styre*

Fondet skal ha et styre med minst tre medlemmer. Medlemmene av styret velges av generalforsamlingen, som også bestemmer om det skal velges varamedlemmer. Daglig leder kan ikke være medlem av styret.

Reglene i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder tilsvarende.

Styremedlemmene tjenestegjør i to år. I vedtektene kan det fastsettes kortere eller lengre tjenestetid, likevel ikke lengre enn fire år. Ved suppleringsvalg kan kortere tjenestetid fastsettes. Tjenestetiden regnes fra valget når noe annet ikke er bestemt. Den opphører ved utløpet av den ordinære generalforsamlingen i det år tjenestetiden utløper. Selv om tjenestetiden er utløpt, skal styremedlemmet bli stående i vervet inntil et nytt medlem er valgt.

Tredje ledd gjelder ikke styremedlem som er valgt etter § 10.

Et styremedlem har rett til å tre tilbake før tjenestetiden er ute dersom særlig grunn foreligger. Styret og den som har valgt styremedlemmet, skal gis rimelig forhåndsvarsel. Et styremedlem kan avsettes av den som har valgt styremedlemmet. Dette gjelder ikke et styremedlem valgt etter § 10.

Godtgjørelse til styremedlemmer, varamedlemmer og observatører fastsettes av generalforsamlingen.

§ 10 skal lyde:

§ 10 *Ansattes rett til å velge styremedlemmer*

Har fondet flere enn 30 ansatte, kan et flertall av de ansatte kreve at ett styremedlem og en observatør med vararepresentanter velges av og blant de ansatte.

Har fondet flere enn 50 ansatte, kan et flertall av de ansatte kreve at inntil en tredel og minst to av styrets medlemmer med vararepresentanter velges av og blant de ansatte.

Har fondet flere enn 200 ansatte, skal de ansatte velge ett styremedlem med varamedlem eller to observatører med varamedlemmer i tillegg til den representasjon som følger av annet ledd.

Kongen kan gi forskrift om beregningen av antall ansatte, herunder om bruk av gjennomsnittstall. Kongen kan også gi forskrift om valget, herunder om vilkår for stemmerett og valgbarhet, valgmåten og om avgjørelse av tvister om valget. Kongen kan gjøre unntak fra første, annet eller tredje ledd.

Når fondet tilhører et konsern, kan Kongen etter søknad fra konsernet, fra fagforeninger som omfatter to tredeler av dets ansatte, eller fra et flertall av de ansatte i konsernet, bestemme at de ansatte i konsernet ved anvendelse av første, annet eller tredje ledd skal regnes som ansatt i fondet.

Kongen kan bestemme at femte ledd skal gjelde for deler av et konsern.

§ 11 skal lyde:

§ 11 *Styrets myndighet*

Forvaltningen av fondet hører under styret. Styret skal sørge for forsvarlig organisering av fondets virksomhet.

Styret skal i nødvendig utstrekning fastsette planer og budsjetter for fondets virksomhet. Styret kan også fastsette retningslinjer for virksomheten.

Styret skal holde seg orientert om fondets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.

Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig.

Styret kan fastsette instruks for den daglige ledelse.

Styret fastsetter styreinstruks. Instruksen skal blant annet inneholde regler om hvilke saker som skal styrebehandles og daglig leders arbeidsoppgaver og plikter overfor styret. Instruksen skal også inneholde regler for innkalling og møtebehandling.

Styret iverksetter de undersøkelser det finner nødvendig for å kunne utføre sine oppgaver. Styret skal iverksette slike undersøkelser dersom dette kreves av ett eller flere av styremedlemmene.

§ 13 skal lyde:

§ 13 *Vedtaksførhet og flertallskrav*

Styret er vedtaksført når mer enn halvdel av samtlige styremedlemmer er til stede.

Som styrets beslutning gjelder det som flertallet blant de møtende har stemt for eller ved stemmelikhet det som møtelederen har stemt for.

Ved valg eller tilsetting anses den valgt eller tilsett som får flest stemmer. Styret kan på forhånd bestemme at det skal holdes ny avstemning dersom ingen får flertall av de avgitte stemmer. Står stemmene likt ved valg av møteleder, avgjøres valget ved loddtrekning.

Nåværende § 6 blir ny § 14 og skal lyde:

§ 14 *Taushetsplikt*

Styremedlemmer, tilsatte og personer som utfører oppdrag for fondet, har taushetsplikt om det de i stillingsmedfør får kjennskap til om andres forretningsmessige eller private forhold, med mindre de etter lov har plikt til å gi opplysningene. Taushetsplikten gjelder ikke meddelelser som styret eller noen som har fullmakt fra styret, gir på vegne av fondet til departementet.

Nåværende § 7 blir ny § 15 og skal lyde:

§ 15 *Forbud mot å motta gaver m.m.*

Styremedlemmer, tilsatte og personer som utfører oppdrag for fondet, må ikke for seg selv eller andre motta gaver, provisjoner, tjenester eller andre ytelser fra andre enn fondet som er egnet til, eller av giveren ment, å påvirke deres handlinger for fondet.

Gaver, tjenester eller andre ytelser som nevnt i første ledd må heller ikke mottas av vedkommendes ektefelle, person som vedkommende lever sammen med, noen som er beslektet eller besvogret med dem i rett opp- eller nedadstigende linje, eller av selskap hvor noen som nevnt i første ledd har en framtrædende interesse.

Den som har mottatt ytelser i strid med forbudet i pa-

ragrafen her, plikter å betale fondet et beløp som tilsvare det som urettmessig er mottatt.

Nåværende § 14 blir ny § 16.

Nåværende § 15 blir ny § 17 og skal lyde:

§ 17 Daglig leders myndighet

Daglig leder står for den daglige ledelse av fondets virksomhet og skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt.

Den daglige ledelse omfatter ikke saker som etter fondets forhold er av uvanlig art eller stor betydning.

Daglig leder kan ellers avgjøre en sak etter fullmakt fra styret i det enkelte tilfellet eller når styrets beslutning ikke kan avvendes uten vesentlig ulempe for fondet. Styret skal snarest underrettes om avgjørelsen.

Daglig leder skal sørge for at fondets regnskap er i samsvar med lov og forskrifter, og at formuesforvaltningen er ordnet på en betryggende måte.

Styret kan til enhver tid kreve at daglig leder gir styret en nærmere redegjørelse om bestemte saker. Slik redegjørelse kan også kreves av det enkelte styremedlem.

Nåværende § 16 blir ny § 18 og skal lyde:

§ 18 Fondets representasjon utad

Styret representerer fondet utad. Styret kan bestemme at styremedlem eller daglig leder alene eller flere i fellesskap kan forplikte fondet. Vedtekter etter § 8 kan begrense styrets myndighet etter annet punktum og også selv gi bestemmelser om adgangen til å forplikte fondet.

Daglig leder representerer fondet utad i saker som omfattes av daglig leders myndighet etter § 17.

Nåværende § 17 blir ny § 19 og skal lyde:

§ 19 Overskridelse av representasjonsretten

Har noen som etter § 18 representerer fondet utad, ved handlinger på vegne av fondet overskredet sin myndighet, er handlingen ikke bindende for fondet dersom medkontrahenten innså eller burde innse at myndigheten er overskredet, og at det derfor ville stride mot redelighet å gjøre rett etter handlingen gjeldende.

I nytt kapittel 3 skal kapitteloverskriften lyde:

Kapittel 3. Generalforsamling

I nytt kapittel 3 skal §§ 20 til 24 lyde:

§ 20 Generalforsamlingens myndighet og rett og plikt til å være til stede på generalforsamlingen

Gjennom generalforsamlingen utøver departementet den øverste myndighet i fondet.

Rett til å være til stede i generalforsamlingen og til å uttale seg har, i tillegg til departementet, fondets styre, daglig leder og revisor. Daglig leder og styrets leder har plikt til å være til stede med mindre dette er åpenbart unødvendig eller det foreligger gyldig forfall. I sistnevnte tilfelle skal utpekes en stedfortreder. Fondets revisor har plikt til å være til stede for så vidt de saker som skal behandles er av en slik art at hans nærvær kan anses nødvendig.

§ 21 Ordinær generalforsamling

Ordinær generalforsamling avholdes innen 6 måneder etter utgangen av hvert regnskapsår.

På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:

1. Godkjenning av fondets årsregnskap og årsberetning, herunder anvendelse av årsoverskudd eller dekning av årsunderskudd.
2. Godkjenning av konsernregnskap.
3. Andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen.

Årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen skal vedlegges innkallingen til ordinær generalforsamling.

§ 22 Ekstraordinær generalforsamling

Ekstraordinær generalforsamling avholdes når departementet, styret eller revisor finner det nødvendig.

§ 23 Innkalling til generalforsamling

Departementet står for innkallingen til både ordinær og ekstraordinær generalforsamling og bestemmer innkallingsmåten. Innkallingen skal være sendt senest én uke før møtet skal avholdes, med mindre kortere varsel i særlige tilfelle er helt nødvendig.

Til møtet innkalles de som etter § 20 annet ledd har rett til å være til stede på generalforsamlingen. I tillegg innkalles Riksrevisjonen.

Innkallingen skal bestemt angi de saker som skal behandles på møtet. Saker som ikke er meddelt dem som har krav på innkalling etter annet ledd, kan bare avgjøres av generalforsamlingen når de møtende medlemmer av styret enstemmig samtykker i det. Er daglig leder eller et medlem av styret uenig i den beslutningen som treffes av departementet i generalforsamlingen, skal vedkommende kreve sin dissens tilført protokollen.

§ 24 Møteledelse og protokollasjon

Generalforsamlingen ledes av styrets leder eller av den styret har utpekt.

Møtelederen skal sørge for at det føres protokoll for generalforsamlingen. I protokollen skal generalforsamlingens beslutninger inntas. Protokollen skal underskrives av møtelederen og en annen person valgt av generalforsamlingen blant dem som er til stede.

Nåværende kapittel 3 blir nytt kapittel 4.

I nytt kapittel 4 blir nåværende § 18 ny § 25 og skal lyde:

§ 25 Regnskap og revisjon

Fondet er regnskapspliktig etter regnskapsloven.

Fondet skal ha statsautorisert revisor som velges av generalforsamlingen. Revisors godtgjørelse skal godkjennes av generalforsamlingen.

Nåværende § 19 blir ny § 26 og skal lyde:

§ 26 Årsrapport

Fondet skal hvert år utarbeide en årsrapport om sin

virksomhet, som inneholder årsregnskap og årsberetning for morselskap og konsern.

I nytt kapittel 4 blir nåværende § 20 ny § 27.

Nåværende kapittel 4 blir nytt kapittel 5.

I nytt kapittel 5 blir nåværende §§ 21 til 24 nye §§ 28 til 31.

II

Loven gjelder fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

I

Ettergivelse av skipseksportgjeld

Stortinget samtykker i at Kongen i 2013 kan etteri statlige fordringer på Myanmar som stammer fra den norske skipseksportkampanjen (1976–1980) for inntil 3 153 mill. kroner under Garanti-instituttet for Eksportkreditts gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp, inklusive påløpte renter, på ettergivelsestidspunktet. Gjeldsettergivelsen gjennomføres uten bevilgning over bistandsbudsjettet og uten å belaste den norske gjeldsplanens ramme.

II

Garantifullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2013 kan inngå garantier for perioden 2013–2018 for avtaler om kjøp av prevensjonsimplantater til bruk i utviklingsland, innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 140 mill. USD. Prevensjonsimplantatene skal være godkjent av Verdens helseorganisasjon (WHO), og avtale-

ne skal være inngått med det formål å oppnå prisreduksjoner.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Trine Skei Grande satt fram sju forslag, forslagene nr. 1–7, på vegne av Venstre.

Forslagene er omdelt på representantenes plasser i salen.

Det voteres først over forslagene nr. 2, 5 og 6, fra Venstre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen erstatte fylkeskommunene med et nytt folkevalgt regionalt nivå med færre, større og sterkere regioner.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi kommunene anledning til å få all statlig finansiering som frie midler.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen omorganisere Innovasjon Norge i to ulike enheter, hvor den ene delen skal være en nyskappingsdel for gründere og bedrifter over hele landet, mens den andre delen skal være et virkemiddelapparat for bosetting og distriktsutviklingspolitiske formål.»

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 102 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.54)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1, 3, 4 og 7, fra Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en kommunereform som resulterer i nye, færre og sterkere kommuner.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre friere kommunalt skattøre.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilbakeføre deler av selskapskatten til kommunene som et incentiv til næringsutvikling.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke SIVAs inkubatorprogram.»

Fremskrittspartiet har varslet at de vil støtte forslagene.

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 76 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.20)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 13 (2012–2013) – om Ta heile Noreg i bruk – Distrikts- og regionalpolitikken – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 5 [15:10:45]

Referat

1. (423) Riksrevisjonens undersøkning av NAVs forvalt-

ning av tilretteleggingsgarantien (Dokument 3:9 (2012–2013))

2. (424) Riksrevisjonens undersøkelse av om offentlige tiltak utredes på en tilfredsstillende måte (Dokument 3:10 (2012–2013))

3. (425) Riksrevisjonens undersøkelse av skatte- og avgiftsmyndighetenes kontroll av merverdiavgift (Dokument 3:11 (2012–2013))

4. (426) Riksrevisjonens undersøkelse av tilskuddsforvaltningen i Norsk kulturråd (Dokument 3:12 (2012–2013))

5. (427) Riksrevisjonens undersøkelse av tilskudd til naturmangfold og friluftsliv (Dokument 3:13 (2012–2013))

Enst.: Nr. 1–5 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

6. (428) Statens eierskap i Cermaq ASA (Prop. 178 S (2012–2013))

Enst.: Sendes næringskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.11.
